

ចែបបង្កើនតាសាបាធិ

ភាគទី ៤

វិធីចំងើបសម្រាប់អ្ស័ង និង បង្រៀនតាសាបាធិ
នៅកំរិតពុទ្ធិកបថមសិក្សា

រៀបរៀងដោយ

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព

ធម្មបាលោ ប្រាក់ ឃុន

កំណែលម្អជាថ្មី

គ.ស. ២០១៥

ព.ស. ២៥៥៩

ប.ហ. ១០១៤

ប.ហ. ១០១៤

ប្តូរហត្ថលេខា

សម្រាប់ ប្រើប្រាស់

ចែបបង្កើនតាសាបាធិ ភាគទី ៤

ព.ស. ២៥៥៩

ប្រាក់ ឃុន

ប.ហ.

ធម្មបាលោ ប្រាក់ យុន

កិត្តិយសធិតតាសាច្ចាសី សាស្ត្រាចារ្យពុទ្ធិករិទ្ធស្វាស័យ

បែបបទ្រៀនកាសាធានី

ភាគទី ៤

វិធីដំណើរបសម្រាប់ប្រៀន និងបង្រៀនកាសាធានី

នៅកំរិតពុទ្ធិកម្រិតបឋមសិក្សា

រៀបរៀងដោយ

ធម្មបាលោ រុណក យុន

កិត្តិបណ្ឌិតកាសាធានី សាក្សីស្ថាប័នពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ

បានពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់សាខាថ្មី

នៅវគ្គព្រះគន្ថកូដិ ខេត្តបាត់ដំបង

ព.ស. ២៥៥៩

គ.ស. ២០១៥

ឈ្មោះសៀវភៅ : បែបវៀនកាសាធាលី ភាគទី ៤
វៀបវៀងដោយ : ធម្មបាល ប្រាក់ ឃុន
កិត្តិបណ្ឌិតកាសាធាលី សាស្ត្រាចារ្យពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ

ផ្នែកអក្ខរាវិរុទ្ធ

- តិក្ក ព្យាណកោសល បណ្ឌិត យ៉ន សេងយៀត
- ព្រះសាកលវិទ្យាធិការរង ព.ស.ស ភ្នំពេញ
- តិក្ក ចុឡាវរងម្តោ ហ៊ី ជីតោ : វិទ្យាសាស្ត្រ និងធម្មាសាស្ត្រ
- តិក្ក ជោតប្បញ្ញោ ជីម សុវណ្ណដា : វិទ្យាសាស្ត្រ និងធម្មាសាស្ត្រ
- តិក្ក យសបាល ជ័យ សុហុន : វិទ្យាសាស្ត្រ និងធម្មាសាស្ត្រ
- តិក្ក នាគទីបោ នាគ ទី : សមណសិស្ស

ផ្នែកកុំព្យូទ័រ

សិលាធាន ស៊ីម ជៀនលី
កោវិទ្យា ឡាន សុច្ឆ័យ

បោះពុម្ពលើកទី២ : ព.ស. ២៥៥៩ គ.ស. ២០១៥

កំណែលម្អជាថ្មី

សៀវភៅ បែបរៀនភាសាបាលី ភាគទី ១ ដល់ភាគទី ៥ និងបាលីវេយ្យាករណ៍ ១ ក្បាល ដែលជាស្នាដៃរបស់ខ្ញុំ ព្រះករុណា អាត្មាភាព **ធម្មបាលោ ប្រាក់ ឃុន** កំពុងតែ ចរាចរ ទៅក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេស អមដំណើរដោយ សម្លេងបង្រៀនវេយ្យាករណ៍ និងប្រែធម្មបទ - មង្គល - វិសុទ្ធិ មគ្គ - នៅក្នុងខ្សែអាត់ និង ឱសធាង ដើម្បីឲ្យសិក្ខាកាមជាប់ ចិត្តជិតអារម្មណ៍ ខំសិក្សារៀនសូត្រភាសាបាលីតរៀងទៅ ។

ដើម្បីសម្រួលដល់ការចង់ចេះដឹងភាសាបាលី របស់ ព្រះសង្ឃ គ្រូហានូ និងដើម្បីរក្សាវប្បធម៌មរតអក្សរសាស្ត្រ ខ្មែរ ឲ្យគង់វង្សនិងរីកចំរើនតរៀងទៅ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព និងព្រះសង្ឃវត្តព្រះគន្ធកុដិ ខេត្តបាត់ដំបង ជួយឧបត្ថម្ភ ព្រមទាំងសមណនិស្សិត សិស្ស នៅខេត្ត ក្រុងដទៃទៀត ជួយឧបត្ថម្ភ **កំណែលម្អជាថ្មី** ធ្វើឲ្យ “បែបរៀនភាសាបាលី” ឲ្យមានភាពសុក្រឹត្យប្រសិទ្ធភាពពិត

ប្រាកដជាមូលដ្ឋាន នៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនា និងអក្សរ
សាស្ត្រខ្មែរ រុងរឿង ស្ថិតស្ថេរចេរកាលយូរអង្វែងតរៀងទៅ ។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងប្រសើរបំផុត ចំពោះ
សាស្ត្រាចារ្យ វិនយាចារ្យ ធម្មាចារ្យ និស្សិត សិស្ស ដែលបាន
ជួយឧបត្ថម្ភតាមសមត្ថភាពគ្រប់ព្រះអង្គ ជួយផ្តល់យោបល់
និងជួយកែតម្រូវ ដើម្បីធ្វើឲ្យសៀវភៅនេះ រឹងរិតតែល្អប្រសើរ
ឡើងទៀត ។

សូមអនុមោទនាយកផលានិសង្សនៃមហាធម្មទាន បាន
សម្រេចមគ្គ ផល ដល់ព្រះនិព្វាន កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

វត្តព្រះគន្ធកុដិ ថ្ងៃ ១២ រោច ខែ ភទ្របទ ព.ស. ២៥៥៩
គ.ស. ២០១៥

អ្នករៀបរៀង
ធម្មបាលោ ប្រាក់ ឃុន

បុព្វកថា

នាងខ្ញុំមានសេចក្តីរីករាយ ចំពោះការសរសេរបុព្វកថានេះ ។ គឺឯកឧត្តម
 ឈន អៀម, អនុរដ្ឋលេខាធិការ ទទួលបន្ទុកពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ដែលបានប្រាប់
 អោយនាងខ្ញុំដឹងមុនគេ ចំពោះហេតុដែលថា ការរៀនភាសាបាលីនៅកម្ពុជា ត្រូវបាន
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមការរៀនសូត្រចាំមាត់, ហើយដោយហេតុនេះ ត្រូវការយ៉ាងបន្ទាន់
 អោយមានការផ្លាស់ប្តូរក្នុងវិធីបង្រៀន ។ ការនិយាយប្រាប់នេះ បានកន្លងទៅពីរឆ្នាំ
 ហើយ តាំងពីពេលដែលនាងខ្ញុំកំពុងធ្វើការជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅក្នុង
 ប្រទេសកម្ពុជាម៉្លោះ ។

ក្រោយពេលនាងខ្ញុំបានមកធ្វើការនៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នាដើមឆ្នាំ
 ១៩៩៦, ឯកឧត្តម ដោក ណារិន, អនុរដ្ឋលេខាធិការ ទទួលបន្ទុកពុទ្ធិកសិក្សា បានធ្វើ
 សំណូមពរអោយនាងខ្ញុំជួយឧបត្ថម្ភថវិកាដល់កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេលខ្លី
 សម្រាប់គ្រូបង្រៀនភាសាបាលី ជិត ២៥០ នាក់ ដែលមិនធ្លាប់បានទទួលការបណ្តុះ
 បណ្តាលដ៏សមស្រប ។ នាងខ្ញុំបានឆ្លៀតយកឱកាសនោះ ពិនិត្យមើលសៀវភៅ
 វេយ្យាករណ៍បាលីដែលមានស្រាប់ ហើយសរសេរជាភាសាខ្មែរ ។ ឯកឧត្តម ដោក
 ណារិន ក៏បានប្រាប់អោយនាងខ្ញុំដឹងផងដែរ អំពីសំណើមេរៀនភាសាបាលីបែបថ្មី
 មួយ រៀបរៀងឡើងដោយលោក ប្រាក់ យុន ដែលមិនទាន់បានបោះពុម្ពផ្សាយនៅ
 ឡើយ ។ នៅក្នុងសំណើនោះ នាងខ្ញុំបានមើលឃើញមានសក្តានុពល ដែលអាចនាំ
 ទៅកាន់ការធ្វើអោយមេរៀនភាសាបាលីបានត្រឹមត្រូវ ប្រកបដោយវិធីបង្រៀន
 ទំនើប ។ នាងខ្ញុំ បានអង្គុយប្រជុំជាមួយលោក ប្រាក់ យុន និងក្រុមគ្រូបង្រៀនបាលី
 មកពីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា និងមកពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ហើយបានណែនាំ

អស់លោកទាំងនោះ អំពីវិធីទំនើបបង្រៀនភាសាដល់អ្នករៀនដំបូង តាមរយៈការ
 ការតែងជាឃ្លាប្រយោគ . ដ៏ជាទិដ្ឋភាពមួយដែលខ្លះនៅក្នុងមេរៀនភាសាបាលី
 បច្ចុប្បន្ន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ នេះគឺជាវិធីដែលព្រះតេជព្រះគុណ សាស្ត្រាចារ្យ
 អ.ប. ពុទ្ធទត្តៈ មហានាយកគ្រូ នៃប្រទេសស្រីលង្កា ធ្លាប់បានប្រើនៅក្នុងសៀវភៅ
 « The New Pali Course » (វិជ្ជាសិក្សាភាសាបាលី បែបថ្មី) បោះពុម្ពផ្សាយ
 ជាភាសាអង់គ្លេស ក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៧ ដែលនាងខ្ញុំធ្លាប់បានសិក្សា និងធ្លាប់បានបង្រៀន
 នៅក្នុងប្រទេសស្រីលង្កា និងនៅក្នុងប្រទេសអង់គ្លេសផងដែរ ។

បាលី ឬ មាគធិ, ដូចដែលគេធ្លាប់ហៅពិកាលនោះ, គឺជាភាសាដែល
 ព្រះពុទ្ធតែងបានប្រើសម្រាប់ទេសនា នៅក្នុងសតវត្សទី ៦ មុនគ្រិស្តសករាជ នៅក្នុង
 ប្រទេសស្រីលង្កា ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក អង្គការព្រះត្រៃបិដកជាច្រើន,
 អត្ថបទស្តីពីទេសនាវិជ្ជាពុទ្ធសាសនាជាច្រើន, ក៏ដូចជាអត្ថបទផ្លូវលោកទាំងឡាយ
 ផងដែរ ត្រូវបានគេសរសេរជាភាសាបាលី នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា និងនៅក្នុង
 ប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាថេរវាទ ដូចជា ស្រីលង្កា, ភូមា, សៀម, និងកម្ពុជា ។
 ជាងនេះទៀត កាលណាបច្ចុជិតទាំងឡាយមកពីប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាថេរវាទ បាន
 និមន្តទៅកាន់ប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាថេរវាទមួយទៀត កាលពីអតីតកាល, ភាសា
 បាលី គឺជាភាសាអន្តរជាតិ ដែលបច្ចុជិតទាំងនោះបានប្រើ សម្រាប់ប្រាស្រ័យឆ្លើយ
 ឆ្លងគ្នា ។ ថ្វីបើភាសាបាលី មិនត្រូវបានប្រជាជននិយាយក៏ដោយ, ក៏ភាសានេះ នៅតែ
 ជាភាសារួមរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនៅឡើយ, ដែលតាមរយៈភាសានេះ បច្ចុជិតពុទ្ធ-
 សាសនិកពីប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាថេរវាទ តែងប្រាស្រ័យឆ្លើយឆ្លងគ្នា ។ ជា
 ឧទាហរណ៍ បច្ចុជិតមកពីស្រីលង្កា, កាលណាលោកនិមន្តទៅកាន់ប្រទេសថៃ, តែង
 សន្ទនាជាមួយបច្ចុជិតថៃ ជាភាសាបាលី ។ ដោយហេតុនេះ ការរៀនភាសាបាលី តាម
 រយៈការតែងជាឃ្លា . ប្រយោគ ជួយសម្រួលដល់ការសន្ទនា, បន្ថែមទៅលើការយល់

អត្ថបទជាភាសាបាលី ពិបុរាណកាលទៀតផង ។

សៀវភៅ « វិជ្ជាសិក្សាភាសាបាលី » នេះ គឺជាតម្រុយមួយ នៅក្នុង
ប្រទេសកម្ពុជា ពិព្រោះ នេះគឺជាការខិតខំមួយជាលើកដំបូង ដើម្បីបង្រៀនបាលី
ដល់អ្នករៀនដំបូង តាមរយៈការតែងជាឃ្លា-ប្រយោគ ។ នាងខ្ញុំ សូមថ្លែងអំណរ
គុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះលោក ប្រាក់ យុន និងចំពោះគ្រូមគ្រូបង្រៀនបាលី
ដែលបានធ្វើការយ៉ាងនឿយហត់ ដើម្បីបង្កើតឡើងនូវសៀវភៅនេះ, ព្រមទាំង
អំណរគុណចំពោះសម្តេចព្រះមង្គលទេពាចារ្យ អ៊ុំម ស៊ុម, អគ្គាធិការនៃពុទ្ធិក-
សិក្សា, ចំពោះព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ហេង លាងហោ , នាយកពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ
ព្រះសុភម្រិត, និងចំពោះសម្តេចព្រះធម្មលិខិត លាស់ ឡាយ ព្រះចៅអធិការវត្ត
សន្សំកុសល, ទីក្រុងភ្នំពេញ, ដែលបានពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់នូវសំណេរចុងក្រោយ ។
នៅទីអវសាន, នាងខ្ញុំ សូមថ្លែងអំណរគុណ លោក ឱម ខែម, នាយកពុទ្ធសាសន-
បណ្ឌិត្យ ដែលបានយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំង ធ្វើអោយសៀវភៅនេះ សម្រេចបោះ
ពុម្ពបាន ។

បណ្ឌិត ហេម៉ា គុណតិលកេ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា

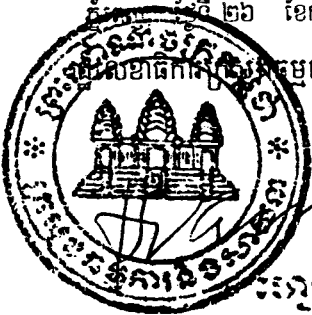
លេខ : 672 / 96 ក.ធស

លិខិតបញ្ជាក់ការ

មន្ត្រីរាជការ នៃក្រសួងធម្មការ និង សាសនា ដូចមានរាយនាមខាងក្រោម នេះ ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យទៅពិនិត្យ និងសម្រេចបោះពុម្ពសៀវភៅសិក្សា « បាលីវេយ្យាករណ៍ » ជាមួយលោកស្រីបណ្ឌិត ហេម៉ា នៅសាលប្រជុំពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ចាប់ពីថ្ងៃទី ៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៦ រេលាម៉ោង ៨ ព្រឹក តទៅ រហូតដល់ចប់ ជាស្ថាពរ ។

១. លោក រស់ សាវ៉េន	៥. លោក អាំ ឆន
២. លោក នួច ជឹម	៦. លោក អ៊ុង សុវណា
៣. លោក ប្រាក់ យុន	៧. លោក ជិត ជន
៤. លោក ម៉ែន ប្រាង	

មន្ត្រីរាជការ ដូចមានរាយនាមខាងលើ ត្រូវអនុវត្តភារកិច្ចរៀងៗខ្លួន ឱ្យបានសម្រេចលទ្ធផលល្អប្រសើរ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៦
 លោកស្រីបណ្ឌិត ហេម៉ា មន្ត្រីរាជការ និង សាសនា

 ហេម៉ា

និវេទនកថា

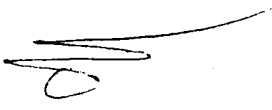
គណៈកម្មការឯកទេសភាសាបាលី បានត្រួតពិនិត្យសំណៅ « បាលី
វេយ្យាករណ៍ ភាគទី ១ » របស់លោក ប្រាក់ យុន គ្រូពុទ្ធិកបឋមសិក្សា វត្តពោធិវាល
ខេត្តបាត់ដំបង ជាពិរលើក នៅសាលប្រជុំពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ :

. លើកទី ១ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ។ គណៈកម្មការបានពិនិត្យ និង
សម្រេចឱ្យកាត់បន្ថយត្រង់អន្លើខ្លះ ខាងផ្នែកមេរៀនវេយ្យាករណ៍ ទុកសម្រាប់
សៀវភៅ ភាគទី ២ ហើយបានសុំឱ្យលោក ប្រាក់ យុន រៀបរៀង កែសម្រួល និង
បំពេញបន្ថែមផ្នែកលំហាត់មួយចំនួនទៀត ។ បន្ទាប់មក អង្គប្រជុំបានសម្រេចដូរ
ឈ្មោះ « បាលីវេយ្យាករណ៍ ភាគទី ១ » នេះទៅជា « បែបរៀនភាសាបាលី » វិញ
ដើម្បីឱ្យស្របទៅនឹងមេរៀន និងលំហាត់ ក្នុងសៀវភៅនេះ ។

. លើកទី ២ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៩៧ ។ គណៈកម្មការបានពិនិត្យឃើញថា
សៀវភៅ « បែបរៀនភាសាបាលី ភាគទី ១ » ដែលបានរៀបរៀង កែសម្រួលឡើង
វិញនេះ មានលក្ខណៈសមស្របតាមវិធីទំនើបសម្រាប់រៀន និងបង្រៀនភាសាបាលី
នៅពុទ្ធិកបឋមសិក្សា នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។

គណៈកម្មការឯកទេសភាសាបាលី បានធ្វើសំណូមពរឱ្យគណៈកម្មការ
អភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិកសិក្សា ដាក់បញ្ចូលសៀវភៅ បែបរៀនភាសាបាលីនេះ ក្នុងព្រឹក
សៀវភៅ « សម្រាប់ការសិក្សាភាសាបាលី » ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា តទៅ ។

ភ្នំពេញ, ខែ ១៣ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៩៧
ជ. គណៈកម្មការឯកទេសភាសាបាលី

ម៉ែន ប្រាម

**សេចក្តីជំរុញស្នើសុំកំណត់ហេតុ
របស់គណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិកសិកម្ម**

បន្ទាប់ពីគណៈកម្មការឯកទេសភាសាបាលី បានពិនិត្យសំណៅ « បែប
រៀនភាសាបាលី ភាគទី ១ » ដែលរៀបរៀងឡើងដោយលោក ប្រាក់ យុន រួចមក
គណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិកសិកម្មនៃក្រសួងធម្មការ និងសាសនា បានប្រជុំគ្នាត្រួត
ពិនិត្យយ៉ាងម៉ត់ចត់នូវសំណៅ បែបរៀនភាសាបាលី ភាគទី ១ នេះ នៅថ្ងៃទី ១២
ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៧ ។ គណៈកម្មការយល់ឃើញថា :

- មេរៀនសង្ខេប លំហាត់តែង និងបំពេញពាក្យជាឃ្លា . ប្រយោគ ក្នុង
សៀវភៅនេះ មានលក្ខណៈឆ្លើយតបតាមសំណូមពរ របស់សិស្សនិងគ្រូនៃសាលា
ពុទ្ធិកបឋមសិក្សា ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលទទួលបានជាយូរមកហើយ ។
- សៀវភៅនេះ ជាជំហានដំបូង ស្របតាមទិសដៅនៃការអភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិក-
សិក្សា នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នាបច្ចុប្បន្ន ។
- សៀវភៅនេះ ស្របតាមសង្វាក់នៃការសិក្សាផ្នែកភាសាអន្តរជាតិ
ផងដែរ ។

គណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិកសិកម្ម បានសម្រេចបញ្ជូនសៀវភៅ បែប
រៀនភាសាបាលី នេះ ក្នុងពេញសៀវភៅ « សម្រាប់ការសិក្សាភាសាបាលី កម្រិត
ពុទ្ធិកបឋមសិក្សា ឆ្នាំទី ១ » តទៅ ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ១៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៧
ជ. គណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិកសិកម្ម

ជោគ ណារិន

ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា

លេខ ៣៧ / ៩៧ ក.ធស

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៧

សេចក្តីសម្រេច

ស្តីពីការបោះពុម្ពសៀវភៅបែបវេទនាសាធារណៈ

រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ និង សាសនា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា,
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៣,
- បានឃើញព្រះរាជក្រម លេខ នស.រកម. ០១៩៦-១៩ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងធម្មការ និងសាសនា,
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ២២ អនក្រ ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៧,

សម្រេច

- ប្រការ ១ : អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពសៀវភៅ បែបវេទនាសាធារណៈ ។
- ប្រការ ២ : សៀវភៅបែបវេទនាសាធារណៈ ត្រូវបោះពុម្ពខ្នាត ទំហំ ១៤ x ២០,៥ ។
- ប្រការ ៣ : អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពលើកទី ១ ចំនួន ៣.៥០០ ក្បាល ។
- ប្រការ ៤ : វិធានស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ អនុញ្ញាតឱ្យមានការកិច្ចអនុវត្តឱ្យបានសម្រេចលទ្ធផលល្អ ចាប់ពីថ្ងៃចេញសេចក្តីនេះតទៅ

ចម្លងជូន :

- ក្រសួងសម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគ្រឹះ
- ឯកសារ

[Handwritten signature]
 ល្ខោន-ចន្ទ្រវរ្ម័ន

អរដ្ឋកថា

ភាសាមគធៈ ឬភាសាបាលី ជាភាសាសំខាន់ក្នុងព្រះ
ពុទ្ធសាសនា ព្រោះជាភាសាចារឹកពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់
ព្រះពុទ្ធ ដោយសារព្រះបរមសាស្តា ទ្រង់បានសម្តែងធម៌
ប្រោសវេនេយ្យជនដោយភាសាមគធៈជាច្រើន ។ គម្ពីរសំខាន់ៗ
ផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនា ដូចជាព្រះត្រៃបិដក អដ្ឋកថា ដីកា ជា
ដើម សុទ្ធតែចារឹកដោយភាសាមគធៈទាំងអស់ ។ អ្នកមាន
បំណងសិក្សាគោលធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនា ចាំបាច់ត្រូវតែចេះ
ដឹងភាសាមគធៈ ដែលនិយមហៅថា **ភាសាបាលី** ។

សូម្បីពុទ្ធបុព្វញ្ញត្តិទាំងឡាយ មានការសម្តែងព្រះ
បាដិមោក្ខ ការឱ្យត្រៃសរណគមន៍ដល់សាមណេរ ការសូធឿ
ញត្តិផ្សេងៗ ក៏ត្រូវប្រើភាសាបាលី តែម្យ៉ាង ។

ដោយអាស្រ័យហេតុទាំងនេះ ទើបខ្ញុំពេញចិត្តក្នុងកិច្ច
ការបង្រៀន និង ការសរសេររបបរៀនភាសាបាលីតាំងពី
ភាគទី១ ទី២ ទី៣ សម្រាប់ពុទ្ធិកបបមសិក្សា ឯភាគទី៤នេះ

សម្រាប់ពុទ្ធិកម្មវិធីសិក្សា ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយជាធម្មទានដែល
ជាទានឈ្នះអស់ទានទាំងពួង ។

ម្យ៉ាងទៀតក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ ខ្ញុំមានអាយុ ៨០ ឆ្នាំ ជាបុគ្គល
ប្រៀបដូចស្លឹក ឈើទុំមានពណ៌លឿង ប្រាកដជានឹងទៅកាន់
មាត់មច្ចុរាជក្នុងពេលឆាប់ៗខាង មុខនេះមិនខាន ឯបងប្អូនកូ
នចៅញាតិសន្តាន គេជួយបានត្រឹមតែឈាបនដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ
ហួសពីនោះមានតែបុណ្យកុសលសីលទានទើបជា យានដ៏
ប្រសើរទៅកាន់បរលោក ដរាបដល់ព្រះនិព្វាន ។

សៀវភៅបែបរៀនភាសាបាលីភាគទី៤នេះ ខ្ញុំសង្កេត
ឃើញថា អដ្ឋកថា ធម្មបទមានប្រយោគ សំនួនរោហារបាលី
និងវិធីប្រើសព្វល្អប្រពៃ ជាថ្វីព្រះហស្ថ របស់ព្រះពុទ្ធឃោសា-
ចារ្យក្នុងពុទ្ធសតវត្សទី ១០ ដែលសមណសិស្សបានសិក្សា
ជាដំបូងបង្អស់ ចេះចាំស្នាត់ហើយ ទើបខ្ញុំដកស្រង់យកជា
ឧទាហរណ៍ មករៀបរៀងទុកក្នុងទីនេះ តែបើមានកំហុសឆ្គង
ត្រង់កន្លែងណា សូមមេត្តាជួយកែតម្រូវដើម្បីជាប្រយោជន៍
ដល់សមណសិស្សជំនាន់ក្រោយតរៀងទៅ ។

សូមរូបរួមផលានិសង្ស ដែលកើតពីការព្យាយាម

បង្រៀនសមណសិស្សអស់ ១៦ ឆ្នាំប្រែបាលីលោតប្រយោគ
គម្ពីរធម្មបទ មង្គល វិសុទ្ធិមគ្គទុកក្នុងខ្សែ អាត់ច្រើនរយខ្សែ
និងរៀបរៀងបែបរៀនភាសាបាលីបាន ៤ ភាគ ផ្សព្វផ្សាយ
ជាធម្មទាន សូមឧទ្ទិសជូនមាតាបិតា គ្រូឧបដ្ឋាយាចារ្យ
ញាតិកាទាំង ៧ សន្តាន ក្នុងវដ្តសង្សារ សូមទទួល
អនុមោទនាយកផលាមហាកុសល បាននូវឥដ្ឋ មនុញ្ញផល
គឺសម្បត្តិមនុស្ស ទេវតា និងព្រះនិព្វានកុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

ចិន្តាប្បកុ ពុទ្ធសាសនា

សូមពុទ្ធសាសនា	បិតថេរយូរយារ	រុងរឿងថ្លៃថ្លា
	អង្វែងវែងឆ្ងាយ ។	
រូបគ្រូបាត់ទៅ	កេរ្តិ៍ឈ្មោះគង់នៅ	នឹងសិស្សទាំងឡាយ
ដែលមានកតញ្ញូ	នឹងគ្រូបាធារាម	អាចឱ្យពន្លឺរាយ
	នៅនាលោកីយ៍ ។	
អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ	ម៉ូឡែងហូរហែ	ដោយពាក្យបាលី
ព្រមទាំងសំស្ក្រឹត	ជួយផ្សំសេចក្តី	មិនចេះបាលី
	សរសេរមិនត្រូវ ។	
ព្រះធម្មវិន័យ	ពុទ្ធបញ្ញត្តិក្តី	ព្រះអង្គតម្រូវ
ឱ្យអានបាលី	ទើបបានត្រឹមត្រូវ	ហេតុនេះកូនចៅ
	ត្រូវរៀនបាលី ។	

ព.ស. ២៥៥០
 រត្តជីវីស ថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា
 គ.ស. ២០០៦

មាតិកា

ឈ្មោះអត្ថបទ	ទំព័រ
១. ការតែងប្រយោគបាលី.....	១
២. គម្រោងនៃការតែងប្រយោគ.....	៧
៣. វិធីរៀងប្រយោគ.....	១៥
៤. វិធីរៀងបឋមាវិភក្តិ.....	១៦
៥. វិធីរៀងទុតិយាវិភក្តិ.....	២១
៦. វិធីរៀងតតិយាវិភក្តិ.....	២៦
៧. វិធីរៀងចតុត្ថិវិភក្តិ.....	៣០
៨. វិធីរៀងបញ្ចមីវិភក្តិ.....	៣២
៩. វិធីរៀងឆដ្ឋិវិភក្តិ.....	៣៥
១០. វិធីរៀងសត្តមីវិភក្តិ.....	៣៧
១១. វិធីរៀងអាលបនៈ.....	៤០
១២. វិធីរៀងវិសេសនៈ.....	៤៣
១៣. វិធីរៀងកិរិយាសព្ទ.....	៤៦
១៤. វិធីរៀងកិរិយាវិសេសនៈ.....	៦២
១៥. វិធីរៀងវិភក្តិកត្តា.....	៦៥
១៦. វិធីរៀងនិបាតសព្ទ.....	៦៩

១៧.វិធីប្រើនាមសព្ទ.....	៧៩
១៨.និយមន័យ(ភាសាខ្មែរ+ភាសាបាលី).....	១៦១
១៩. វិធីរៀងភាសាបាលី.....	១៦៧
២០.កាលក្នុងអាឡាត.....	១៧៧
២១. វាចកៈ.....	១៨៦
២២. បច្ច័យ.....	១៩០
២៣.សម្ពន្ធ.....	១៩១
២៤. លំហាត់.....	១៩៥

ការតែងប្រយោគភាសាបាលី

ពាក្យនិយាយគ្នាក្នុងភាសាបាលី លោកចែកជា ៣ យ៉ាងគឺ ៖

១. **សព្ទ** : មួយតួក្តី ច្រើនតួក្តី ដែលមិនទាន់ផ្សំ នឹង វិភក្តិ ហៅថា **សព្ទ** មាន ៣ ពួកគឺ ៖

ក. **អព្យយសព្ទ** : សព្ទដែលមិនត្រូវផ្សំនឹងវិភក្តិ បាន ដល់ ឧបសគ្គ, និបាត , បច្ច័យ ។

ខ. **នាមសព្ទ** : សព្ទដែលត្រូវផ្សំនឹងវិភក្តិ បានដល់ នាមនាម, គុណនាម , សព្ទនាម ។

គ. **កិរិយាសព្ទ** : សព្ទជាកិរិយាដែលត្រូវផ្សំនឹងវិភក្តិ បានដល់ កិរិយាអាខ្យាត និង កិរិយាកិតកៈ ។ ឧទាហរណ៍ : **ភវ សុណា ករោ សុណន្ត ករោន្ត** ។

២. **បទ** : សព្ទតែមួយដូចជា **បុរិស កាឡ នវ មិវរ** ក្តី សព្ទច្រើនដូចជា **បុត្តមិត្ត ហត្ថិអស្សគោលាមហិសានិ** ក្តី បើ ប្រកបផ្សំនឹងវិភក្តិណាមួយ សម្រេចរូបជា **បុរិសោ កាឡោ នវំ មិវរំ បុត្តមិតោ ហត្ថិអស្សគោលាមហិសានយោ**

សុណន្តោ យ៉ាងនេះ ហៅថា **បទ** ។

៣. **ប្រយោគ** : បទច្រើនៗ ឬវាក្យាង្គច្រើនៗ តាំងពី ត្រឹមពីរ-បីឡើងទៅ សម្តៅដល់ពាក្យ និយាយដែលមានន័យ គ្រប់គ្រាន់ អាចស្តាប់បាន យល់សេចក្តីច្បាស់លាស់បាន ដូច ជាភាសាខ្មែរថា : ខ្ញុំទៅធ្វើការ, គេមកអំពីវត្ត ជាដើម ហៅថា **ប្រយោគ** ។

ឯប្រយោគក្នុងភាសាបាលី នឹងរៀបរៀងថា : **អម្ព គម ករ កម្ម, ត លេគម លោស** ដូច្នោះមិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះគ្មាន គ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់សម្គាល់ថាជា នាមសព្ទ ឬកិរិយាសព្ទ ។

ប្រៀបដូចជាល្ខោនត្រូវសម្តែងរឿងអ្វី ? រឿងនោះមាន តួសម្តែងប៉ុន្មាននាក់ ? ម្នាក់ៗ ត្រូវតាក់តែងខ្លួនដោយគ្រឿង ប្រដាប់អ្វីខ្លះ ? តួអង្គណាត្រូវចេញទៅសម្តែងមុនគេ ? បើ មិនតែងតួពាក់គ្រឿងប្រដាប់ទេ គេមិនអាចស្គាល់ថាជា តួ ព្រះរាជា ឬតួអាមាត្យជាដើមបានឡើយ ។

ផ្ទៃរឿងល្ខោនគឺជាឈ្មោះប្រយោគមួយៗ , តួអ្នកសម្តែង គឺជាឈ្មោះ សព្ទ, គ្រឿងប្រដាប់គឺជាឈ្មោះវិភត្តិវចនៈ ជាដើម,

អ្នកចាត់ចែងឱ្យសម្តែងគឺ វិធីរៀង និងសម្ពន្ធ ។

នាមសព្ទ ត្រូវប្រកបដោយគ្រឿងប្រដាប់គឺ : លិង្គ ,
វចនៈ , វិភត្តិ ។

កិរិយាសព្ទ បើជាអាខ្យាត ត្រូវប្រកបដោយគ្រឿង
ប្រុង ៨ គឺ : វិភត្តិ, កាល , បទ , វចនៈ , បុរិសៈ , ធាតុ , វាចក,
បច្ច័យ ។ បើជាកិរិយាកិតកៈ ត្រូវប្រកបដោយគ្រឿងប្រុង ៦
គឺ : វិភត្តិ , វចនៈ , កាល , ធាតុ , វាចកៈ , បច្ច័យ ។

មុននឹងសម្តែងល្ខាន យើងត្រូវចេះរៀងល្ខានឱ្យបាន
ច្បាស់លាស់ ហើយតាក់តែងតួពាក់គ្រឿងប្រដាប់ឱ្យសម
ស្របតាមដំណើររៀង ។ ចំណែកភាសាបាលីក៏ដូច្នោះដែរ
មុននឹងនិយាយ ឬសរសេរប្រយោគក្នុងភាសាបាលីត្រូវចេះ
អត្ថន័យនៃសព្ទនីមួយៗ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ ព្រោះហេតុ
នោះ យើងអាចចែកប្រយោគក្នុងភាសាបាលីតាមលក្ខណៈ
វេយ្យាករណ៍ជា ៦ យ៉ាងគឺ ៖

- ១. ប្រយោគលិង្គត្តៈ ដូចជា : **ធម្មេ បសាទោ** ។
សេដ្ឋិនោ បុត្តា ។ **អាទាសេ ភិក្ខុ** ។

២. ប្រយោគកត្តាវាចកៈ ដូចជា : **សោ ឥស្ស គព្ពបរិហារំ
អទាសិ ។**

៣. ប្រយោគកម្មវាចកៈ ដូចជា : **អយំ ធម្មទេសនា កត្ត
ភាសិតា ។**

៤. ប្រយោគហេតុកត្តាវាចកៈ ដូចជា : **អហំ ភន្ត
វិបស្សនាធុរំ បូរេស្សមិ ។**

៥. ប្រយោគហេតុកម្មវាចកៈ ដូចជា : **សាមិកេន សូទេន
ឱទ្ធនោ បាចាមិយតេ ។**

៦. ប្រយោគភាវវាចកៈ ដូចជា : **ននុ អប្បមត្តេហិ
ភវិតព្វំ ។**

យើងឃើញបានថា ប្រយោគលិង្គត្ថៈមានតែតួប្រធាន
ប៉ុណ្ណោះ រីឯប្រយោគដទៃទៀតមានទាំងតួប្រធានមានទាំង
តួកម្ម និងតួកិរិយាយុគ្រង ប្រយោគ ។

ម្យ៉ាងទៀត បើយើងសង្កេតមើលអត្ថន័យឬសាច់រឿង
ក្នុងប្រយោគ ហើយអាចបែងចែកប្រយោគចេញជា ៣

ប្រភេទទៀតគឺ ៖

១.ឯកត្តប្រយោគ

២.អនេកត្តប្រយោគ

៣.សង្ខេបប្រយោគ

១. ឯកត្តប្រយោគ : គឺប្រយោគតូចៗ មានសេចក្តីខ្លីៗ មានបទប្រធាន បទកម្ម បទកិរិយាគ្រប់គ្រាន់ ឬមានបទពង្រីក ប្រធានជាមួយកិរិយាក៏បាន ដូចជា **សោ គន្ធពិ ។ តុម្ហេ អហារំ តុព្យាថ ។ តវតុ សព្វមន្តរំ ។ ពុទ្ធិ សរេណំ គន្ធាមិ ។ សាវត្តិយំ ភិរ មហាសុវណ្ណោ នាម កុដុម្ពិកោ អហោសិ អខ្មោ មហន្តនោ មហានោគោ អបុត្តកោ ។** ដោយសង្ខេប គឺប្រយោគដែលមានកិរិយាយុំគ្រងពាក្យតែ មួយៗ ។

២. អនេកត្តប្រយោគ : គឺប្រយោគដែលមានសេចក្តី ច្រើនវគ្គតភ្ជាប់គ្នា ទើបបានន័យគ្រប់គ្រាន់ អាចដឹងអត្ថន័យ ច្បាស់លាស់ បានដល់ឯកត្តប្រយោគ តាំងពីចំនួនពីរប្រយោគ ឡើងទៅ ដោយមាននិបាតជាតូតភ្ជាប់សេចក្តី ដូចជា **ហិ ច មន សចេ យទិ កព្វាមិ វា អថវា** ជាដើម ដូចជា **តន្ត**

អហំ បហល្លកកាលេ បព្វជិតោ គន្ថុរំ បូរេតុំ ន
សក្ខិស្សាមិ , វិបស្សនាធុរំ បន បូរេស្សាមិ ។ សចេ តេ
អគុរុ , វសេយ្យាម ឯករត្តិ សាលាយំ ។ បឋមាគតោ
តមិនា សន្តិ ឯកតោ វសិតុកាមោ ភវេយ្យ វា , នោ វា ។

ដោយសង្ខេប គឺប្រយោគដែលមានកិរិយា ឃុំគ្រងពាក្យ
ពីរ-បីឡើងទៅ តែមានទំនាក់ទំនងសេចក្តីជាប់តៗគ្នា ។

៣. **សន្តរុប្រយោគ** : គឺប្រយោគដែលមានសេចក្តី
យោងគ្នា ជួយពង្រីកអត្ថន័យគ្នាឱ្យលេចធ្លោឡើង បានដល់
ឯកត្តប្រយោគមួយ ដែលមានឯកត្តប្រយោគមួយទៀតជួយ
ធ្វើអត្ថន័យក្នុងប្រយោគទី១ ឱ្យជាក់ច្បាស់ឡើង ដែលយើង
ធ្លាប់ហៅថា ប្រយោគ **យ - ត** នោះឯង ដូចជា :

**អន្តបាលតេសទ្មេសុ យោ យំ តិច្ឆតិ , តស្ស តំ
យចិច្ឆិតមេវ សម្បជ្ជតិ ។ យោ មំ បស្សតិ , សោ ធម្មំ
បស្សតិ ។ យោ ធម្មំ បស្សតិ , សោ មំ បស្សតិ ។ យថេវ
តុម្ហេ តំ ន បស្សថ តថា សោមិ តេ បាលោ ន បស្សតិ ។**

មានប្រយោគពិសេស ២ ទៀតគឺ : ប្រយោគអនាទរ :

១. ប្រយោគលក្ខណៈ : ១ ជាប្រយោគជ្រែកចូលក្នុង

ប្រយោគធំខាងលើ មិនអាចប្រើដាច់ដោយឡែកតែម្នាក់ឯង
បានទេ ។

គម្រោងនៃការតែងប្រយោគ

ប្រយោគក្នុងភាសាបាលី ច្រើនប្រកបដោយផ្នែក សំ-
ខាន់ធំៗ ៣ គឺ : បទប្រធាន , បទកម្ម , បទកិរិយា , ក្រៅពី
នោះក៏នៅមានបទពង្រីកប្រធាន, ពង្រីកកម្ម, និងបទពង្រីក
កិរិយា ព្រមទាំងបទអាលបនៈនិបាតទៀត ។

ប្រយោគខ្លះ មានតែតួប្រធាន និងកិរិយា ។ ឧទាហរ-
ណ៍ : **សោ យាតី** “គេទៅ” ។ ប្រយោគខ្លះមាន តួប្រធាន និង
បទពង្រីកប្រធានមានតួកិរិយា និង បទពង្រីកកិរិយា ។

ឧទាហរណ៍ : **អញ្ញតរោ ភិក្ខុ សាវត្ថិយំ វិហាសិ** “ភិក្ខុមួយ
រូបនៅហើយក្នុងក្រុងសាវត្ថី” ប៉ុន្តែមិនមានតួកម្ម ក៏រាប់ថាជា
ប្រយោគបាន ។ ភាវវាចកៈ មានតែតួកិរិយា ឧទាហរណ៍ :
អរាសេ ភិក្ខុ ។ សត្តេហិ មរិតត្វំ ។

សរុបសេចក្តីថា ផ្នែកសំខាន់ក្នុងប្រយោគមាន ៨ យ៉ាង គឺ :

- ១. បទប្រធាន
- ២. បទពង្រីកប្រធាន
- ៣. បទកម្ម
- ៤. បទពង្រីកកម្ម
- ៥. បទកិរិយា
- ៦. បទពង្រីកកិរិយា
- ៧. បទអាលបន :
- ៨. និបាត

១. បទប្រធាន

បទប្រធាន : ជាចំណែកសំខាន់របស់ប្រយោគ បាន ដល់សព្វដែលប្រកបដោយបឋមាវិភក្តិ ប្រែថា “ រឺ ” សូម្បីប្រយោគខ្លះមិនឃើញមានរូបបទប្រធាន ក៏ត្រូវតែដាក់បំពេញ ចូលមកឱ្យគ្រប់គ្រាន់ ដូចជាប្រយោគថា **សព្វំ ភោគំ ទ្ធិន្តំ- យេវ វិវរេសុំ** ។ ប្រយោគដែលមានបទប្រធាន ដូចជា

**អថស្ស ភរិយាយ កុច្ឆិយំ គព្ភោ បតិជ្ជាសិ ។ អយំ
ធម្មទេសនា កត្ត ភាសិតា ។**

២. បទពង្រីកប្រធាន

បទពង្រីកប្រធាន : បានដល់បទវិសេសនៈ , វិសេស-
នសព្វនាម , សញ្ញាវិសេសនៈ , សាមិសម្ពន្ធៈ និង អាធារៈ
ទាំងអស់ និងបទដទៃទៀតដែលធ្វើបទប្រធាន ឱ្យមានអត្ថ
ន័យជាក់ច្បាស់ក្រៃលែងឡើង បទពង្រីកប្រធាននេះ និយម
រៀងទុកខាងមុខ (ខាងដើម) តួប្រធាន ដូចជា :

- **បទវិសេសនៈ :** **ទុក្កំ កម្មំ មយា ភតំ ។**
- **វិសេសនសព្វនាម :** **អយំ មហាជនោ កុហី គច្ឆតិ ។**
- **សញ្ញាវិសេសនៈ :** **សាវត្ថិយំ ភិរេ អទិន្តបុព្វកោ
នាម ព្រាហ្មណោ អហោសិ ។**
- **សាមិសម្ពន្ធៈ :** **តុម្ការំ ចីតា បុត្តំ បដិលភិត្វា
កុជ្ឈម្ស្ស សាមិនី ភវិស្សតិ ។**
- **អាធារៈ :** **តស្មី រោចាសេ ភិក្ខុ សន្តិបតីសុ ។**

៣. បទកម្ម

បទកម្ម : គឺបទទុតិយាវិភក្តិដែលប្រែថា “ នូវ..” ហៅតាមវិធីសម្ពន្ធថា អវុត្តកម្ម ។ បទកម្មនេះត្រូវរៀងទុកខាងមុខ (ខាងដើម) កិរិយាជាសកម្មធាតុប៉ុណ្ណោះ ដូចជា **សោ តស្សា គត្តបរិហារំ អទាសិ ។ សាមណោរោ តត្ថ និមិត្តំ គហេត្វា យន្ទិកោដី វិស្សជ្នេត្វា តស្សា សន្តិកំ គតោ ។**

៤. បទពង្រីកកម្ម

បទពង្រីកកម្ម : បានដល់បទដែលធ្វើនាទីជាវិសេសនៈរបស់បទកម្ម ធ្វើបទកម្មឱ្យជាក់ច្បាស់ឡើង ទោះជានាមនាម គុណនាម សព្វនាម ឬកិរិយា ប្រកបដោយ **ត, អន្ត** , **ហន**-បច្ច័យ ដែលមានលិដ្ឋ រចនៈ វិភក្តិ ស្មើគ្នានិងបទកម្ម ឬបទដទៃដែលសម្ពន្ធចូលនឹងបទកម្ម ដូចជា ៖

- **សោ ឯកទិវសំ នហានតិក្កំ គន្ធា... សម្បន្ធសាខំ ឯកំ វនប្បតី ទិស្វា ... ។**
- **សត្តា ទ្វិហិ ជនេហិ កចិតំ កចំ បកាសេន្តោ សព្វំ បន្ទុកុណ្ណាលិវត្តំ កថេសិ ។**

៥. បទកិរិយា

បទកិរិយា : គឺជាបទដែលសម្តែងអាការៈរបស់ប្រធាន ឱ្យមានដំណើរ ប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់ គឺជាផ្នែកសំខាន់របស់ ប្រយោគ ជាគូនឹងបទប្រធាន ។ បទកិរិយាមាន ២ ប្រភេទគឺ

១. បទកិរិយាធំ (**មហាកិរិយា**)

២. បទកិរិយាតូច (**អនុកិរិយា**)

បទកិរិយាធំ ហៅថាកិរិយាយុំគ្រងពាក្យ ឬថាកិរិយា ប្រចាំប្រយោគ មានមុខនាទីគ្រប់គ្រងប្រយោគជាកិរិយាទីបំ ផុតរបស់ប្រយោគ យើងអាចស្គាល់ថាជាប្រយោគកត្តាចកៈ ឬកម្មវាចកៈជាដើមបាន ត្រូវពិនិត្យមើលកិរិយាធំ បានដល់ កិរិយាអាខ្យាតទាំងអស់ និងកិរិយាកិតកៈដែលប្រកបដោយ **ត, តព្វ, អនិយ**-បច្ច័យ ។

បទកិរិយាធំនេះ ច្រើនរៀងទុកនៅទីបំផុតនៃប្រយោគ ដូចជា :

សា ទសមាសធូយេន មុត្តំ វិថាយិ ។ ឯវំ សម្បទមិទំ វេទិតព្វំ ។

បទកិរិយាតូច ហៅថាអនុកិរិយា ឬអព្ពន្ធរៈកិរិយា បានដល់កិរិយាកិតកៈដែលប្រកបដោយ **អន្ត, ហាន, ត, ត្វា-** បច្ច័យជាដើម ដែលរៀងទុកនៅខាងក្នុងប្រយោគវែងៗ ឬ មានកិរិយាច្រើនៗ ដូចជា ៖

**សោ ឯកទិវសំ នហានតិក្កំ គន្ធា នហាត្វា អាគប្បន្តោ
អន្តរាមគ្គេ សម្បន្តសាខំ ឯកំ វនប្បតី ទិស្វា ។ប។ បក្កាមិ ។
បច្ឆា វិនយធរោ តត្ថ បវិជ្ជោ តំ ខទកំ ទិស្វា
និក្ខមិត្វា ឥតរំ បុត្តិ ។**

៦. បទព្រឹកកិរិយា

បទព្រឹកកិរិយា : គឺជាបទដែលធ្វើឱ្យកិរិយាមាន ន័យគ្រប់គ្រាន់លេចធ្លោក្រៃលែងឡើង បានដល់បទដែល សម្ពន្ធចូលនឹងកិរិយាទាំងអស់ រៀបតែបទកម្មចេញ បានដល់ សព្វដែលប្រកបដោយ ទុតិយា តតិយា ចតុត្ថិ បញ្ចមី សត្តមី វិកត្តិដែលសម្ពន្ធចូលកិរិយា និងបទកិរិយាវិសេសនៈ វិកតិកត្តា ដូចជា ៖

- ទុតិយាវិភក្តិ : (សោ) ទុក្ខំ ទុម្ពនោ សត្តុ សន្តិកំ អគមាសិ ។
- តតិយាវិភក្តិ : សោ ភិរ សត្តុរិ អធិបត្តសិនេហោន បញ្ញំ
ន បុច្ឆតិ ។
- ចតុត្ថិវិភក្តិ : សោតំ អោហិត្វា បុត្តស្ស ភេសជ្ជំ អកាសិ ។
- បញ្ចមីវិភក្តិ : បាបា ចិន្តំ និចារយេ ។
- សត្តមីវិភក្តិ : តទា សាវត្ថិយំ សត្តុ មនុស្សកោដិយោ
វសន្តិ ។
- កិរិយា- : សត្តា បន ភេន ហត្ថិនា ឧបដ្ឋិយមាសោ
វិសេសនៈ : សុខំ វសិ ។
- វិភក្តិកត្តា : បាបោ ជាតោសិ សាមណោរ ។

៧. បទអាលបនៈ

បទអាលបនៈ : គឺជាបទជ្រែកចូលមកជាពាក្យហៅ
គ្នាក្នុងប្រយោគ វេលាប្រែត្រូវប្រែមុនបទប្រធាន មានវិធី
សម្ពន្ធចំពោះតែត្រង់ មិនចូលនឹងបទដទៃទេ ដូចជា :

កន្តេ ឥមស្មី សាសនេ ភតិ ធុរានិ ។

វទេហិ ភាវ អនុសោ បាលិត ។

អប្បរិយា វត ភោ ពុទ្ធកុណា ។

៨. និបាត

និបាត : និបាតផ្សេងៗ ដែលធ្វើនាទីខាងដើម ប្រយោគ ដូចជា និបាតប្រាប់កាល និបាតប្រាប់អាលបនៈ ជា ដើម និបាតទាំងនេះសម្ពន្ធតែម្នាក់ឯងខ្លះ ចូលនឹងនាមខ្លះ ចូលនឹងកិរិយាខ្លះ ដូចជា ៖

- **អថស្ស ភរិយាយ កុច្ឆិយំ គព្ពោ បតិដ្ឋាសិ ។**
- **ពុទ្ធា ច នាម ធម្មំ ទេសេន្តា ... ។**
- **សាវគ្គិយំ ភិរ បញ្ចសតា ធម្មិកខបាសកា នាម អហោសុំ ។**

សូមសង្កេតមើលប្រយោគដូចតទៅនេះ ហើយប្រាប់ តួនាទីរបស់បទមួយៗ ក្នុងប្រយោគ :

ពុទ្ធា ច នាម ធម្មំ ទេសេន្តា សរណសីលប្បព្វជ្វាទីនំ ឧបនិស្សយំ ឱលោកេត្វា អជ្ឈាសយវសេន ធម្មំ ទេសេន្តិ , កស្មា កំ ទិវសំ សក្កា កស្ស ឧបនិស្សយំ ឱលោកេត្វា ធម្មំ ទេសេន្តោ អនុបុព្វិកថំ កថេសិ ។

ពុទ្ធា បទប្រធាន, **ច** និបាតផ្ដើមសេចក្ដី, **នាម** និបាត,
ធម្មំ បទកម្ម, **ទេសេន្តា** អព្ពន្ធកិរិយា, **សរោសីលប្បព្វជ្វាទិនំ**
 បទពង្រីកកម្ម, **ឧបនិស្សយំ** បទកម្ម, **ឱលោកេត្វា** កិរិយាតូច,
អដ្ឋាសយវសេន បទពង្រីកកិរិយា, **ធម្មំ** បទកម្ម ; **ទេសេន្តិ**
 កិរិយាធំ (គ្រប់គ្រងប្រយោគ កត្តវាចកៈ) , **តស្មា** បទពង្រីក
 កិរិយា, **តំ ទិវសំ** បទពង្រីកកិរិយា, **សត្តា** បទប្រធាន, **តស្ស**
 បទពង្រីកកម្ម, **ឧបនិស្សយំ** បទកម្ម, **ឱលោកេត្វា** កិរិយាតូច,
ធម្មំ បទកម្ម, **ទេសេន្តា** កិរិយាតូច, **អនុបុព្វិកថំ** បទកម្ម,
កថេសិ កិរិយាធំ ។

វិធីរៀងប្រយោគ

ការរៀបរៀងប្រយោគបាលីជាការសំខាន់ បើរៀងខុស
 ចាកទឹកនៃឯ ឬខុសចាកការនិយម នឹងមានអត្ថន័យ មិន
 ច្បាស់លាស់ ដូចជាភាសាខ្មែរថា : “ភិក្ខុឲ្យថីរដល់សាមណេរ”
 ប្រែជាភាសាបាលីថា : **ភិក្ខុ សាមណេរស្ស ថីវំ ទេតិ** បើ
 យ៉ាងនេះ អាចប្រែថា : ភិក្ខុឲ្យថីររបស់ សាមណេរក៏បាន
 ព្រោះត្រូវសម្ពន្ធថា **សាមណេរស្ស** សាមិសម្ពន្ធក្នុង **ថីវំ** ។

អវុត្តកម្ម... ត្រូវរៀងជាថ្មីថា : **ភិក្ខុ ចីវរំ សាមណោរស្ស ទេតិ**
សម្ពុន្តថា សាមណោរស្ស សម្មទានៈ ក្នុង ទេតិ ។ល។ ឥមំ
កមីនចីវរំ សឡស្ស ទេម ដូច្នោះជាដើម ។

ហេតុនេះ ការរៀបរៀងសព្វចូលក្នុងប្រយោគភាសា
បាលី ចាំបាច់ត្រូវរៀងតាមវេយ្យាករណ៍និងវិធីសម្ពុន្ធ ។

វិធីរៀងបឋមាវិកត្តិ

សព្វប្រកបដោយបឋមាវិកត្តិ ដែលធ្វើនាទីជាបទ
ប្រធានក្នុងប្រយោគ នោះ មានច្រើនយ៉ាងដូចតទៅនេះ :

១. នាមសព្វ

- ក. **នាមនាម** ដូចជា **សេដ្ឋី មនុស្ស ថេរ ហត្ថី ។ល។**
- ខ. **គុណនាម** ដូចជា **បណ្ឌិត ពាល អន្លា ។ល។**
- គ. **សព្វនាម** ដូចជា **អហំ ភំ មយំ តុម្កេ (មុទិស)**
- ឃ. **សទ្ធានាម** តាំងពី ៩៩ ឡើងទៅ ដូចជា :
 - **បញ្ចសុវណ្ណសិវិកាសកានិ បរិវារនិ ហោត្តិ ។**
 - **បញ្ច យោធនសកានិ បរិវារ ។**
 - **ភិក្ខុសហស្សំ បរិវារោ អហោសិ ។**
 - **អច្ឆរសហស្សំ បរិវារេសិ ។**

- ទ្វេ ភិក្ខុសហស្សានិ តុព្យាទ្តិ ។
- អម្ពតាតា មយា ភិក្ខុសហស្សំ និមន្តិតំ ។
- ឥទា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោជិយោ ចសន្តិ ។
- បញ្ញា អរិយសាវកកោជិយោ តុម្ពានំ រោគមនំ បច្ឆាសីសន្តិ ។

២. អព្យយសព្វ

ត្វខ្លះធ្វើជាប្រធានបាន ដូចជា ឥទានិ អតិសាយព្វា , មេយោ ច ឧដ្ឋិតោ ។ តន្តោ ឥទានិ មេ នវុតិវស្សសហស្ស- បរិហរណស្ស រោយុលោ កោជិយំ និសីទិត្វា និទ្ធាយនកាលោ វិយ ។ មន្ទុកុណ្ណាលី សោតាមន្តោ ភវិស្សតិ , តថា អទិន្ទបុព្វកោ ព្រាហ្មណោ ។ សាវត្តិយំ ហិ ទេវសិកំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស គេហោ ទ្វេ ភិក្ខុសហស្សានិ តុព្យាទ្តិ , តថា វិសាខាយ មហាឧបាសិកាយ ។ អលំ ឯត្តកេន ឥមស្ស ។ អលំ ភិក្ខុវេ មា កណ្ណានំ ។ ឯចំ តន្តេតិ ។ ឯចំ ភិក្ខុវេតិ ។ អជ្ជ សត្តមោ ទិវសោ ។

៣. កិរិយាសមាស

បានដល់កិរិយាសព្វ តភ្ជាប់នឹងនាមសព្វ និងកិរិយា អាឡាត ដូចជា :

អហោសិកម្មំ នត្តិបូថោ ។

កិរិយាកិក្កកៈ ដូចជា : ភិក្ខុវេ ភទា មម បុត្តេន
កតកម្មំ បច្ឆតោ បច្ឆតោ អនុពន្តិ ។ ននុ តេ បុត្តេន
មជ្ជកុណ្ឌាលិនា មយិ មនំ បសានេត្វា អត្តនោ សក្កេ
និព្វត្តនាថោ កថិតោ ។ បសន្តេន ហិ មនេន កតកម្មំ
ទេវលោកំ មនុស្សលោកំ គម្ពន្តំ បុគ្គលំ នាយាវ ន
វិជហតិ ។ ឥមំ នគរំ សម្បត្តបព្វជិតា កត្ត វសន្តិ ។
សេសជនេហិ កតសស្សំ អតិឧទកេន វា អនោទកេន វា
នស្សតិ ។ និព្វត្តសត្តា បនេត្ត កម្មពលេន មាតុតុប្បិកតា
វិយ ន វិលីយន្តិ ។

៤. នាមកិក្កកៈ

គីកិក្កកៈដែលជានាមនាម ដូចជា : ចារណំ កថនំ
វចនំ គហនំ សវនំ គមនំ គណនា បត្តនា គតិ សតិ ពុទ្ធា
កាតុំ វសិតុំ ទាតុំ និសីទិតុំ ឧបសទ្ធិមិតុំ ។ល។

៥. សមាស

បានដល់សមាសនាម ដូចជា : មហាបុរិសោ ធម្ម-
ទេសនា មាតាបិតារោ បូវគន្លោ ។ល។

៦. កន្លឹក

បានដល់តទ្វីតនាម ដូចជា : **កាសាវិ សាមណេរោ
មេធាវិ សហាយតា សីលវា ទុព្វបតារោ** ។

វិធីរៀនបឋមាវិកត្តិ

ការរៀនបឋមាវិកត្តិជាបទប្រធាន មិនមែនកំណត់ថា
ត្រូវតែរៀនទុកជា បទទី ១ ឬទី ២ ទេ ស្រេចហើយតែ
ប្រយោគវែង ឬខ្លី ។

១. បើប្រយោគតូចៗ ខ្លីៗ មិនមាននិបាតដើមសេចក្តី
មិនមានបទពង្រីកបន្ថែមសេចក្តីជាដើមទេ ក្នុងប្រយោគ
កត្តាចកៈ ហេតុកត្តាចកៈ ឱ្យរៀនទុកដើមប្រយោគ ដូចជា :

- **សុទេវ ឱទនំ បបតិ** ។ **សាមិកោ សុទំ ឱទនំ បាបេតិ** ។
សោ គស្សា គព្ពបរិហារំ អទាសិ ។ **សា ទសមាសធូយេន បុត្តំ
វិជាយិ** ។ **បនុស្សា វត្តសម្បន្តេ ភិក្ខុ ទិស្វា បសន្តចិត្តា** ។

២. ក្នុងប្រយោគកម្មវាចកៈ ហេតុកម្មវាចកៈ ឱ្យរៀន
ទុកខាងក្រោយតួ អនភិហិតកត្តា ដូចជា :

- **សុទេន ឱទនោ បបិយតេ** ។
- **សាមិកេន សុទេន ឱទនោ បាបាបិយតេ** ។

- កន្តេ មយា តេលំ បេសិតំ ។
- ភាត មយា សត្តុ ធម្មទេសនា សុតា ។
- មយា ឯកវារេនេវ ត្វបសមនសមត្តំ តេលំ បេសិតំ ។
- តយា មេ កុលុបច្ឆេទោ កតោ ។
- ឥហហិ អត្តនោ សាមិកោ គហិតោ ។
- មយា ឯវរុបោ នាម បព្វជិតោ ន ទិដ្ឋបុព្វោយេវ ។

រៀងទុកខាងមុខ អនភិហិតកត្តា :

- បណ្ណំ មម សហាយកេន តុយ្ហំ បេសិតំ ។
- ភី បន សោ តុម្ពេហិ មារេន្តោ ទិដ្ឋោ ។
- ឥទានិ តាវស្ស កន្តេ ទុព្វបភាវោ អម្ពេហិ ញាតោ ។
- ឥទំ អនគ្សកាសាវំ ឯកេន កុដុម្ពិកេន ឯវំ នាម

វត្តា ទិនំ ។

- សព្វំ តុម្ពេហិ ញាតំ ។

៣. ក្នុងប្រយោគដែលមាននិបាតដើមសេចក្តីឬកាល-
 ត្ថសត្តមី ឬមានសព្វពង្រីកកិរិយា ដូចជា : **អថ យទិ តទា ភី**
ការណា ជាដើមនៅខាងមុខក្តី មានបទពង្រីកប្រធានក្តី ឱ្យ
 រៀងទុកខាងក្រោយបទទាំងនោះ ដូចជា :

- សេចក្តី អភិក្ខមាលោ អោតោសិ ។
- តទា ភិរ សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោជិយោ វសន្តិ ។
- អថស្ស ភរិយាយ កុច្ឆិយំ គព្ពោ បតិដ្ឋាសិ ។
- អយំ ធម្មទេសនា ភត្ត ភាសិតា ។
- ភាត យំ ឥមស្មី កុលេ សវិញ្ញាណភាវិញ្ញាណកំ

ធនំ ភិញ្ញិ អត្ថិ ។

- ព្រាហ្មណ ភវ គេហោ ពហំ ធនំ អត្ថិ ។
- មយ្ហំ ភត្តិ សាលាយំ ភិច្ឆំ នត្ថិ ។
- ភាតា អម្ពាភំ ពុទ្ធានំ អនុច្ឆិវិកោ ទេយ្យធម្មោ នត្ថិ ។
- កុហី ភិរ សម្ម អម្ពាភំ សត្តា វសតិ ។
- សាវត្តិយំ ហិ ទេវសិកំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស គេហោ

ភិក្ខុសហស្សានិ កុញ្ញត្ថិ ។

- តទា បន នវតុដ្ឋាយ ភូមិយា ពហុ ឥន្តុគោបកា

ឧដ្ឋហីសុ ។

វិធីរៀនទុតិយាវិភក្តិ

បទទុតិយាវិភក្តិ សម្ពន្ធចូលកិរិយាសព្វតែម្យ៉ាងប្រែថា :

“នូវ... កាន់... ញ៉ាំង... អស់... នឹង... ចំពោះ...” ។

១. បទទុតិយាវិភក្តិ និយមរៀងទុកខាងមុខកិរិយា ដូចជា :

- អត្តលោ សីសំ និន្តិត្វា អក្ខិនិ ឧប្បានេត្វា ហនយមំសំ

ឧព្វតេត្វា បុត្តទានំ បរិច្ឆេត្វា បារមិយោ បូរេន្តោ ។ល។

- សត្តានំ ឧបសទ្ធិត្វា ទានំ ទេហិ ធម្មំ សុណាហិ បញ្ញំ បុត្តាហិ ។

រៀងទុកខាងក្រោយកិរិយាបានខ្លះ ដូចជា :

- កោសម្ពិយំ មិណ្ណាយ ចរិត្វា អនបលោកេត្វា តិក្ខុសង្ឃំ ។

- អហំ ខោ អតុសោ នវោ អបិប្បព្វជិតោ អប្បនាគតោ ឥមំ ធម្មវិនយំ ។

- ចណ្ណា ខោ សាភិយា "ឥមិនា កុមារា និបាតិតាតិ" យាតេយ្យំមិ មំ ។

២. ការលំបាកក្នុងវិធីរៀងទុតិយាវិភក្តិ ច្រើនបទ ចូលក្នុងកិរិយាសព្វតែមួយរួមគ្នា ឱ្យសង្កេតដូចតទៅ :

ក អវុត្តកម្ម រួមជាមួយ ការិតកម្ម ឱ្យរៀងអវុត្តកម្ម ក្រោយ

. ការិតកម្ម (ញ៉ាំង + នូវ) ដូចជា :

- សាមិកោ សុទំ ឱទនំ បារមេតិ ។

- កលហំ និស្សាយ ហិ លដុកិកាមិ សកុណា ហត្ថិនាគំ
ជីវិតក្ខយំ បាបេសិ ។

- សចេ តន្តេ អយេវា ឥមស្មី ថានេ ឯចំ វិហារន្តោ
បព្វជិតិកិច្ចំ មត្តកំ បាបេតុំ សត្វិស្សតិ ។

- អម្ពានំ សត្តា... .. អដ្ឋារសព្រហ្មកោជិយោ អមតបា
នំ បាយេន្តោ... ។

ខ អវុត្តកម្ម រួមជាមួយ អកថិតកម្ម រៀងអវុត្តកម្មក្រោយ

. អកថិតកម្ម (នឹង ឬ ចំពោះ + នូវ) ដូចជា :

- សត្តារំ បព្វជំ យាចិត្វា ... ។

- រោគន្ធា កនិជ្ជំ ឯតទចោច ។

- តេ សត្តារំ ឯតទចោចុំ ។

- អកាលោ ខោ ឥមំ ភិក្ខុំ បញ្ញំ បុច្ឆិតុំ ។

- ខេត្តំ វិកលិត្វា ពហុ មនុស្សេ ហត្តកម្មំ យាចិត្វា ... ។

- គន្ធិ នំ ណាយជំ យាចាហិ ។

គ អវុត្តកម្ម រួមជាមួយ អច្ចន្តសំយោគ រៀងអវុត្តកម្ម

. ក្រោយ អច្ចន្តសំយោគ (អស់ + នូវ) ដូចជា :

- សោ សព្វត្រី សមណធម្មំ កត្វា ... ។
- អថ នំ បញ្ចាជេត្វា អឌ្ឍមាសមត្តំ បត្តបិច្ចេក្កហណា-

ទីនិ សិក្ខាបេត្វា ។

- ទីបិនី អេកន្តា តយោ វារេ បុត្តកេ ខានិ ។
- តយោ វារេ អណ្ណានិ ខានិត្វា... ។
- ឯត្តកន្តាម កាលំ ឯត្ត វសនកាចំ ជានាម ។
- សន្និវស្សសហស្សានិ បញ្ច សីលានិ ភ្នឹសុ ។
- ឯត្តកំ កាលំ តថ ទានំ បច្ឆាសីសមាណ... ។
- សេសកាលំ ពុទ្ធានំ អព្វាលី បត្តយ្ហ... ។
- ឯត្តកំ មេ កាលំ ឥមំ នត្តិបុត្តន្តាម ន បចិ ។
- ឥមស្មី អេវាសេ ឥមំ តេមាសំ វស្សំ ឧបេមិ ។

យ អវុត្តកម្ម រួមជាមួយសម្មាបុណិយកម្ម ឱ្យរៀងអវុត្ត-
 កម្ម នៅមុខសម្មាបុណិយកម្ម (នូវ + កាន់) ដូចជា :

- និពទ្ធិ យាគុកត្តំ វិហារមេត បេសេន្តិ ។
- មធុបជលំ សត្ត សន្តិកំ ហរិត្វា ។
- តមេនំ ព្រាតយោ ទារុតេលាទីហិ សន្និ សាយំ

សុសានំ នេត្វា... ។

- តំ តុម្ការកំ បាទមូលំ អនេតុភាមា... ។

- ហត្ថតោ បត្តំ អគ្គណ្ឌិត្វា វ តំ វិហារំ នេត្វា... ។

រៀងអវុត្តកម្ម នៅពីក្រោយ សម្មាបុណិយកម្ម បានខ្លះ

(កាន់ + នូវ) ដូចជា :

- សោ មយ្ហំ សន្តិកំ កល្យាណេវ បហិណិស្សតិ ។

ង. ការិតកម្ម រួមជាមួយ អច្ឆន្តសំយោគ រៀងការិតកម្ម នៅ ក្រោយ អច្ឆន្តសំយោគ (អស់ + ញ៉ាំង) ដូចជា :

- ទ្វេ ចារេ គព្ពំ បាតេសិ ។

- សត្តាហំ មហានានំ បវត្តេត្វា ។

- ឥមេ សត្ត ទិវសេ សុភវេ ហវេតិ ។

ច. អវុត្តកម្ម រួមជាមួយបទវិកតិអវុត្តកម្ម រៀងអវុត្តកម្ម មុខ បទវិកតិអវុត្តកម្ម (នូវ + ឱ្យជា) ដូចជា :

- ទ្វេ ទាសទារកេ តុជិស្សេ កត្វា... ។

- សចេ មេ អភ្និនិ បាភតិកានិ កាតុំ សភ្និស្សសិ ។

- ឥទានិ តំ អន្តំ ករិស្សាមិ ។

- នេវ តេ សមគ្គេ កាតុំ អសភ្និ ។

- អម្ពេ សមគ្គេ កាតុំ ចាយមិ ។

- ពុទ្ធិ សរេណំ គន្ធាមិ ។

អវុត្តកម្ម និង បទវិកតិអវុត្តកម្ម ផ្សេងវេចនៈគ្នាក៏បាន ដូចជា :

- គេនហិ ខេត្តំ ទ្វេ កោដ្ឋាសេ កត្វា មម កោដ្ឋាសំ អនាមិសិត្វា ។

- នន្លោ សត្តារា ទេវប្បរា អាមិសំ កត្វា វិនីតោ ។

- តំ សុត្វា ភុម្មទេវេ អានី កត្វា ។

សរុបការរៀនទុតិយាវិភក្តិ

១. បទទុតិយាវិភក្តិ មករួមគ្នាច្រើនបទឱ្យរៀងបទអវុត្ត កម្ម (នូវ) ទុកខាងមុខ បទសម្បាបុណិយកម្ម (កាន់) និង បទវិកតិកម្ម (ឱ្យជា) ក្រៅពីនោះ ឱ្យរៀងបទ អវុត្តកម្មទុក ខាង ក្រោយដូច្នោះ ៖

នូវ + កាន់ , នូវ + ឱ្យជា ឬ ថាជា.

ញ៉ាំង + កាន់ , អស់ + នូវ , នឹង ឬ ចំពោះ + នូវ ។

រៀនទុតិយាវិភក្តិ

បទតិយាវិភក្តិ សម្ពន្ធចូលនាម កិរិយា និងអព្យយសព្ទ

១. និយមរៀងទុកខាងមុខបទដែលខ្លួនពង្រីក និង

សម្ពន្ធចូលនោះ ដូចជា :

- ន មេ ឯតាយ ទិន្នភតិយា អត្ថោ ។
- អត្ថិ នុ ខោ មយ្ហំ ឯត្ថ គតប្បធួយេន អត្ថោ ។
- តេ វយប្បត្តេ យរេន្តនេន ពន្លីសុ ។
- សោ ធម្មេន រជ្ជំ កាវេសិ ។
- ព្រាហ្មណស្ស សកលសរីរំ បីតិយា បរិមុទិ ។
- អម្ព តយា កតសស្សំ នេវ អច្ឆោទកេន នស្សតិ ន

អនោទកេន នស្សតិ ។

រៀងខាងក្រោយបទដែលខ្លួនត្រូវពង្រីកសេចក្តីក៏មាន:

- អហំ ខោ អភិណ្ណោ វិហរាមិ ហត្ថិហិ ហត្ថិនិហិ

ហត្ថិកលតេហិ ។

២. បទអនភិហិតកត្តា (គឺ... ដែល...) រៀងទុកខាងមុខ

ឬ ខាងក្រោយបទ ប្រធានក៏បាន ដូចជា :

- តយា មេ កុលុបច្ឆេទោ កតោ ។
- តុម្ពេហិ តេហសំ ឯកកេហិ តិដ្ឋន្តេហិ និសីទន្តេហិ ច

ទុក្ខំ កតំ ។

- តន្ត្រី យាយី មយា សក្តាហំ បុប្ផនក្តំ ទារេន្តេន
សក្តារេ កតោ ។

- ភី បន សោ តុម្ពេហិ មារេន្តោ ទិដ្ឋោ ។

- ភិន្ទាមេតំ សក្តារា កតំ ។

- ឯត្រុបំ ករេន្តេន ភារិយំ តយា កតំ ។

៣. បទតតិយារិកត្តិនៅរួមបទទុតិយារិកត្តិ នឹងរៀងបទ
ណាមួយខាងមុខ, ខាងក្រោយក៏បាន ដូចជា :

- តុម្ពេ មម វចនេន ទសពលញ្ច អសីតិមហាថេរេ ច
វន្តថ ។

- ធនច្ចេទតយេន មម ភេសជ្ជំ អភារេត្វា ។

- អយំ តវ តស្សរិយតយេន គព្ពហាតនភេសជ្ជំ
យោថេត្វា ទេតិ ។

- សក្តារញ្ច មហាថេរេ ច ថេរេស្ស វចនេន វន្តិត្វា ។

- ន ខោ បន មំ សន្នេន សមុទាចរិស្សតិ ។

- បក្សរេន្តំ លោហិតំ ភាជនេន បដិក្កហេត្វា មំសំ
លោហិតេន មទ្ធិត្វា ។

៤. បទតតិយារិកត្តិសម្ពន្ធចូល ភី ឬ អលំ ឱ្យរៀងទុក
ខាងក្រោយ ភី ឬ អលំ ដូចជា :

- ក៏ មេ យរាវាសេន ។ អលន្តេ ឥច វាសេន ។
- កិន្តេ សល្លក្ខិតំ ។ អលំ ឯត្តកេន ឥចស្ស ។
- អលំ តេ ឯត្តកំ ជីវកាយ ។

៥. តតិយារិកត្តិជាឥត្តម្ពុត " មាន " រៀងទុកក្រោយបទ
ប្រធានខាងមុខកិរិយាធំ , ឯឥត្តម្ពុតកិរិយា រៀងក្រោយឬមុខ
ឥត្តម្ពុតនាមក៏បានដូចជា :

- តំខណញ្ញេវ រាជា ឧក្កាហិ វារិយមាណហិ តត្ត
គន្ធា ។

- សោ ឯកស្មី ខាណុមត្តកេ បតិក្ខា និព្វទ្ធកត្តោ
បសន្តេន ចិត្តេន កាលំ កត្វា ។

- សោ រោទមាសោ... បាទយេន ផលិកេន កាលំ កត្វា ។

- សាមិ តំ សុត្វា ឧទកពិន្ទុហិ បគ្សរន្តេហេថ
អឡ្ហន្ទិឱតេហិ កេសេហិ វេគេន គន្ធា ។

- មនសា ចេ បសន្តេន ភាសតិ វា ករោតិវា ។

៦. តតិយារិកត្តិជាសហត្តតតិយាចូលជាមួយ សហ ឬ
សន្និ ឲ្យរៀងទុកខាងមុខ សន្និ , ខាងក្រោយ សហ ដូចជា :

- អហំ ទុព្វលោ , មយា សន្និ គច្ឆន្តស្ស តវ បបញ្ជោ
តវិស្សតិ ។

- ភិក្ខុ សហ បដិសម្ពិទ្ធាហិ អរហេត្តំ បាបុណីសុ ។
- បាបកំ ចិត្តំ ឧប្បាទេត្វា សហ ចិត្តុប្បាទេន ឥទ្ធិតោ

បរិហារយិត្វា ។

- សរីរិមិ អត្តនា សទ្ធិ ន គច្ឆតិ ។
- អថស្សា អរហារេនេវ សទ្ធិ គព្ពបាតនកេសជ្ជំ

អទាសិ ។

សេចក្តីសង្ខេប តតិយាវិភក្តិ

១. ពង្រីកសេចក្តីបទណា រៀងទុកមុខបទនោះ ។
២. មករួមជាមួយទុតិយា រៀងទុកមុខបទទុតិយាវិភក្តិ ។
៣. បទអនភិហិតកត្តា រៀងទុកមុខបទប្រធានច្រើន

ជាង ។

៤. បើពង្រីក **ភី-អលំ** រៀងទុកក្រោយ **ភី-អលំ** ។
៥. បទឥត្តម្ពតៈ រៀងទុកក្រោយប្រធាន មុខកិរិយា ។
៦. សហត្ថតិយា រៀងទុកមុខ **សទ្ធិ** តែក្រោយ **សហ** ។

វិធីរៀងចតុត្ថិវិភក្តិ

បទចតុត្ថិវិភក្តិច្រើនធ្វើនាទីពង្រីកសេចក្តីបទកិរិយា

សម្ពន្ធចូលកិរិយា តែម្យ៉ាង ។

១. រៀងទុកមុខកិរិយាទូទៅ ដូចជា :

- បារមីយា បូរេន្តោ បរេសំ ធម្មទេសនគមេវ បូរេសី ។
- តស្មី ឧប្បន្តេ តស្ស កថេយ្យាម ។
- អថ តេ គន្ធា តថាគតស្ស អារោចេសំ ។

២. រួមជាមួយបទអវុត្តកម្ម រៀងទុកមុខឬក្រោយក៏បាន តែបើរៀងទុកក្រោយបទអវុត្តកម្ម សេចក្តីច្បាស់លាស់ជាង ។

- សោ តំ អរហិត្វា បុគ្គស្ស ភេសជ្ជិ ករោតិ ។
- អថ នំ ទេវទត្តស្ស អទំសុ ។
- អនន្តត្ថេរោ អន្តនោ ជីវិតំ សត្តុ បរិច្ឆជិត្វា ។

៣. រួមជាមួយសម្បាបុណិយកម្ម ឬបទអាធារៈរៀងទុក ក្រោយបទទាំងពីរ (កាន់ + ដើម្បី. ក្នុង + ដើម្បី) ដូចជា :

- តេ និពទ្ធិំ តមេវ គាមំ បិណ្ណាយ បវិសន្តិ ។
- យត្ថ ថេរេស្ស កនិដ្ឋោ វសតិ, តំ វិថី បិណ្ណាយ បវិសីសុ ។

- រាជគហំ គន្ធា តត្ថ (រាជគហោ) បិណ្ណាយ បរិត្វា...។

- អយស្មន្តំ អនន្តត្ថេរំ រាជគហោ បិណ្ណាយ បរន្តំ ទិស្វា... ។

- សោ ញាតិសមាគមេយេវ បិណ្ណាយ បរតិ ។

សេចក្តីសង្ខេបបទត្ថវិភក្តិ

១. ពង្រីកសេចក្តីបទណា រៀងទុកខាងមុខបទនោះ ។

២. រួមជាមួយបទទុតិយា, សត្តមីវិភក្តិ រៀងទុកខាងមុខ
អវុត្តកម្មខ្លះ តែរៀងទុកក្រោយបទសម្បាបុណិយកម្ម និង
អាធារៈ ដល់ + នូវ , កាន់ + ដើម្បី , ក្នុង + ដើម្បី ។

វិធីរៀងបញ្ចមីវិភក្តិ

បទបញ្ចមីវិភក្តិ ធ្វើនាទីពង្រីកកិរិយា និងនាម បើពង្រីក
បទណាឲ្យរៀងទុកខាងមុខបទនោះដូចជា :

- ពារណសិតោ អវិទូរេ សត្តសីរិសុត្វា អត្ថិ ។

- នវហិ វណមុខេហិ មុព្វវដ្តិយោ មេវ មុឡតា
ច បគ្សរិសុ ។

១. នៅខាងមុខបទដែលពង្រីកជានិច្ច ដូចជា :

- មយំ ហិ ធរមាណស្ស ពុទ្ធស្ស សន្តិកា កម្មជ្ជានំ
គហេត្វា ។

- និទ្ទយនតោ ខនកធារា វិយ អក្ខិហិ ធារា បគ្សរន្តិ ។

២. រួមជាមួយទុតិយាវិភក្តិ រៀងទុកខាងមុខ ឬក្រោយ
ក៏បាន

- អថេរោ ទិសាវាសិកោ ភិក្ខុ រាជគហរា សាវត្ថី គន្ធា ។

- ទេវលោកេ និព្វត្តិ ទេវលោកា ទេវលោកំ សំសន្តោ ។

- តេ ទូរោតោ វ ទិស្វា ភិក្ខុ រាមន្តេសិ ។

- អហមេវ សមណំ គោតមំ ជីវិតា វោរោមេស្សរិមិ ។

- រាជា សេនាបតី រដ្ឋតោ បញ្ជាជេសិ ។

៣. រួមចូលនិបាតសព្វគឺ យាវ វិនា អញ្ញ្រត្រ រៀងទុក

ខាងក្រោយនិបាតទាំងនោះ ដូចជា :

- យាវ អកនិជ្ជកវនា បន ឯកនិទ្ធាទំ កោលាហលំ អគមាសិ ។

- សោ អនុក្កមេន យាវ គោប្បកា យាវ ជន្តកា យាវ ថនតោ យាវ គីវតោ បវិសិត្វា ។

- ន មយំ វិនា ភិក្ខុសច្យេន វត្តាម ។

- អជ្ជតគ្កេទានាហំ អនុសោ អនន្ត អញ្ញ្រត្រេវ កកវតា អញ្ញ្រត្រ ភិក្ខុសច្យេន ឧបោសថំ ករិស្សរិមិ ។

២. បើរួមចូលនិងនិបាតគឺ ឧទ្ធិំ នាណ បដ្ឋាយ ឲ្យរៀង បទបញ្ជាមីរិត្តិទុកខាងមុខនិបាតទាំងនេះ ដូចជា :

- ឥតោ ឧទ្ធិំ កិណ្ឌិ គយ្ហបតំ នត្ថិ ។

- មតេន តេ កី នានាករណា ច ហោន្តិ ។

- សាមិ តតោ បដ្ឋាយ សព្វេសំ កម្មន្តំ ឱលោកេន្តិ ។

៥. បទហោតុគី យស្មា តស្មា កស្មា កីការណា ឲ្យរៀង
ទុកដើមសេចក្តី ដូចជា :

- យស្មា សោ ន តថាកាសិ, តស្មា ឯវមាមា , កស្មា
មយ្ហំ គព្ពស្ស បតិដ្ឋិតតាវំ ន កថេសិ កីការណា យដេសិ
យដេសិ កីការណា យដេសិ... ។

បើ យស្មា តស្មា មកជាគូនឹងបទកាលក្តសក្តមី ឬនិង
និបាតគី យថា ឲ្យរៀង យស្មា តស្មា ទុកខាង មុនដូចជា :

- តស្មា តំទិវសំ សត្តា តស្ស ឧបនិស្សយំ
ឱលោកេត្វា... ។

- តស្មា យថា កណ្ណកោ ផលានិ គណ្ណន្តោ ។ល។
សោមិ អត្តនោ ហាតាយ ផល្លតិ ។

- អថ កស្មា ឯវមកាសិ ។

សេចក្តីសង្ខេបបញ្ជីវិភិក្តិ

១. ធ្វើនាទីពង្រីកបទណា ឲ្យរៀងទុកខាងមុខបទនោះ ។

២. មករួមនិងបទទុតិយារៀងទុកខាងមុខ ឬក្រោយ
ទុតិយាក៏បាន ។

៣. រៀងទុកក្រោយនិបាត **យាវ វិនា អញ្ញត្រ** , តែ រៀងទុក ខាងមុខនិបាត **ខន្ធំ នានា បដ្ឋាយ** ។

៤. **យស្មា តស្មា កស្មា កីការណា** រៀងទុកដើម ប្រយោគ ។

វិធីរៀងនដ្ឋីវិភត្តិ

បទនដ្ឋីវិភត្តិ ជាបទពង្រីកនាម សម្ពន្ធចូលបទណា ឲ្យ រៀងទុកមុខបទនោះ ។

១. រៀងនៅមុខបទដែលពង្រីកជានាម ដូចជា :

- **អម្ព្រាភំ ឯភំ ភិច្ចំ អត្ថិ** ។

- **អថាហំ មយ្ហំ ទោសោ នត្ថិ, យស្ស ទោសោ អត្ថិ, តស្សេវ ឧបរិ សោចោ បតតុតិ វត្វា** ។

២. ប្រយោគអនាទរៈ ជាប្រយោគជ្រែកចូល ត្រូវរៀង ទុកផ្សេងដោយឡែកដូចជា :

- **តស្ស វិវន្តស្សេវ សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា** ។

- **ថេរស្ស និច្ចំ អនោក្កមន្តស្ស បឋមមាសេ អតិក្កន្តេ, អក្ខិរោគោ ឧប្បជ្ជិ** ។

- **អាចរិយ មយ្ហំ ទោសោ នត្ថិ, មម វទន្តស្សេវ តុម្ពេ អតិសមិត្ត** ។

- បស្សន្តស្សេវ វិទ្យាសាស្ត្រ អាកាសកោ ឱតិក្ខា ។

៣. បទថា តេ មេ , វោ នោ មិនរៀងដើមប្រយោគទេ

- ព្រាហ្មណ បុគ្គស្ស តេ វោកោ ឧប្បន្តោ ។

- អសុកេន មេ បក្កំ ។

- មា វោ អតុសោ ឯតំ រុចិត្ត ។

- អយេហ នោ កន្តេ ឥមស្មី ថានេ វិហរតិ ។

- តេសជ្ជន្តេ ករិស្សាម ។

- តុម្ពេមិ នោ បុរិមសទិសា វ ហោថ ។

៤. វោ នោ នេសំ មិនមានបទដទៃនាំមុខឲ្យរៀង ទុក

ក្រោយបទនិទ្ទារណីយៈ ដូចជា :

- សចេ បន វោ ឯកោមិ អប្បមត្តោ អតវិស្ស ។

- កោ និម កន្តតំ ពាល្យតវោ ។

- ឯកោមិ ច នេសំ អប្បមាទំ នាបដិ ។

សេចក្តីសង្ខេបវច្ឆិវិភក្តិ

១. បទសាមិសម្ពន្ធៈ រៀងទុកខាងមុខបទជានាមនាម ។

២. បទ តេ , វោ មកពី តុម្ព និង មេ នោ នេសំ មិន

រៀងនៅដើមប្រយោគទេ ។

៣. **តេ មកពី ត និង នោ** និបាតបដិសេធរៀងខាង
ដើមបាន ។

វិធីរៀងសត្តមិវិភក្តិ

បទសត្តមិវិភក្តិ សម្ពន្ធចូលនាម ចូលកិរិយា

១. ធ្វើនាទីពង្រីកបទប្រធាន ឲ្យរៀងដើមប្រយោគ ឬ
នៅមុខបទដែលពង្រីក ដូចជា :

- **ចតុស្ក សមុទ្ទេស្ក ជលំ បរិក្កំ ។**
- **ឯកិស្សា ឥត្តិយា គីតសទ្ធិំ សុត្វា សរេ និមិក្កំ គណ្ហិ ។**

២. ពង្រីកកិរិយា ឲ្យរៀងទុកខាងមុខកិរិយា ដូចជា :

- **សត្តា លេតវនមហាវិហារេ វិហារេតិ ។**

៣. បើមករួមបទអវុត្តកម្មឲ្យរៀងទុកមុខ បទអវុត្តកម្ម នោះ :

- **វត្តសម្បត្តា ហិ គរុនំ សយនេ វា អាននេ វា អត្តនោ បរិក្ការំ ន ឋបេន្តិ ។**

៤. កាលត្ថសត្តមិ គ្រប់សេចក្តីទូទាំងប្រយោគឲ្យរៀង
ទុកដើមប្រយោគ ឬទីពីរនៃប្រយោគ ដូចជា :

- **តស្មី សមយេ សត្តា បវត្តិតប្បវរេធម្មចក្កោ អនុបុព្វេន... ។**

- តទា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោដិយោ វសន្តិ ។

៥. កាលត្ថសត្តមីមកពីនិបាតគឺ អថ មកពីបច្ច័យគឺ

តទា យថា តទានិ ជាដើមឲ្យរៀងនៅដើមប្រយោគ ដូចជា :

- អថស្ស ភរិយាយ កុច្ឆិយំ គព្ពោ បតិជ្ជាសិ ។

- តទា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោដិយោ វសន្តិ ។

៦. កាលត្ថសត្តមីរួមគ្នាច្រើនបទ ឲ្យរៀងកាលធំខាង មុខកាលតូច តាមលំដាប់សម័យ... ឆ្នាំ... ខែ... ថ្ងៃ... ដូចជា :

- តំទិវសំ បន សត្តា បច្ឆុសកាលេ លោកំ ចោលោ- កេន្តោ... ។

- ហិយេរ្យ សាយំ កុម្ភុការសាលំ អាគតា ទេវ ។

- អថ សាយណ្ណសមយេ ភិក្ខុ ឥតោ ចិតោ ច ។

៧. វេសយិកាធារៈ រួមគ្នាច្រើនបទ ឲ្យរៀងទីធំទូលាយ ជាងគេនៅខាងមុខទីតូចៗ ដូចជា :

- ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្តិយំ វិហារេតិ ទេវតវនេ... ។

- កោសម្ពិយំ ហិ យោសិតារាមេ បញ្ញសតបញ្ញសត- បរិវារាទ្ធេ ភិក្ខុ ។

៨. បើសំដៅទីនៅនៃមនុស្សច្រើននាក់ដូច ស្រុក ខេត្ត ក្រុង ឲ្យរៀងទុកដើមប្រយោគ ដូចជា :

- សាវត្តិយំ កិរ អធិន្តបុព្វកោ នាម ព្រាហ្មណោ
អហោសិ ។

- តទា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោជិយោ វសន្តិ ។

៩. បើសំដៅទីនៅផ្ទាល់ខ្លួនដូច កុដិ វិហារ ផ្ទះ រោង ឲ្យ
រៀងខាងមុខកិរិយា ដូចជា :

- តទាមិ សត្តា គន្ធកុដិយំ និសិន្នោ... ។

- អយស្មា ហិ មហាកស្សបោ មិច្ឆុលិគុហាយំ
វិហរេន្តោ... ។

១០. ប្រយោគលក្ខណៈមានជ្រែកចូលត្រង់ណាឲ្យ
រៀងត្រង់នោះ :

- ភ្នំ មេ ហាតិ មតាយ ហតា វិយ, មិកិ មតេ មិកា វិយ
លទ្ធោ ។

- បឋមមាសេ អតិក្កន្តេ, អភិរោគោ ឧប្បជ្ជិ ។

១១. ប្រយោគនិទ្ទារណៈ ឲ្យរៀងខាងមុខជិតបទនិទ្ទា-
រណីយដូចជា :

- តេសុ អនាថមិណ្ឌិកេន ឯកមេវ ទិវសំ សត្តារំ
បញ្ញោ... ។

- សម្ម កោលិត អម្ពេសុ យោ បឋមំ អមិក្ខតិ... ។

- ន ហិ សក្កា អម្ពេសុ ឯកេន អបព្វជិតំ ។

សេចក្តីសង្ខេបសក្កមិវិភក្តិ

១. ពង្រីកបន្ថែមបទណា ឲ្យរៀងទុកខាងមុខបទនោះ ។

២. មករួមនិងបទអវុត្តកម្ម រៀងទុកខាងមុខអវុត្តកម្ម ។

៣. កាលត្ថសក្កមីប្រាប់កាលធំគ្រប់ប្រយោគនិងមកពី អព្យយសព្វគឺ **អថ, តទា, តទានិ,** ជាដើមឲ្យរៀងទុក ដើម ប្រយោគ ។

៤. កាលធំ រៀងទុកខាងមុខកាលតូចតាមលំដាប់ ។

៥. វេសយិកាធារៈទីនៅធំទូលាយ រៀងទុកដើម ប្រយោគទីនៅតូចៗ ផ្ទាល់ខ្លួន រៀងទុកខាងមុខបទដែលខ្លួន ពង្រីក ។

វិធីរៀងអាសយនៈ

អាសយនៈ គឺជាពាក្យហៅរកគូសន្ទនា ប្រើបានតែក្នុង ប្រយោគលេខក្នុងប៉ុណ្ណោះ ជានាមប្រកបបឋមាវិភក្តិ និង ជា និបាតសព្វ អាចរៀងទុកទី១ ទី២ ទី៣ ខាងដើម ឬខាងចុង បំផុតនៃប្រយោគតាមគួរដល់សេចក្តី ។

១. ក្នុងប្រយោគទូទៅ រៀងទុកដើមប្រយោគ ដូចជា :

- តន្ត្រី សច្ច អយ្យា ឥមំ តេមាសំ ឥច វសេយ្យំ ។
- តោតិ សច្ច វេជ្ជំ អនេស្សាមិ ។
- តន្ត្រី អហំ សមណំ គោតមំ និមន្តេត្វា បញ្ញំ

បុគ្គិស្សាមិ ។

- កុជជលិល អញ្ញតោ អគន្ធា មម ជជាសុ អក្កមសិ ។
- មហារាជ នាយំ យថាមនេន ខមាមេមិ ។
- អជ្ជតក្កេទានាហំ អតុសោ អនន្ត អញ្ញត្រេត

តតតត... ។

២. ប្រយោគសន្ទនា សួរ-ឆ្លើយខ្លីៗ រៀងទុកចុងបំផុត

ដូចជា :

- ភិមេតំ តន្ត្រី ។ អម ឧបាសកា ។
- កុហំ យាសិ ឧបាសក ។ សាវត្តិយំ តន្ត្រី ។
- យាហិ អតុសោ ។
- បាបោ ជាតោសិ សាមណេរ ។
- ខីណាសចានំ មរណបេតនា នាម នត្តិ ភិក្ខុវេ ។
- ហិយ្យា សាយំ កុម្មការសាលំ អគតា អត្តិ ទេវ ។
- កនិជ្ជោ មេ អត្តិ តន្ត្រី ។

- អង្គហិ បរិក្ខិមិត្តា គហិតោ ភី ភរិស្សតិ តន្តោ ។

៣. អាលបនៈនាមរួមជាមួយអាលបនៈនិបាត រៀង

អាលបនៈនាមទុកខាងក្រោយ ដូចជា :

- វទេហិ តាវ អេតុសោ បាលិត ។

- អេតុសោ ទុត្វិនិត បហល្លក អត្តនោ បហណំ ន ជាតាសិ ។

- ហន្ត តណោ ឧបាលិ និវត្តស្ស ។

- តោ តោតម តុម្ពាភំ ទានំ អទត្វា បូជំ អកត្វា ។

និបាតដើមសេចក្តីមករួមជាមួយអាលបនៈ និងរៀង និបាតនោះមុខឬ ក្រោយអាលបនៈក៏បានព្រោះបាលីមិនរាប់

អាលបនៈ ថាជាបទមួយទេ ដូចជា :

- តន្តោ សចេ អយ្យា ឥមំ តេមាសំ ។

- សចេ តន្តោ បឋមុបគតោ រោចេស្សតិ ។

- តោតិ សចេ វេជ្ជំ អនេស្សាមិ ។

- តន្តោ អយ្យស្ស ភិរ អភី វាតោ វិជ្ឈតិ ។

- ព្រាហ្មណ បុត្តស្ស តេ រោតោ ឧប្បន្តោ ។

- គោ គោតម អធិវាសេហិ មេ អដ្ឋក្កនាយ ភត្តំ... ។

សេចក្តីសង្ខេបអាលបនៈ

១. តាមធម្មតា អាលបនៈរៀងទុកដើមប្រយោគ ។

២. ប្រយោគសួរ-ឆ្លើយខ្លីៗ រៀងទុកខាងចុងបំផុត ។

៣. អាលបនៈមិនរាប់ថាជាបទទេ បទណាត្រូវរៀង ដើមប្រយោគ ឬទី២ ទី៣ មិនត្រូវរាប់អាលបនៈឡើយ ។

វិធីរៀនវិសេសនៈ

វិសេសនៈ បានដល់បទគុណ និងវិសេសនសព្វនាម ។

បទគុណ គឺគុណនាម សំខ្យាគុណ សមាសគុណ តទ្ធិតគុណ ។

វិសេសនសព្វនាម ទាំងនិយម ទាំង អនិយម ។

បទគុណ និងវិសេសនសព្វនាម ហៅថា បទវិសេសនៈ ។

១. បទវិសេសនៈរបស់នាមណា ត្រូវមានលិង្គ វចនៈ វិភក្តិ ស្មើគ្នានឹងនាមនោះ ដូចជា :

- **អថេកោ ទិសាវាសិកោ ភិក្ខុ រាជគហរា សាវត្តី គប្បន្តោ... ។**

- អថេកា ទិសាវាសិកា ភិក្ខុនិ សាវត្ថី គប្បន្តិ ។
- អថេកំ ទិសាវាសិកំ កុលំ សាវត្ថី គប្បន្តំ ។
- តស្មី ខណោ ធម៌ ទេវលោកេហិ សព្វាលទ្ធារម្យ-
ដិបណ្ឌិតា សហស្សសិទ្ធិវយុត្តា ច ថោ អាគមីសុ ។

២. វិសាមញ្ញវិសេសនៈ ដែលសំដែងយស , ឋានៈ
តំណែងត្រកូល គុណវិសេស ឲ្យរៀងទុកខាងក្រោយបទ
នាមនាមនោះ ។

- សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ ។
- វិសាខាមិ មហាឧបាសិកា និពទ្ធិំ ទិវសស្ស ទ្វេ វាវេ... ។
- ទិដ្ឋោ ខោ មេ មហាលិ សក្កោ ទេវានមិទ្ទោតិ ។
- អថ មហានាមោ សក្កោ អនុរុទ្ធិំ ឧបសទ្ធិមិត្វា ។

៣. បទនាមនាមច្រើនបទ ត្រូវប្រកបវិសេសនៈ ឲ្យ
មានលិង្គ វចនៈ វិភក្តិស្មើគ្នានឹងនាមដែលជិតបំផុត ។

- សីលវតី ភិក្ខុនិ វា ភិក្ខុ ។ សីលវា មុរិសោ វា ភិក្ខុ
វា... “កេសា លោមា នខា ទន្តា តថោ សោតណោតិ”
គណ្ណាតិ ។

- តេនហិ ឆ បញ្ច ចត្តារិ ភិណិ ទ្វេ ឯកំ សំវច្ឆរំ... ។

- តេស្ត ឯកេកស្ស ឯកេកា សលាកយាគុ សលាកតត្តំ
បក្ខិកតត្តំ ឧបោសថិកតត្តំ អេកន្តុកតត្តំ វស្សាវាសិកំ... ។

៤. ក្នុងប្រយោគគួរមានវិសេសនៈ ច្រើនយ៉ាងឲ្យរៀង
តាមលំដាប់ គឺ : អនិយម, និយម, គុណនាម , សំខ្យាគុណ ,
នាម , ឧទាហរណ៍

- យេ បនិមេ អវសេសា បញ្ញវីសតិ ជនា... ។

- យេ ចត្តារោ យោគា មហាជនំ វដ្តេ ឱសីទាបេន្តិ ។

- ឯតេ តេ ភិក្ខុវេ ឧភោ អន្តេ អនុបកម្ម មជ្ឈិមា
បដិបទា ។

- កតមេ តេ កន្តេ កណ្ណានការកោ កោសម្ពិកា ភិក្ខុ ។

៥. វិសេសនៈដែលសម្រេចមកពី អន្ត, មាន, ត-បច្ច័យ
ដែលមិនមែន បឋមាវិភក្តិ រៀងទុកមុខឬក្រោយនាមបាន

- បសន្តេន ហិ មនេន កតំ កម្មំ ទេវលោកំ
មនុស្សលោកំ គច្ឆន្តំ បុគ្គលំ នាយាវ ន វិជហតិ ។

- តេន និហរិត្វា ទស្សិតំ កាសាចំ ទិស្វា... ។

- អថេកទិវសំ មហាបាលោ អរិយសាវកេ
គន្ធិមារាទិហត្តេ វិហារំ គច្ឆន្តេ ទិស្វា... ។

- ឥទានាហំ វិហារំ គន្ធា ថេរំ គយា ភារិត
បណ្ណសាលាយំ និសិន្នកំ ទិស្វា អាគតោម្ពិ ។

វិធីរៀនកិរិយាសព្វ

កិរិយាសព្វ គឺការធ្វើចលនា មាន ដេក អង្គុយ ឈរ
ដើរ ស៊ី ផឹក និយាយ ស្តាប់ គិតជាដើម ហៅថា កិរិយាមាន
២ យ៉ាងគឺ : អនុកិរិយា ១ មហាកិរិយា ១ ។

១. អនុកិរិយា

អនុកិរិយា គឺកិរិយារាយរងតូចតាច រៀងទុកក្នុងប្រ
យោគ មាន ២ យ៉ាងគឺ :

ក. **ត្វាទិកិរិយា** បានដល់កិរិយាប្រកបដោយ **ត្វា, ត្វាន**
ត្វន-បច្ច័យ ។

- មនុស្ស ថេរំ ទិស្វា "តន្តេ អម្ព្រាភំ អយេវា កុហន្តិ
បុច្ឆិត្វា តំ បវត្តិ សុត្វា យាគំ បេសេត្វា សយំ បិណ្ណបាតំ
អនាយ គន្ធា ថេរំ វត្តិត្វា បាទមូលេ បវជ្ជមានា រោទិត្វា"
មយំ តន្តេ បដិជ្ជគិស្សាម , តុម្ភេ មា ចិន្តយិត្តាតិ
សមស្សសេត្វា បក្កមីសុ (១/១៧) ។

ខ. អព្ពន្ធរកិរិយា បានដល់កិរិយាដែលសម្រេចមកពី

អន្ត, មាន, ត-បច្ច័យ ក្នុងកិរិយាកិតកៈ, អព្ពន្ធកិរិយានេះ បើ ធ្វើព្រមរួមគ្នានឹងកិរិយាធំ សម្ពន្ធចូលកិរិយាធំ ដូចជា :

- **ទេវបុត្តោមិ... ពារហា បគ្គយ្ហ ពេទន្តោ អជ្ជាសិ**
(១/៤០) ។

- **មហាបុរិសោ... សយំ បច្ឆុតោ វិលម្ពហនោ អាគច្ឆតិ**
(១/១១៥) ។

- **(សទតាបសោ)... សត្តុ សន្តិកេ សារាណីយកចំ**
កថេន្តោ និសីទិ (១/១៥៥) ។

- **មនុស្សា... អសីតិមហាសាវកានំ និសិន្នាជានំ**
ឱលោកេន្តា វិចរន្តិ (១/២០៣) ។

២. មហាកិរិយា

កិរិយាគ្រប់គ្រងប្រយោគហៅថា កិរិយាធំបានដល់ កិរិយាអាឡាតទាំងអស់ និងបច្ច័យកិតកៈខ្លះទៀតមាន ៦ ប្រការគឺ :

ក. កិរិយាបទ បានដល់ **សក្កា** ចុះក្នុងវាចកៈ ២ គឺ :

១. កម្មវាចកៈ ដែលមានបទប្រធាន ដូចជា :

- **ន សក្កា សោ អគារមជ្ឈោ វសន្តោន មូរេតំ** (១/៨) ។

- **ពុទ្ធា ច នាម ន សក្កា សមេន អារាវេតំ** (១/១២) ។

- សមណគម្ពោ នាម សរីរេ យាមេន្តេ សក្កា កាតំ

(១/១២) ។

- សោ ឥមស្ស សន្តិកេ ឧប្បាទេតំ ន សក្កា (១/១២៩) ។

- កម្មវិបាកោ នាម ន សក្កា កេន ចិ បដិពាហិតំ

(១/១៨៦) ។

២. ភារវាចកៈ ដែលមិនមានបទប្រធាន ដូចជា :

- សក្កា គេហំ អដ្ឋាវសន្តេហោវ បុញ្ញានិ កាតំ (១/៨) ។

- ឯតំ បេសេតំ ន សក្កា (១/២០) ។

- ន សក្កា គណនាយ បរិច្ឆិន្ទិតំ (១/៣៩) ។

- ឥតោ បដ្ឋាយ តយា គន្ធិ ន សក្កា (១/៨៤) ។

- ន ហិ សក្កា អម្ពេសុ ឯកេន អបព្វជិតំ (១/១៩៩) ។

- ន សក្កា ឯកេន សទ្ធិ ឯកតោ ភវិតំ (១/២០៣) ។

ខ. កិរិយាអាខ្យាត សំដៅយកកិរិយាសព្វនិងនាមសព្វ

ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ , វិភត្តិអាខ្យាតទាំងអស់ ដូចជា :

- ករោតិ កាវេសិ សុយិត្ត អហេសំ អេហំសុ ចិរយតិ
និទ្ធាយតិ តិកិច្ឆាបេតិ ជាដើម ។

គ. កិរិយាកិតកៈ សំដៅយកកិរិយាសព្វនិងនាមសព្វ

ដែលប្រកបដោយបច្ច័យកិតកៈ ដូចជា :

- ករណីយំ ទាតពុំ ករណីយោ កាតព្វោ បត្តោ គតោ
សាវិតោ និទ្ធាយិតព្វោ សិក្ខាបិតោ... ។

ឃ. កិរិយាប្រធានន័យ សំដៅយកកិរិយាសព្វប្រើ
ត្រា-បច្ច័យជាកិរិយាធំគ្រប់គ្រងប្រយោគដូចជា :

- ឧតោមិ សារណីយំ កថំ កថេត្រា, សយនកាលេ
នារទោ ទេវិលស្ស និបជ្ឈនដ្ឋានញ្ច ទ្វារញ្ច សន្និក្ខត្រា
និបជ្ជិ (១/៥៧) ។

- សាវត្តិវាសិនោ ហិ ទ្វេ កុលបុត្តា សហាយកា
វិហារំ គន្ធា សត្តុ ធម្មទេសនំ សុត្រា... សហ បដិសម្ពិទ្ធាហិ
អរហត្តំ បាបុណិ (១/២២៥) ។

ង. អនាទរកិរិយាសំដៅយកកិរិយាសព្វប្រើ អន្ត, មាន,
ត-បច្ច័យប្រកបឆដ្ឋីវិភត្តិប្រែថាកាលបើ កាលដែល ជ្រែក
ចូលក្នុងប្រយោគធំ ដូចជា :

- តស្ស វិវេណស្សេវ សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា បព្វជំ
យាមិត្រា (១/៩) ។

- ថេរស្ស និទ្ធិំ អនោក្កមន្តស្ស... អភិរោគោ ឧប្បជិ
(១/១២) ។

- ... បស្សន្តស្ស្រូត សទេតាបសស្ស អេកាសតោ
ឱតិក្ខា បឋវិយំ បតិដ្ឋសិ (១/១៨៧) ។

- គេហទ្ធារំ មិទហិត្វា ស្តុករានំ ហរិយមាណានំ អដ្ឋ
សត្តមោ ទិវសោ (ហោតិ) (១/១៨៧) ។

ច. លក្ខណកិរិយា សំដៅយកកិរិយាសព្ទដែលប្រើ
អន្ត, មាន, ត-បច្ច័យប្រកបដោយសត្តមិវិត្តិប្រែថា “នាកាល
កាលបើ” ជ្រកចូលក្នុងប្រយោគធំ ដូចជា :

- ឯទំ ភិក្ខុវេ ទីហាវុកុមារោ មាតាមិត្តសុ ជីវិតា
វោរោមិយមាណេសុមិ តេសំ ឱវាទំ អនតិក្កមិត្វា... (១/៩៣) ។

- អតីតេ ពារណសិយំ ព្រហ្មទត្តេ វេទំ កាវេន្តេ
(១/១៧៩) ។

- ទីឃនខបរិព្វាជកស្ស វេទនាបរិក្កហសុត្តន្តេ
ទេសិយមាណេ... (១/១៣៧) ។

វិធីរៀនកិរិយា

១. អនុកិរិយា ដែលប្រកបដោយ អន្ត, មាន, និង
ត្វាទិ-បច្ច័យ រៀងទុកក្នុងប្រយោគ ដូច្នោះ :

ក. គ្រប់ប្រយោគ រៀងអនុកិរិយាក្រោយបទប្រធាន
ខាងមុខកិរិយាធំ ដូចជា :

- រាជា អត្តនោ កាយកម្មាទិនិ ឱរោកេន្តោ អិញ្ជិ
អទិស្វា កី នុ ខោ ការណន្តិ ចិន្តេត្វា បព្វជិតានំ វិចារទេន
ភវិតព្វន្តិ បរិសទ្ធិមាលោ កម្មិ ឥមស្មី នគរេ បព្វជិតា
អត្ថិតិ បុច្ឆិ (១/៦០) ។

- អថេកស្មី អរញ្ជោ អនេកសហស្សា ហត្ថិ គោចរំ
គហេត្វា គប្បន្តា បច្ឆេកពុទ្ធនិ ស្វា តតោ បជ្ឈាយ គប្បមាលា
គមលាគមនការលេ ជនុកេហិ និបតិត្វា វន្តិត្វា បក្កមន្តិ
(១/១១៣) ។

២. អនុកិរិយា គឺ ត្វា-បច្ច័យដូចជា

- សុត្វា និស្សាយ ទិស្វា វេបេត្វា វន្តិត្វា បត្វា ឧបកន្ត្វា
ឧបសទ្ធិមិត្វា ញត្វា ប្រែថា “លុះ...ហើយ, ព្រោះ, រៀបរយ”
រៀងទុកខាងមុខបទប្រធាន ដូចជា :

- តំ សុត្វា មហាបាលោ កុដុម្ពិកា ចិន្តេសិ (១/៧) ។

- ឥទំ ទិស្វា អហំ កន្តេ កុម្មារំ បព្វជិតំ នាណសី
(១/២៧) ។

- ឥតិ ឥមំ កុលបុត្តំ និស្សាយ ធម្មយាកោ មហា
ភវិស្សតិ (១/៣៩) ។

- គាមទ្វារំ បត្វា ភិក្ខុសច្ឆោ ឧជ្ឈាយិ (១/១០៤) ។

- អថស្ស អគ្គនា សន្និ ឯកជ្ឈាសយតំ ញត្វា
ឧបតិស្សោ អាហា (១/១២៨) ។

- ឋបេត្វា ទ្វេ អគ្គសាវកេ អវសេសា អរហត្តំ
បាបុណីសុ (១/១៣៧) ។

- ទេសនាបរិយោសានេ ឋបេត្វា សរទតាបសំ សព្វេបិ
ចតុស្សត្តកិសហស្ស១៧ អរហត្តំ បាបុណីសុ (១/១៥៩) ។

- ទេសនាបរិយោសានេ ឋបេត្វា មំ សេសា អរហត្តំ
បត្តា (១/១៦២) ។

- ឥទំ កិរេ ឋានំ ទិស្វា ឥថាគតោ ទេវទត្តំ បញ្ជាជេសិ
(១/២១៥) ។

- ឯត្តកំ វត្តា (បន សា) កាលមកាសិ (១/២២៣) ។

គ. ត្វា-បច្ច័យ ប្រែថា “លុះ...ហើយ ឬ លុះ... រួចហើយ”
មានសន្ធាននិបាតគឺ ច បន ត្រូវសម្ពន្ធចូល កិរិយាខាងចុង

- ឧបកន្ធា ច បន ថេស្សវិទូរេ បទសន្នំ អកាសិ...
(១/២៥) ។

- តំ កថេត្វា ច បន ន ខោ ព្រាហ្មណា ឯកសតំ (១/៤៨) ។

- នារទោ សព្វំ បវត្តី... អតិសមី , អតិសមីត្វា ច បន
(១/៦០) ។

- យេន ភគវា , គេនុបសន្តមិ , ឧបសន្តមិត្រា ច បន

(១/៨៣) ។

- ឯវញ្ញ បន វត្រា ឧត្តរិមិ និក្កណ្ណន្តោ (១/១១៦) ។

- សមិជ្ឈនកាចំ អន្តស , ទិស្វា ច បន (១/១៦០) ។

- ទស្សត្រា ច បន ឯវមាហា (១/១៧៣) ។

- បព្វជិត្រា ច បន អិញ្ញាមិ កម្មំ ការិយំ ករិស្សតិ

(១/២១៥) ។

ឃ. អនុកិរិយា រៀងក្រោយកិរិយាធំបង្ហាញឲ្យឃើញ

ថា ហេតុការណ៍កើតឡើងព្រមគ្នា ដូចជា :

- តស្មី សមយេ សត្តា បវត្តិតប្បវរេធម្មចក្កោ

អនុបុព្វេន គន្ធា... ទេតវនមហាវិហារេ វិហារេតិ , មហាជនំ

សក្កមក្កេ ច មោក្ខមក្កេ ច បតិជ្ជាមិយមារោ (១/៤) ។

ង. អនុកិរិយា រៀងទុកនៅមុខកិរិយាធំ មាននាមសព្ទ

កាន់កាប់ធ្វើនាទី ដូចជា :

- បរលោកំ គច្ឆន្តោ សហាយកេ វា ញ្ញាតិមិត្តេ វា

គមេត្រា គតោ នាម នត្តិ (១/១៥២) ។

- ទេវទត្តត្ថេរោ កុហី និសិទ្ធា វា វិសោ វាតិ

បុច្ឆន្តោ នាម នត្តិ (១/២០៣) ។

- អហន្តិ ចា អហន្តិ ចា វង្សនោ នាម នាហោសិ
(១/១៥៣) ។

២. មហាកិរិយា គឺកិរិយាធំឃុំគ្រងប្រយោគបានដល់
កិរិយាអាខ្យាតទាំងអស់ និងកិរិយាកិតកៈ ពួកខ្លះ ច្រើនរៀង
ទុកនៅទីបំផុតប្រយោគ តាមលំដាប់ដូច្នោះ ៖

- កន្តេ សុសានេ វសន្តេន នាម អយ្យេន មច្ចុម៌ស-
មិដ្ឋតិលកុឡានិ វល្លេតព្វានិ , ទិវា ន និទ្ធាយិតព្វំ,
អកុសិកេន កវិតព្វំ អារទ្ធវិរិយេន អសថេន អហាយាវិនា
ហុត្វា កល្យាណដ្ឋាសយេន កវិតព្វំ , សាយំ សព្វេសុ
សុត្តេសុ វិហារកោ អគន្តព្វំ , មច្ចុសកាលេ សព្វេសុ
អនុដ្ឋិតេសុយេវ វិហារំ គន្តព្វំ , សថេ កន្តេ អយ្យោ ឥមស្មី
ថានេ ឯចំ វិហារន្តោ មព្វជិតកិច្ចំ មត្តកំ បាបេតំ សក្ខិស្សតិ ,
សថេ មតសរិ អនេត្វា ឆខ្មេន្តិ , កម្មលក្ខជាតារំ
អនេវេត្វា គន្ធបាលាទីហិ សក្ការំ កត្វា សរិកិច្ចំ ករិស្សាមិ ,
នោ ថេ សក្ខិស្សតិ, មិតកំ អនេវេត្វា អគ្គី ជាលេត្វា សទ្ធីនា
អកឡត្វា ពហិ ថេវេត្វា ផរសុនា កោដ្តេត្វា ខណ្ណាខណ្ណិកំ
ឆន្តិត្វា អគ្គិម្មិ មក្ខិមិត្វា តុយ្ហំ ទស្សេត្វា ឈាបេស្សាមិ
(១/៩៩) ។

ក្នុងករណីពិសេសតទៅ រៀងកិរិយាធំនៅដើម ប្រយោគ

ខាងមុខអាសនៈ ដូច្នោះ :

១. ប្រយោគស្តីអំពីមាន កី-សព្វ

- នគ្រី តេ កោចិ អេមុច្ឆិតព្វយុត្តកោ (១/៧) ។
- ខមាមិគោ បន ចោ កន្តេ សត្ថា (១/៨២) ។
- សុណិស្សថ និក្ខមេ (១/១៣៩) ។
- សុតា និក្ខមេ ឧបាសកេន ធម្មទេសនា ។
- អន្តិ កិញ្ញិ បាតិយំ តាត (១/១៩៨) ។
- បស្សសិ អេតុសោ តា អេបត្តិយោ ។
- បស្សថ កន្តេ តា អេបត្តិយោ ។

២. ប្រយោគបន្តបន្ទាប់

- យាហិ អេតុសោ (១/២៥) ។
- ខមាមេហិ កន្តេ (១/៦១) ។
- ចរេថ និក្ខមេ ចារិកំ ពហុជនហិតាយ (១/១៣០) ។
- ឯថ និក្ខមេតិ កកវា អចោប ។ ស្វាក្ខាតោ ធម្មោ
ចរេថ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយាតិ (១/១៣៦) ។
- ខន្នេហិ អេតុសោ ទេវទត្ត (១/៨៦) ។

៣. ប្រយោគបន្តស្រដៀង អង្វរ

- តិរ្កិច ភាវ ភន្តេ , ភិច្ឆំ មេ អត្ថិ (១/២២) ។
- អោកមេតុ ភាវ ភន្តេ ភកថា ធម្មស្សាមិ (១/៧៩) ។
- ចិស្សុតា នោ អោតុសោ អោនន្ត ភកថតោ សម្មុខា
ធម្មិកថា សាមុ មយំ អោតុសោ អោនន្ត លកេយ្យាម ភកថតោ
សម្មុខា ធម្មិកថំ សវនាយ (១/៨៦) ។
- អនុជានាហិ មំ អម្ម (១/២០០) ។
- និយ្យាទេថ មេ ភិក្ខុសង្ឃំ (១/២០៥) ។
- ទស្សេថ មេ នំ ភកថន្តំ (១/២១៤) ។

៤. ប្រយោគជាសំភ្លើង

- ចទេហិ ភាវ អោតុសោ បាលិក (១/១៤) ។
- បស្សថ អោតុសោ សមណស្ស ភម្មំ (១/២៨) ។
- និវត្តថ ភិក្ខុវេ (១/៩០) ។
- បស្សថេតំ បុប្ផទាមំ (១/១៩២) ។
- បស្សថ តោ តមំ សរិី តត្ត តត្ត វិទ្ធស្តបម្មំ
កាណោរុមំ វិយ អសុចី ទុក្ខន្តំ បដិក្ខរំ (១/១៤២) ។

៥. ប្រយោគសង្ស័យ-មិនច្បាស់លាស់

- ភរិស្សតិ នុ ខោ បរិភោតំ ន ភរិស្សតិ (១/៨៥) ។

- កិរិស្សតិ នុ ខោ តស្ស បព្វជ្ជន្តរាយំ (១/១០៤) ។
- ភវិស្សតិ ឯត្ត ការណំ ។
- សមិជ្ឈិស្សតិ នុ ខោ ឥមស្ស បុរិសស្ស បត្តនា (១/១៦០) ។

៦. ប្រយោគបដិសេធ ជំនាស់

- ន ឥច្ចន្តិ តន្តេ សមគ្គា ភវិតំ (១/៧៨) ។
- អបេហិ បាលិលេយ្យក (១/៨៧) ។
- ន តាវ សក្ខិស្សមិ វិត្តារេន ធម្មំ នេសេតំ (១/១៣២) ។

- ន ភាយមិ កនិជ្ឈភាតិក (១/២២២) ។

៧. ប្រយោគមិនសមបំណង-ខកចិត្ត

- នាសិតាម្ហិ តយា (១/៦៨) ។
- អកតំ វត មេ កល្យាណំ, កតំ មេ បាបំ (១/១៨៨) ។
- បរិច្ចត្តោទានិ អហំ សមណេន គោតមេន (១/២០៥) ។

- នីតា តេ ភិក្ខុ សារីបុត្តមោគ្គល្លានេហិ (១/២០៩) ។

៨. ប្រយោគល្អចលោម-ប្រលោមចិត្ត

- ឧដ្ឋេហិ អោចរិយ, ខមាមិ តេ (១/៦១) ។

- អាកមេតុ កាច កន្តេ កកតា ធម្មស្សមី (១/៧៩) ។
- អភិរេម នន្ត អភិរេម នន្ត (១/១៧៤) ។
- វិប្បលបសិ អម្ព (១/២២៣) ។
- ភាយសិ អម្ព (១/២២៣) ។

៩. ប្រយោគកំណត់ចិត្តជាចំណាត់

- បព្វជិស្សរមេតាហំ កាត (១/៩) ។
- គមិស្សមិស្ស សន្តិកំ (១/២៥) ។
- ភោ ភោតម អមិវាសេហិ មេ អជ្ជត្តនាយ កត្តំ សន្តិ
កិក្ខុសច្ឆោន (១/៤៧) ។
- អភិរមិស្សមហំ កន្តេ កកតតិ ព្រហ្មចរិយំ ចរិកំ
(១/១៧៤) ។

១០. ប្រយោគជឿទុកចិត្ត

- នត្តិ តេ ឯតំ និស្សាយ បរិបន្ថោ (១/៧៣) ។
- ភិទ្ទោ ភិក្ខុសច្ឆោ ភិទ្ទោ ភិក្ខុសច្ឆោ (១/៧៨) ។
- ខីណា ជាតិ, វុសិកំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ
(១/១៧៥) ។
- មុញ្ញាមហំ កន្តេ កកតត្តំ ឯតស្មា បជិស្សតា
(១/១៧៦) ។

- នត្តិ មេ អេតុសោ គិហិកាចាយ អលយោ
(១/១៧៧) ។

- បរិបុណ្ណា អយេយ្យ បាតិ បូវេហិ (១/១៩៨) ។

១១. ប្រយោគឱ្យពរ-សប្បាយវិករាយ

- ភវតុ សព្វមទ្ធលំ, កេតុ សព្វទេវតា ។

- គណ្ណថំ តាតា វរំ (១/១៤៥) ។

- វសេយ្យម ឯកវគ្គី សាលាយំ (១/៥៦) ។

- លតេយ្យម មយំ ភន្តេ ភគវតោ សន្តិកេ បព្វជំ
លតេយ្យម ឧបសម្មទំ (១/១៣៦) ។

- អកតំ វត មេ បាបំ , កតំ វត មេ កល្យាណំ
(១/១៩៤) ។

វិធីរៀនកិរិយាសព្វប្រាប់ឥរិយាបថ

ប្រើកិរិយាសព្វប្រកបដោយ អន្ត, មាន, ត្វា-បច្ច័យ ធ្វើ
អាការៈ ព្រមគ្នាជាមួយកិរិយាប្រាប់ឥរិយាបថ គឺ ដេក អង្គុយ
ឈរ ដើរ ត្រាច់ទៅ, ត្រូវរៀងកិរិយាប្រាប់ឥរិយាបថ ជាកិរិយា
គ្រប់គ្រងប្រយោគ ដូចជា :

ក. ឈរ

- បុត្តំ បាយមានា ឋិតា (១/៧១) ។

- សោ តុដ្ឋមានសោ តំ តំ គហេត្វា នច្ចុន្តោ អដ្ឋាសិ
(១/៨៥) ។

- កុមារោ ភគវតោ... អត្តនោ អនុបំ វចនន្តោ អដ្ឋាសិ
(១/១៧០) ។

- សទេតាបសោ តថាគតស្ស បុរោ អញ្ចរិ បគ្គយ្ហ
វិគោ (១/១៥៦) ។

ខ. ដើរ, ត្រាច់ទៅ, នៅ

- សោ តំ វិនិច្ឆិត្វា សិព្វិត្វា វេទិត្វា និវាសេត្វា បារុមិត្វា
វិចរេតិ (១/១១២) ។

- កុមារោ និវត្តិតុកាមោ... ឯត្ថ គណ្ណិស្សតីតិ ចិន្តេន្តោ
គច្ឆតិ (១/១៦៨) ។

- អជ្ជ អជ្ជេវាតិ បដិវេធំ រោកទ្ធល្លោ វិចរេតិ
(១/២៣១) ។

- មរណភយេន តជ្ជិតស្ស បនស្ស ពហិ និក្ខមនំ
និវារេតុំ... ពហិគេហំ បរិវារេត្វា រក្ខន្តោ អច្ឆតិ (១/១៨៦) ។

- ឥតោ ចិតោ ច វិចរេតិ (១/១៨៦) ។

- មនុស្សា... ឱរោកេន្តា វិចរេន្តិ (១/២០៣) ។

គ. អង្គុយ

- អថេកទិវសំ ហត្ថិហារកោ... សសីសំ បារុបិត្វា
និសីទតិ (១/១១៤) ។

- ទេវត្តោបិ ខោ មញ្ញុតោ ឧដ្ឋាយ ឧតោ បារទេ
ភូមិយំ ឋមេត្វា និសីទិ (១/២១៤) ។

- (សោ តាបសោ) សព្វេ អន្តោចាសិកេ បក្កោសិត្វា
សត្តុ សន្តិកេ សារាណីយំ កចំ កថេន្តោ និសីទិ (១/១៥៥) ។

- សម្ម កោលិត ឯតេសំ ឱលោកនេ, សារោ នតិ
និរត្តកមេតំ អត្តនោ ហេក្ខបម្មំ គវេសិតំ ចដ្ឋតិទិ ឥទំ
ចិន្តយន្តោ និសិន្តោម្មិ (១/១២៨) ។

ឃ. ជេក

- សយនការលេ នារនោ ទេវិលស្សុ និបជ្ជនដ្ឋានញ
ទ្វារញ្ច សល្លកេត្វា និបជ្ជិ (១/៥៧) ។

- ឥតរោ... បរិវត្តេត្វា បារទដ្ឋានេ សីលំ កត្វា និបជ្ជិ
(១/៥៨) ។

- កន្តេ និសីទិត្វា ចោ អាសិត្តំ, និបជ្ជិត្វា (អាសិត្តំ)
(១/១៣) ។

- ឥធម្ម (ថានេ) មេ និបជ្ជិត្វា មន្តស្សាបិ (១/២៣) ។

- សបក្កុការលេ និបជ្ជិត្វា និទ្ធាយន្តោ (១/២៨) ។

- បាទមូលេ និងជិត្រា កកតន្ត្រំ ខមាបេសំ (១/៩២) ។

- ត្រីដ្ឋានំ គន្ធា និងជិត្រា ខយវយំ សម្បស្សមាលោ (១/១០១) ។

- តេ គន្ធា កស្ស មញ្ជំ បរិវាត្រោ បញ្ញត្តេសុ អេសនេសុ និងន្ទា (១/១៩០) ។

- ភិក្ខុ កត្តកិច្ចំ ភាគុភាមា និងជិត្រា កត្តកិច្ចមកំសុ (១/១០៤) ។

- សត្តា បន និងជិត្រា កត្តកិច្ចំ ករិ (១/១០៤) ។

វិធីរៀនវិយាចិសេសនៈ

កិរិយាវិសេសនៈមាន ៣ ប្រភេទ គឺ :

១. និបាត

និបាតប្រាប់កាលបរិច្ឆេទ ១០ សព្វគឺ

ភីវ, យាវ, តាវ, យាវទេវ, តាវទេវ, យាវតា, តាវតា, ភិក្ខាវត្តា, ឯត្តាវតា, សមន្តា ។

និបាតប្រាប់សេចក្តីផ្សេងៗ ២១ សព្វគឺ

- អន្ធា អវស្សំ អេវា អេវី នូន កច្ចិ មិច្ឆា មុធា មុសា នាលា បដ្ឋាយ បត្តតិ មុន មុនប្បនំ ភិយ្យោ ភិយ្យោសោ សភី សកក្ខត្តំ សណិកំ សយំ សាមំ ។

និបាតឯទៀតដូចជា :

- សក្កច្ឆំ កេតលំ បុរោសំ ឯតំ តិរិយំ ខិប្បំ បឋមំ បឋមតំ ។ល។ បុព្វេ មេ អក្ខិនិ ថោកំ រុទ្ធិសុ (១/៣០) ។
- ព្រាហ្មណោ សក្កច្ឆំ បរិវិសិ (១/៤៧) ។
- កេតលំ មនោបសាទមគ្កេនេត សគ្គេ និព្វត្តា នាម ហោន្តិ (១/៤៧) ។
- អន្ធា តេន អមតំ អធិគតំ ភវិស្សតិ (១/១៣៣) ។
- តុវដំ ខោ អយ្យបុត្ត អគប្បេយ្យាសិ (១/១៦៩) ។
- បុនប្បុនំ តស្សេវ បរាជិតោ ហោតិ (១/១៩៦) ។
- មយំ យថាសត្តិ យថាពលំ ទេយ្យធម្មំ ទស្សាម (១/១៩៩) ។

២. ទុតិយាវិភិក្ខុ

បទកិរិយាវិសេសនៈ ធ្វើនាទីពង្រីកសេចក្តីរបស់កិរិយា បានដល់បទទុតិយាវិភិក្ខុឯករចនៈ មិនប្រែពាក្យអាយតនិបាត បើកិរិយាជាអកម្មធាតុឲ្យរៀងខាងមុខជិតកិរិយា ដូចជា :

- ធម្មចារិ សុខំ សេតិ ។ យថាសុខំ វសថ ភន្តេ ។
- កប្បុរេនុភាទីហិ សុបោចិកំ បោថេសិ (១/៦៨) ។
- អហំ ខោ ឥទានិ អភិណ្ណោ ទុក្ខំ វិហរាមិ (១/៨០) ។

- បាលីលេខ១៧ ហត្ថិណ ឧបស្ថិយមាលោ សុខំ វសិ

(១/៨១) ។

- រញ្ជោ មគ្គុបេស្សកចំ កថេន្តោ ។

- ន សក្ខិស្សាមហំ អន្តោចាសិកាសំ វសិកំ

(១/១៣៥) ។

- សាគុ សាមិ យថជ្ឈាសយំ ករោថ (១/៩៦) ។

- បព្វតបាទំ បវិសិត្វា ឥសិបព្វជំ បព្វជិ (១/១៥២) ។

- តេ តំ មិច្ឆាទិដ្ឋិកហណំ គហេត្វា មីតា (១/១៦៦) ។

- គេហមជ្ឈេយេវ សុករេវំ វេទិត្វា... (១/១៨៦) ។

បើកិរិយាជាសកម្មជាតុ មានតួកម្មផង ឲ្យរៀងទុកខាង
មុខឬខាងក្រោយតួកម្ម ក៏បាន ដូចជា :

- ឯកំ ចិក្ខុលមគ្គេន គច្ឆន្តោ វិយ ទន្ធិ បុញ្ញំ ករោតិ

(៥/៦) ។

- ខិប្បំ មេ សាសនំ ទេហិ ។

បើកិរិយាវិសេសនៈគ្របទូទៅទាំងប្រយោគ ឲ្យរៀង
ដើមប្រយោគ :

- ឯតំ ពាលបុគ្គលោ ថោកំ ថោកម្បិ បាបំ អាចិនន្តោ

វខ្សៀន្តោ បាបស្ស បូតិយេវ (៥/២៤) ។

៣. ត្វាទិ-បច្ច័យ

កិរិយាប្រកប ត្វាទិ-បច្ច័យ ប្រែថា “ព្រោះ” រៀងមុខ
កិរិយាធំ

- ឥទ្ធិ ទិស្វា អហំ កន្តេ តុម្ពាភំ បព្វជិកំ នាទាសី
(១/២៧) ។

- ឥតិ ឥមំ កុលបុត្តំ និស្សាយ ធម្មយាគោ មហា
កវិស្សតិ (១/៣៩) ។

- តំ វិទិត្វា សត្តា ឧប្បន្តធម្មសំវេគោ ហុត្វា
(១/២០៨) ។

- ឥទ្ធិ ភិរេ ថានំ ទិស្វា តថាគតោ ទេវទត្តំ បព្វាទេសិ
(១/២១៥) ។

វិវិទ្យាវិកតិកត្តា

វិកតិកត្តា គឺបទដែលនិយមប្រែថា “ ជា...” សម្ពន្ធចូល
កិរិយាដែលមកពី ត្វ, ហុ, អស, ជន-ធាតុ ជាបទសម្រេចមក
ពីនាមខ្លះ គុណនាមខ្លះ កិរិយាខ្លះ ដូច្នោះ។

១. វិកតិកត្តាមកពីនាម គឺនាមពីកំណើតអាចប្រើជា
បទ ប្រធានបាន កាលបើធ្វើនាទីជាវិកតិកត្តាមិនត្រូវផ្លាស់រូប
ទេ ត្រូវទុកឲ្យគង់លិដ្ឋ រចនៈដើមរបស់ខ្លួន ដូចជា :

- អប្បមាទោ អមតំ បទំ , មិនប្រើ អប្បមាទោ អមតោ បទោ ។ សង្ខំ វេ អមតា វាចា , មិនប្រើ សង្ខំ វេ អមតំ វាចំ ។

២. វិភតិកត្តា ជាគុណនាមត្រូវផ្លាស់ លិង្គ រចនៈ វិភត្តិ ឲ្យស្របតាមប្រធាន ដូចជា :

- សោ មិត្ត មិយោ ហោតិ ។ សា អភិរូបា ហោតិ ។

៣. វិភតិកត្តា មកពីកិរិយាកិតកៈ មានគតិដូចគុណ នាមដែរ

- បាបោ ជាតោសិ សាមណេរ (១/២២) ។

- ភ្នំ នដ្ឋាសិ អម្ព ។

- អយំ បហេសក្ខាយ ទេវតាយ បរិគ្គហិតោ ភវិស្សតិ (១/៣) ។

៤. វិភតិកត្តា មានតែមួយ ឲ្យរៀងទុកក្រោយប្រធាន ខាងមុខកិរិយា

- ថេរា “ឯសោ សប្បុរិសោ ភវិស្សតិ...មិន្តេត្វា”

(១/២៦) ។

- ទីមិនិមិ តតោ បុតា សាវត្តិយំ កុលបិតា ហុត្វា និព្វត្តិ (១/៦៩) ។

៥. វិកតិកត្តា តាំងពី ២ បទឡើងទៅ មករូមគ្នា និយម
រៀងទុកខាងមុខកិរិយា ១បទ ក្រៅពីនេះរៀងក្រោយកិរិយា

- សាមិ តតោ បដ្ឋាយ សព្វេសំ កម្មន្តេ ឱលោកេន្តិ
លាភក្កប្បត្តា អហោសិ មហាបរិចារា (១/៧៦) ។

- ឯកស្មី ហិ សមយេ វេសាលី ឥន្ទ្រា ហោតិ ដីតា
ពហុលនា អាភិណ្ណ្តមនុស្សា ។

៦. វិកតិកត្តា មានប្រធានជាឯកវចនៈច្រើនបទ គូប
ដោយ ច ឬ មិ-សព្វ និយមប្រើត្រូវវិកតិកត្តានិងកិរិយា ជា
ពហុវចនៈ

- ពិម្ពិសារោ ច បសេនទិកោសលោ ច អញ្ញមញ្ញំ
ភតិលីបតិកា ហោន្តិ (៣/៧៧) ។

- សាវត្តិយំ កិរិ មហាសុវណ្ណោ នាម (សេដ្ឋី)
កុដុម្ពិកោ អហោសិ អខ្មោ មហន្តនោ មហាកោគោ
អបុត្តកោ (១/៣) ។

- (សោ បុត្តោ) តស្សេកបុត្តោ អហោសិ មិយោ
មនាចោ (១/៣៥) ។

- តំ ថានំ សុទ្ធិំ ហោតិ និក្កន្តំ (១/៧២) ។

- (សោ) អនាថោ ហោតិ និប្បច្ចយោ (១/១១០) ។

- ឯតំ មេ សាវកយុតំ ភវិស្សតិ អត្ថំ ភទ្ទយុតំ
(១/១៣៦) ។

- (សោ ភុហរោ) រាជា វា ហោតុ ពុទ្ធា វា (១/១៩៥) ។

វិធីរៀងវិភតិអវុត្តកម្ម

វិភតិអវុត្តកម្ម ប្រកបដោយទុតិយាវិភត្តិ ប្រែថា “ឲ្យ ជា ...” សម្ពន្ធចូល ករ-ធាតុ រៀងទុកខាងមុខកិរិយា ខាងក្រោយ អវុត្តកម្ម (នូវ+ឲ្យជា) ។

- កុដុម្ពិកោមិ វិហារំ គន្ធា...វត្វា ទ្វេ ទាសទារកេ
ភុជិស្សេ កត្វា ថេស្សេ សន្តិកេ បព្វាជេត្វា... (១/២៧) ។

- សចេ មេ អក្ខិណិ បាភតិកានិ កាតុំ សក្ខិស្សសិ (១/២៩) ។

- ឥទានិ តំ អន្តំ ករិស្សរមិ (១/៣០) ។

- ...ឱវទិក្ខាមិ នេច តេ សមគ្គេ កាតុំ អសក្ខិ (១/៤០) ។

- សត្តា អម្ពេ សមគ្គេ កាតុំ វាយមិ (១/៤១) ។

- តស្មី អនិដ្ឋិតេយេវ រោគតស្ស សត្តុនោ អត្តានំ សេតុំ
កត្វា (១/១១៩) ។

- សាសបេន សង្ខិ ចតុរាសីតិយោជនសតសហស្សព្វេដំ
សិនេនុំ សមំ កាតុំ មា ឥច្ឆថ(១/១៥៤) ។

- លោកុត្តរោយជួស្ស នំ សាមិកំ ករោមិ (១/១៧០) ។

- អថស្ស គេហមនុស្សកា តំ ទន្ទំ (កត្វា) គហេត្វា មុខំ
បិទហន្តិ (១/១៨៦) ។

- អថ នំ បាតី ទិព្វបូរេហិ បុណ្ណំ អកំសុ (១/១៩៧) ។

- ឯកំ សីសេ បុម្ពិជកំ, កត្វា ឯកំ ឯកំសំ ករិត្វា (១/២០៤) ។

- តំ សុត្វា ភុម្ពុទេវេ អេទី កត្វា ។

- នន្តោ សត្តារា ទេវប្បរា អេមិសំ កត្វា វិនិតោ
(១/១៧៩) ។

- តេនហិ ខេត្តំ ទ្វេ កោដ្ឋាសេ កត្វា... (១/១៤០) ។

វិធីរៀង និបាត សព្ទ

និបាតសំរាប់ចុះចន្លោះនាមសព្ទ និងកិរិយាសព្ទមាន

២ ពួកធំៗ

១. និបាត រៀងទុកដើមប្រយោគ បានដល់

- សថេ ននុ យទិ អថ អថខោ អហោ ឯចំ យាវ តាវ
យថា សេយ្យថា តថា កស្មា ។

២. និបាតដែលរៀងទុកដើមប្រយោគមិនបាន បាន
ដល់ ហិ, ចេ, ច, បន, កិរ, ខលុ, សុទំ, តុ, នុ, ខោ, វា, មិ, វ
ត, វេ, វោ, ជាដើម មិនឲ្យរៀងដើមប្រយោគជាចំខាត បើ
រៀង ទុកជាទី ២ ឬទី៣ ក្នុងប្រយោគបាន ដូចជា :

- អច្ឆរិយា វត ភោ ពុទ្ធកុណា ក្រុម សុខំ ភគវា
បាលិលេយ្យកំ ។

វិធីរៀន ន-សព្ទ

ន ឬ នោ ជានិបាតសព្ទប្រាប់សេចក្តីបដិសេធ ប្រែថា
“មិន”

១. បដិសេធកិរិយាអាឡាត ត្រូវទុក ន ឲ្យគង្គរូប ន
ដូចជា :

- សរិមិ អត្តនា សន្និ ន គច្ឆតិ ។
- អហំ “មយា វោ គេលំ បក្កន្តិ ន វក្ខាមិ” ។
- នាហំ មុខំ ឱលោកេត្វា ទម្មិ (១/១៤៧) ។

២. បដិសេធ ត, តព្វ, អនិយ, ទុក ន ឲ្យគង្គរូបនៅ
ដូចជា :

- ន ទិដ្ឋោ ភន្តេ (១/២៨) ។
- ន ភតំ ភន្តេ (១/៥៥) ។
- ទិវា ន និទ្ធាយិតព្វំ (១/៩៩) ។
- នក្តីតិ វចនម្បិ តេន ន សុតមុព្វំ (១/១៩៦) ។

៣. បដិសេធនាមសព្ទ ឬ គុណសព្ទ ផ្លាស់ ន ជា អ
ឬថា អន ដូចជា :

- ភារិយំ វត មេ សាហសិកំ អនុត្តវិកំ កម្មំ កតំ
(១/២៤) ។

- អបុត្តកំ កុលំ វិនស្សតិ (១/៦៦) ។

- សោ តស្សា អាបត្តិយា អនាបត្តិទិដ្ឋិកោ អហោសិ
(១/៧៧) ។

- បាលិលេយ្យក ឥទំ មម អនិចត្តកមនំ (១/៩០) ។

- ឥទំ សរីរំ ឥទានេវ ឱលោកេន្តានំ អបរិយន្តិកំ
(១/១០១) ។

- មយំ ឥទានិ អនោកាសោតិ ឧដ្ឋាយាសនា ។

៤. បដិសេធ ត្វាទិ-បច្ឆ័យ ជ្ឈាសំ ន ជា អ ជា អន ឬ
មិនជ្ឈាសំក៏បាន ។

- ភោ គោកម តុម្ហានំ ទានំ អទត្វា បូជំ អកត្វា ធម្មំ
អសុត្វា ឧបោសថវាសំ អវសិត្វា (១/៤៧) ។

- សោ តស្ស វចនំ អនាទយិត្វា (១/៥៨) ។

- អត្តនោ និសិន្ធុនោ អនិបត្តិត្វា (១/៥៧) ។

- កុហិ កច្ចន្តា មំ អនាបុត្តា ន គមិស្សន្តិ (១/១១២) ។

- សត្តារំ នេវ អភិវាទេត្វា ន បដិសណ្ឋារំ កត្វា
(១/៤៦) ។

៥. បដិសេធសេចក្តី ទូទាំងប្រយោគឲ្យរៀងទុកដើម
ប្រយោគ ។

- នាហំ គន្ថបុរំ បូរេតំ សក្ខិស្សាមិ ។

- ន មយ្ហំ បុត្តោ ពោធិ អប្បត្វា កាលំ ករោតិ
(១/១៧១) ។

- នាហំ ភិក្ខុវេ អញ្ញំ ឯកសន្តម្បិ សមនុបស្សាមិ
(១/២១) ។

- ន ខោ បន មំ សន្នោន សមុទាបរិស្សតិ (១/២៩) ។

- ន មេ ឯតាយ ទិន្តភតិយា អន្តោ (១/៣០) ។

- នាហំ ឯតំ កុជជិលំ ខមាបេមិ (១/៦១) ។

- ន ភ្នំ អត្តនោ រុចិយា ខមាបេស្សសិ (១/៦១) ។

- ន តាវ សក្ខិស្សាមិ វិគ្គារេន ធម្មំ ទេសេតំ (១/
១៣២) ។

- នាហំ បុខំ ឱលោកេត្វា ភិក្ខុនំ ទម្មិ (១/១៤៣) ។

៦. បដិសេធកិរិយាត្ថណា ឲ្យរៀងខាងមុខកិរិយាត្ថនោះ :

- គច្ឆន្តា ច ។ល។ តុច្ឆហត្តា ន គតបុព្វា (១/៥) ។

- ន សក្កា សោ អគារមជ្ឈេ វសន្តេន បូរេតំ (១/៨) ។

- អហំ តុម្ហាកំ ឯតំ និបន្តតាវំ ន ជានាមិ (១/៥៨) ។

៧. បើបដិសេធកិរិយា ២ ត្តឡើងទៅ ន-សព្វ ត្តដំបូង
និយមតភ្ជាប់និង ឯវ-សព្វ សម្រេចរូបជា នេវ ដូចជា :

- ថេរេស្ស ច កត្ត នេវ ញាតី ច សាលោហិតា (១/១៤) ។
- សត្តារំ នេវ អភិវាទេត្វា ន បដិសណ្ឋារំ កត្វា (១/៤៦) ។
- សស្សំ នេវ អច្ឆោទកេន នស្សតិ ន អនោទកេន នស្សតិ (១/៧៥) ។
- បរលោកំ កច្ចុន្តំ នេវ តោតា ន ញាតយោ អនុកច្ចុន្តិ (១/៩៦) ។

វិធីរៀន ច-សព្វ

ច. សព្វជានិបាតប្រែថា “ផង, ទាំង, និង” ប្រាប់ឲ្យដឹង
ថាមានច្រើន

១. រូបបទ ឬ រូបវាក្យៈ រៀងទុកក្រោយបទដែលរូប ឬ
រៀងទុកក្រោយបទចុងបំផុតតែមួយក៏បានដូចជា :

- មហាជនំ សក្កមក្កេ ច មោក្ខមក្កេ ច បតិជ្ជា-
មិយមនោ ។
- ឥទានិ អតិសាយញ្ច មេយោ “ច ឧន្និតោ” (១/២៧) ។

- តុម្លេហិ តេមាសំ ឯកកេហិ តិដ្ឋន្តេហិ និសិទន្តេហិ
ច ទុក្ខំ កតំ (១/៤៨) ។

- ធម្មទេសនា ច មហតី ភវិស្សតិ, សោ ច អគ្គសាវ-
កដ្ឋានំ បត្តេស្សតិ (១/១៥៣) ។

- ទ្វេ អគ្គសាវកា ច សេសតិក្ខុ ច អគ្គលោ អគ្គលោ
បត្តាសនេ និសិទ្ធិសុ (១/១៥៧) ។

- ឯកក្ខិលោ អក្ខិ វិយ (ច) ហទយំ វិយ ច អតិបិយោ
(១/១៩៧) ។

២. បើមាន ច ច្រើនសព្វ ច ត្បដំបូងនិយមភ្ជាប់និង
ឯវ សព្វ :

- អបុព្វំ អចរិមំ អក្ខិនិ ចេវ អិលេសា ច បតិជ្ជីសុ ។

- តិណ្ណានិ ចេវ តិណានិ ឱតត្តោភកក្កា មេ
សាខាភក្កំ ខាទន្តិ ។

- ភន្តេ ភកតា ពុទ្ធសុខុមារោ ចេវ ខត្តិយសុ-
ខុមារោ ច ។

- សព្វា ទេវតា ចេវ នាគសុបណ្ណា ច សាធុការំ
អទ្ធិសុ ។

៣. ប្រើរូបប្រធានឯកវចនៈច្រើនបទ កិរិយាត្រូវជា

ពហុវចនៈ

- ថេរោ ច ឧបាសកោ ច អគតា ហោន្តិ ។
- សេន្និ ច សេន្និភិយា ច វាជានំ ឧបសន្តមីសុ ។

៤. បើ ច-សព្ទ រូបពាក្យដែលមាននិក្ខហិត នៅខាងចុង

ឲ្យផ្លាស់ និក្ខហិតជា ញ តម្រូវជា ញ ដូចជា :

- ថេរស្ស បិកដ្ឋានញ និសីទនដ្ឋានញ ចទ្កមដ្ឋានញ
(១/១៨១) ។

- ភោគសម្បទញោច បរិវាសម្បទញ លភតិ ។
- សត្តារញោច មហាថេរេ ច វន្តិត្វា (១/២២៦) ។

៥. ច-សព្ទ និយមតបទសន្ធិ តាមសមគួរដូចជា :

- ភេហិ ឥទញ្ជិទញ វុត្តំ ។
- ឥតោ បិតោ ច ឱលោកេន្តោ តំ ក្សទតិ ទិស្វា

(១/១៨១) ។

- ឥតរោ អន្តោគេហោយេច និយសន្តារបេន វិវេន្តោ

ឥតោ បិតោ ច វិចរតិ (១/១៨៦) ។

វិធីរៀន វា-សព្ទ

១. វា-សព្ទ ប្រែថា “ឬ” មានរៀងដូច ច-សព្ទ រូបបទ ឬរូបប្រយោគឲ្យរៀងទុកខាងក្រោយសព្ទនោះ ឬរៀងជាទីពីរ គ្រប់បទ ដូចជា :

- យំ វា តំ វា រុក្ខតបាទី អាចិត្តន្តិ (១/៣៦) ។
- យត្ត វា តត្ត វា គប្បត្ត (១/៧០) ។
- អតិឧទកេន វា អនោទកេន វា នស្សតិ (១/៧៥) ។
- គរុនំ អាសនេ វា សយនេ វា អត្តនោ បរិក្ខារំ ន ឧបេន្តិ (១/៩៧) ។
- កោ វា តេ សត្តា, កស្ស វា ធម្មំ រោចេសិ (១/១៣១) ។

២. បើ វា-សព្ទ រូបប្រធានជាឯកវចនៈច្រើនបទ មិន ត្រូវផ្លាស់កិរិយាធំ ជាពហុវចនៈទេ ដូចជា :

- ហសិតព្វដ្ឋានេ ហាសោ វា សំវេកដ្ឋានេ សំវេកោ វា ទាយំ ទាតំ យុត្តដ្ឋានេ ទាយំ វា នាហោសិ (១/១២៧) ។
- បុប្ផុបុដ្ឋិមត្តេន បូជា វា កជប្ផុមត្តំ ភិក្ខាទានំ វា អញ្ញំ វា ភិញ្ញិ បុញ្ញំ នាម នាហោសិ (១/១៨៥) ។
- បមត្តោ នាម គហដ្ឋោ វា ហោតុ បព្វជិតោ វា ឧតយត្ត សោចតិយេវ (១/១៨៧) ។

វិធីរៀង មិ-សព្ទ

មិ-សព្ទប្រែថា “សូម្បី, ខ្លះ, ផង, ទាំង, ក្តី”

១. បើប្រែជាមួយសព្ទណាឲ្យរៀងទុកក្រោយសព្ទនោះ

ដូចជា :

- **ភាគ បហល្លកស្ស ហិ អត្តនោ ហត្ថបាទាមិ អនស្សតា ហោន្តិ ។**

- **អដ្ឋតគ្គោទានិ ថេរោ មយ្ហំ ភារោ , អហម្មិ ថេរស្ស ភារោ ។**

២. ប្រែថា “ទាំង , ផង , ក្តី” ដូចជា ច-សព្ទ ឲ្យរៀង

កិរិយាជាពហុវចនៈ

- **អនាថបណ្ឌិកោមិ វិសាខាមិ ឧបាសិកា ។ល។ គច្ឆន្តិ (១/៥) ។**

- **ទ្វេ អត្តសាវកាមិ សេសតិក្ខមិ សមាបត្តិ សមាបដ្ឋិសុ (១/១៥៧) ។**

៣. ប្រែថា “ខ្លះ” មិនផ្លាស់កិរិយាជាពហុវចនៈទេ

- **អថស្ស គហិតសាខាមិ អក្កន្តសាខាមិ តិដ្ឋិសុ វត្តប- ដិវត្តការកោមិ មុខោទកទាយកោមិ នាហោសិ (១/៨៨) ។**

- គន្លាទីនំ នទីនំ បុណ្ណាការោមិ ខនការោមិ
សុត្តន្តការោមិ បញ្ញាយិ ។

វិធីរៀង មា-សព្វ

មា-សព្វជានិបាតបដិសេធ ប្រែថា “កុំ” ប្រកបចូល ២

វិភក្តិ :

១. បដិសេធបញ្ចមីវិភក្តិ ប្រែថា “ចូរកុំ...សូមកុំ...”

- គស្មា ចក្ខុនិ តេ នស្សន្ត វា ភិជ្ជន្ត វា ពុទ្ធសាសនមេច
ធារេហិ , មា ចក្ខុនិ (ធារេហិ) (១/១៥) ។

- អម្ព មា ឯទំ វទេច អហំ យាវជីទំ តុម្ពេ
បដិជគ្គិស្សាមិ (១/៦៥) ។

- ភិក្ខុវេ សមគ្គា ហោថ , មា វិវទថ (១/៧៩) ។

- មា ឯទំ ករោថ , ឧទ្ទាសនានិ ឧបរិ មា បញ្ញាមេថ
(១/១០២) ។

- តេហិមិ ពហុហិ សទ្ធិ តុម្ពំ តំ បហោតុ វា , មា វា
(១/១៨៣) ។

- នត្ថីតិ មេ វចនស្ស សវនំ មា ហោតុ (១/១៩៧) ។

- មា មំ នាសេថ ។

២. បដិសេធហីយត្តនីវិភក្តិ ប្រែថា “កុំ... ឡើយ”

- មា កន្លែ ឯកបកត្ត (១/១៤) ។
- មា ចោ អនុសោ ឯចំ រុចិត្ត (១/១៩) ។
- សព្វញ្ញុតុទ្ទេន សង្ខី មម ឧបមំ មា ករិត្ត បុត្តកា (១/១៥៤) ។

វិធីរៀន នាម-សព្វ

នាមសព្វប្រែថា “ឈ្មោះ ធម្មតា” ជានិបាតបដិសេធ
ជាថំខាត :

- ពុទ្ធា ច នាម ន សក្កា សម្រេន អោរចេត្តំ (១/១២) ។
- ខីណាសចានំ មរណចេតនា នាម នត្តិ (១/២៩) ។
- អសុកោ នាម កណ្ណំ អហាសីតិ ចិន្តេនុស្ស វេរន្តាម ន តូបសម្មតិ (១/៦២) ។
- បុត្តា នាម មាតាបិតុនំ វចនំ អភិក្កមិត្តំ ន សក្កោន្តិ (១/៦៦) ។
- ចេរានិ នាម ចេរេន កិស្មិញ្ជិមិ កាលេ ន សម្មត្តិ (១/៧២) ។
- កុច្ឆិបូរំ នាម នាលត្តំ (១/៧៣) ។
- កិញ្ជិ ឧនន្តាម នាហោសិ (១/១១២) ។
- មយា ឯតរុបោ បព្វជិតោ នាម ន ទិដ្ឋបុព្វោយេវ (១/១៣០) ។

- សាលិកព្រំ ជាលេត្វា ទានំ នាម នេវ អតិកេ ភូតបុព្វំ
(១/១៤០) ។

- បរលោកំ គប្បន្តោ សហាយកេ វា ញាតិមិត្តេ វា
គហេត្វា គតោ នាម នត្ថិ (១/១៥២) ។

- តិរច្ឆានគតានំ បាទបរិកម្មាទិការកោ នាម នត្ថិ
(១/១៨០) ។

- កម្មវិបាកោ នាម ន សក្កា កេនចិ បដិពាហិតំ
(១/១៨៦) ។

វិធីរៀនប្រយោគសំណួរ

សំណួរជាហេតុឲ្យកើតចំណេះ ដូចមតិថា :

“ សុ ចិ បុ លិ ” បុ គឺ បុច្ឆា “ ការសួរ ” ។

១. លក្ខណៈបញ្ជាក់ថាជាសំណួរ បានដល់ បុច្ឆនត្ត

និបាតគឺ :

- ភី កចំ កច្ឆិ នុ ននុ ខទាហុ អាទុ សេយ្យវីទំ

ដូចជា :

- កេន សង្ឃី មន្តេយ្យ (១/១៤) ។

- អត្ថិ នុ ខោ មយ្ហំ ឯត្ថ គតប្បច្ឆយេន អត្តោ ។

- កច្ឆិ កេ សបត្តី អន្តរាយំ ករោតិ (១/៦៧) ។

- បុគ្គល នុ ខោ វិជ្ជាគា ឧទាហុ មិត្ត (១/៦៩) ។
- ខមរមិត្តោ បន ចោ ភន្តេ សត្តា (១/៨២) ។
- ភរិស្សតិ នុ ខោ បរិភោគំ ន ភរិស្សតិ (១/៨៥) ។
- ញត្វា នុ ខោ កតំ ឧទាហុ អជាតិគ្វា (១/១០៤) ។
- ឥទានិ គិហី ភរិស្សសិ (កី ឧទាហុ) ន ភរិស្សសិ

(១/១០៩) ។

- អម្ព តុម្ពានំ អហំ មិយោ (កី ឧទាហុ) អម្មិយោ

(១/១៩៧) ។

២. ប្រយោគសួរ-ឆ្លើយ ត្រូវមានវិភក្តិ រចនា: កាលស្មើគ្នា

បុ. អាតុសោ ឥមំ តេមាសំ កតិហិ

ឥរិយាបថេហិ វីតិនាមេស្សថ ? (១/១១) ។

វិ. បតុហិ ភន្តេ ។

បុ. ឥមំ គាមំ និស្សាយ កោចិ អរញ្ញកោ

វិហារោ អត្ថិ (១/២០) ។

វិ. អត្ថិ ភន្តេ ។

បុ. កហី យាសិ ឧបាសក ? (១/២៥)

វិ. សាវត្តិយំ ភន្តេ ។

បុ. អយេវា បន ភន្តេ កុហី គមិស្សតិ ? (១/២៥)

វិ. អហំមិ តត្តេវ គមិស្សាមិ ។

បុ. កុហិ បន ត្ងំ និសិស្សោសិ ? (១/៥៥)

វិ. វិហារមេឡេ ឧបជ្ជានសាលាយំ ភន្តេ ។

បុ. តមេ តេ ភិក្ខុ អាគប្បន្តា ទិដ្ឋា ? (១/៥៥)

វិ. ទិដ្ឋា ភន្តេ ។

បុ. ឧដ្ឋាយ តេ បច្ចុគ្គមនំ ភតំ ? (១/៥៥)

វិ. ន ភតំ ភន្តេ ។

បុ. តេសំ បរិក្ការក្កហនំ តេ អាបុច្ឆិតំ ? (១/៥៥)

វិ. នាបុច្ឆិតំ ភន្តេ ។

បុ. វត្តំ វា បាលីយំ វា អាបុច្ឆិតំ (១/៥៥) ។

វិ. ន ភតំ ភន្តេ ។

បុ. អថ នំ បុត្តោ ភតរំ កុលំ គប្បថាតិ បុច្ឆិត្វា (១/៦៥)

វិ. អសុភន្តាហតិ វុត្តេ ។

បុ. ភច្ឆិ តមស្មី នគរេ បព្វជិតា អត្ថិ (១/៦០)

វិ. ហិយេ្យា សាយំ កុម្មការសាលាយំ អាគតា អត្ថិ

ទេវ ។

បុ. កុតោ អាគប្បសិ (១/១៨០)

វិ. ពារាណសិតោ ។

បុ. គតន្តានេ តេ ភាចិ បាទបរិកម្មំ វា បិដ្ឋិបរិកម្មំ វា

ករោន្តិ អត្ថិ (១/១៨០) ។

វិ. នតិ តន្ត្រ ។

៣. បើអ្នកសួរមើលមិនឃើញ ឬសង្ស័យមិនប្រាកដថា
មានឬមិនមានក្នុង

ប្រយោគសួរ មិនត្រូវរៀងកិរិយាធំទេ ។

បទុស្សា ថេរំ អទិស្វា “តន្ត្រ អម្ពានំ អយេហ កុហិន្តិ”

បុច្ឆិត្វា... (១/១៧) អ្នកស្រុកមិនឃើញព្រះថេរៈ ។

- កុដុម្ពិកោ តេ សញ្ញានិត្វា និសីទាបេត្វា កតប្បជិស-
ណ្ណារោ “តាតិកត្តោរោ មេ កុហិន្តិ” (១/១៩) ឬនមិនឃើញបង ។

- ថេរោ សទ្ធិបណាវាទិសន្តេ សុត្វា “កត្តោសោ សន្តោតិ
បុច្ឆិត្វ” (១/២៦) ព្រះថេរៈសង្ស័យមិនដឹង ទើបសួរ ។

- សត្តា អានន្ត ឯកកោ វ អគតោសីតិ បុច្ឆិតោ បញ្ច-
សតេហិ តិកុហិ សទ្ធិ អគតតាវំ សុត្វា “កុហិ បន តេតិ”
វត្វា (១/៨៧) ព្រះសាស្តាឃើញអានន្ត បានជា ប្រយោគសួរ
មានកិរិយាធំគ្រប់គ្រាន់, ព្រះអង្គមិនទាន់ឃើញភិក្ខុ ៥០០
ទើបប្រយោគនោះគ្មានកិរិយាធំ ។

- ឧបាសកា គន្ធា សត្តារំ អបស្សន្តា “កុហិ តន្ត្រ
សត្តាតិ” (១/៨២) ។

- កុហ្មី កាត ថេវ , ន មយំ បស្សមាតិ (១/១៩២) ។

៤. សំណួរដែលផ្ទុយនឹងទី ៣ គឺអ្នកសួរជឿជាក់ថា ប្រាកដជាមានអាចមើលឃើញឬសួរដៅចំពោះ ជាពាក្យ បញ្ជាក់ថា មានមែនដូច្នោះ ត្រូវរៀងកិរិយាធំផង ដូចជា :

- មហាបារោណ អរិយសាវកេ គន្ធិមារាធិបាតេ វិហារំ គច្ឆន្តេ ទិស្វា “អយំ មហាជនោ កុហ្មី គច្ឆតីតិ” (១/៧) ។

- កុហ្មី យាសិ ឧបាសកាតិ (១/២៥) ។

- អយេហ្វ បន ភន្តេ កុហ្មី គមិស្សតីតិ (១/២៥) ។

- កុហ្មី និព្វត្តោសីតិ ។

- ឥមំ នគំរំ សម្មត្តបព្វជិតា ភត្ត វសន្តីតិ (១/៥៦)

- កេសុ មហាការុខ្យោ សាយន្តាសមយេ គន្ធិមារា- ធិបាតេ សាវត្តីវាសិនោ អរិយសាវកេ ធម្មស្សវនាយ គច្ឆន្តេ ទិស្វា “កុហ្មី ឥមេ គច្ឆន្តីតិ បុច្ឆិត្វា” (១/៩៥) ។

- មហាបុរិសា អត្តនោ បរិសាយ បរិហានី ព្យាត្វា “កុហ្មី ឥមេ ហត្ថិ គតា មន្តា ជាតាតិ បុច្ឆិត្វា” (១/១១៤) ។

- កុហ្មី អម្ពាភំ សត្តា វសតីតិ (១/១៣៣) ។

- ឥទានិ កុហ្មី និព្វត្តោតិ (១/១៩៣) ។

- ភត្តំ នាម កុហ្មី ឧជ្ឈហតីតិ (១/២១៨) ។

- ឥណទិ កន្តេ ទេវទន្តោ កុហី និព្វត្តោតិ (១/២១៨) ។

៥. បើអ្នកសួរមិនដឹងរឿងសំណួរនោះជាភេទអ្វី ឲ្យប្រើ
ជា បុំលិដ្ឋ តែម្យ៉ាង សូម្បីរបស់នោះមិនមែនបុំលិដ្ឋក៏ដោយ ។

- កោ តត្ថ វសតីតិ (១/២០) ។

- សក្កោ "កោ នុ ខោ មំ ថានា ចាវេតុកាមោតិ
ឱលោកេន្តោ" (១/២៤) ។

- អថ នំ ថេរោ បុត្តិ "កោ ឯសោតិ" (១/២៥) ។

- កោ ឥមស្មី ចន្តមតីតិ (១/២៨) ។

- កោ មំ អក្កមីតិ (១/៥៧) ។

- តតោ វិសាខា "កោ នុ ខោ មម ថានេ ថត្វា
តិក្កុសឡំ បរិវិសិស្សតីតិ ឧបដាវេន្តិ" (១/២២១) ។

- ឥតវេន ច "កោ នាមេសោតិ តុត្តេ" តុម្ពានំ សហា-
យកតិក្កុ កន្តេតិ វទន្តិ (១/២២៦) ។

៦. បើអ្នកសួរបានស្គាល់ភេទក៏ប្រើតាមលិដ្ឋនោះៗ ទៅ
ដូចជា :

- កោសិ ត្ថំ កន្តេតិ (១/២០) ។

- មំ បន "កោ ឯសោតិ សល្លក្ខេវ" (១/៥៤) ។

- តស្មា "កា ឯសា បព្វជ្វា នាមាតិ" (១/១៩៨) ។

- អថ នំ កោ ឯសោ កម្មន្តោ នាមាតិ (១/១៩៩) ។
- ភី ទានំ នាមេតំ (១/២២០) ។

វិធីប្រើនាមសព្ទ

គេហ, យះ ផ្ទះ (១/៨) ធម្មបទភាគ ១ ទំព័រ ៨

អការ (នប្បំ .)

- គេហេ ចោ មហាវិកតោ (ឆ-ប ១/៨) ។
- ចត្តារោ អបាយា សកគេហសទិសា (ឆ-ប ១/១២) ។
- អន្តោគេហានិមុខោ និមន្តោ ហោតិ (ឆ-ប ១/៣៩) ។
- ខេត្តេ ច យេ ច ភិច្ចំ ត្រមេត ករោសិ (ឆ-ប ១/៦៥) ។
- រតនកោដ្ឋាការំ វិវាមេត្វា (ឆ-ប ១/១៥២) ។
- យាវ អការមជ្ឈេ វសិ (ឆ-ប ១/១៩៨) ។

គាម (ប្បំ.) ស្រុក

- ឯភំ បច្ឆន្តគាមំ បត្វា (ឆ-ប ១/១០) ។
- រាជគហតោ អវិទូរេ "ឧបតិស្សគាមោ ច កោលិ-
តគាមោ ចាតិ" ទ្វេ ព្រាហ្មណគាមា អហោសំ (ឆ-ប ១/១២៦) ។
- សកលគាមោ សទ្ធិត្វា ឯកកោលហលោ អហោសិ
(ឆ-ប ៣/៣០៤) ។

និវេសន (នប៉ុ.)

- និវេសនេសុ បន តេសំ ទ្វិនំ ទ្វិនំ និក្ខុសហស្សានំ
និម្ពំ បញ្ញត្តានេវាសនានិ ហោន្តិ (១/៥) ។
- រាជនិវេសនេ កតកត្តកិច្ចោ (១/១២៥) ។
- សរីវឌ្ឍស្ស និវេសនទ្វារេ អដ្ឋាសិ (១/១៦១) ។

ឧទរ (នប៉ុ.)

- អថស្សា ឥតរា ឧទរំ ទិស្វា (១/៦៧) ។
- កាសាវកោដិយំ គហេត្វា ឧទរេ ពន្លុន្លោ វ គេហា
និក្ខមិ (២/២២៦) ។
- សា ឧតោមិ តេ ឧទរេន្តរេ កត្វា ទ្វិហិ ជន្តុកេហិ បេវ
ហត្តេហិ វ ភូមិយំ ឧប្បិទ្យេត្វា វត្វា (៤/២១២) ។

កុច្ឆិ (គ. នប៉ុ.)

- អថស្ស ភរិយាយ កុច្ឆិយំ គព្ពោ បតិដ្ឋាសិ (១/៤) ។
- ហត្ថបាទកុច្ឆិគីវាសុ តំ គាហារបេត្វា (១/៦១) ។
- ជីវិតំ កប្បេន្តិមិ កុច្ឆិប្បុំ នាម នាលត្ថំ (១/៧៣) ។
- តំ (ឧណ្ណោទកំ) កុច្ឆិយំ បវិសិត្វា បក្កដ្ឋិតំ
(១/១៨៤) ។
- តស្សា សុនខិយា កុច្ឆិស្មី និព្វត្តិ (២/២៣) ។

- អណ្តូងកុច្ឆី ខោតយមាលោ វិយ... និសីទិ
(២/១៤២) ។

- តំ ខោ បន បព្វតកុច្ឆី និស្សាយ មហារេណុកុម្ពោ
(២/៣៤) ។

- អនុស្សរន្តស្ស កុច្ឆិរោគោ ឧប្បជ្ជិ (៣/១៦) ។

- ធន, វិភវ, មហាវិភវ, កុដុម្ព, សាបតេយ្យ,
មហាធន, ឆាយជ្ជយំ ឥមស្មី កុលេ សវិញ្ញាណភាវិញ្ញាណ-
កំ ធនំ អត្ថិ, គេហោ វោ មហាវិភវោ (១/៨) ។

មហានោគ (នប្បំ. ប្បំ.)

- សោ ភាវមហន្តំ វិភវំ ពុទ្ធសាសនេ វិប្បកិរិ
(១/៥៣) ។

- តុម្ពាភំ ធីតា បុត្តំ លភិត្វា កុដុម្ពស្ស សាមិនី (១/៦៦) ។

- ភាត ឥមំ សព្វំ សាបតេយ្យំ បដិបជ្ជាហិ (១/៩៦) ។

- បិតុអច្ចយេន កុលសន្តកំ មហាធនំ អាបជ្ជិត្វា
(១/១៥១) ។

- សព្វំ សាបតេយ្យំ តស្ស និយ្យទេត្វា (២/៤៧) ។

- តត្ថោកោ មច្ឆរី កោសិយោ នាម សេដ្ឋី អសីតិវិភវោ
(៣/៤៩) ។

- ឥទំ កុលំ មហានោគំ ។

សម្បត្តិ (ត.)

- កេន នុ ខោ កម្រួល មយា សិរិសម្បត្តិ លទ្ធា
(១/៣៨) ។

- មយា ឥហសំ ទ្វិន្តំ សម្បត្តីនំ និច្ឆាទនកកម្មំ កាតុំ
វដ្តតិ (១/១១១) ។

- ឯត្តកា សម្បត្តិ មំ និស្សាយ និប្បន្តា (២/៤៩) ។

- ឯសា កិរេ វិសាខា នាម ឯវរុបា អយំ សម្បត្តិ
ឯតិស្សាវ អនុច្ឆវិកា (៣/៩៨) ។

សីស (នម្ពុ.) សិរេ (ម្ពុ.) មុទ្ធា (ត.)

- មុទ្ធា តេ សត្តិចា ផលិស្សតិ (១/៦១) ។

- តត្ថ នំ សីសេ មត្តិកាបណ្ណំ កត្វា (១/៦១) ។

- កណ្ណិកាពទ្ធផោហិ វិយ សាលិសីសេហិ សញ្ញានំ
(១/១៤០) ។

- សព្វេ វ បាទេសុ បតិក្វា សិរេសា វន្តីសុ (១/១៥៥) ។

- អសិនា សីសំ មិន្តតិ (១/១៨៤) ។

- ចក្កវិចិត្តកលេន បាណិនា តំ សិរេសិ បរាមសិក្វា
(២/១៣៦) ។

មត្តក (ម្ពុ.)

- បព្វជិតិម្ពំ មត្តកំ បាបេតុំ សក្ខិស្សតិ (១/៩៩) ។

- សាវកបារមីញ្ញាណស្ស បត្តកំ បត្តោ (១/១៣៧) ។
- ឥតោ កប្បសតសហស្សាធិកស្ស ហិ កប្បានំ
អសច្ចេយ្យស្ស បត្តកេ (១/១៥១) ។
- តថាគតស្ស បត្តកេ ធារេន្តោ អដ្ឋាសិ (១/១៥៧) ។
- ឧបរិ កបល្លតោ និក្ខមិត្វា បត្តកំ ភិណ្ឌិត្វា (១/២១៦) ។
- ភិក្ខុសតានំ បត្តកេ ធារយមាណ ឋំស្សន្តិ (៦/៧៧) ។
- ថេរេ សេដ្ឋិស្ស គេហបត្តកេ អដ្ឋាសិ (៦/១០៥) ។
- យុគន្តបត្តកេ ឋំបេត្វា ឥតរំ បាទំ ឧភិមិត្វា សិនេ-
រុបត្តកេ ឋំបេសិ (៦/១២៥) ។

គល (ប៉ុ.)

- គលប្បមាណោ ឧទកេ ឋំបាបេហិ (១/៦១) ។
- គលនាឡី ភិណ្ឌិត្វា សេនាបតិ ភវិស្សសិ (២/១៤៧) ។
- ឯតេសំ គលលោហិតេន ពលី ភវិស្សមិ (៣/១៨៩) ។
- គលប្បមាណោ អេវាជេ ឋំបេត្វា (១/២៤២) ។
- រុក្ខេ គីតំ ឧបនិធាយ ខុរោរំ គលនាឡិយំ កត្វា

ឋិតោ (៤/២០៣) ។

គីតា (ឥ.)

- យុគំ គីតំ ពាធិតិ (១/៣៤) ។
- ឥទានិ គីតាយំ អក្កមសិ (១/៥៨) ។

- គីវតោ មុត្តោហារំ ឱមុញ្ជិត្វា (១/១២១) ។
- សរីរេ អធិមុញ្ជិត្វា គីវំ បរិវត្តេត្វា (៧/២២៩) ។

ខន្ត (ប៉ុ.)

- ឯកេន ហត្តេន ខន្តេ គហេត្វា (៤/១៥៨) ។
- សាមណោរស្ស ខន្តេ បាតេសិ (៤/១៩២) ។
- សោ ខន្តេមិ ហត្តេមិ កច្ឆាយមិ គហេត្វា (៨/១៩៨) ។

កិច្ច (នប៉ុ.)

- កិច្ចំ មេ នត្តិ (១/២២) ។
- មម យដ្ឋិកោជិត្តហនកិច្ចំ នត្តិ (១/២៣) ។
- មយ្ហំ ត្តី សាលយំ កិច្ចំ នត្តិ (១/៥៦) ។
- បព្វជិតកិច្ចស្ស មត្តកំ បត្តំ ចាយមន្តោ តំ កិច្ចំ បត្តោ

(១/១៧៨) ។

កម្ម (នប៉ុ.) កម្មន្ត (ប៉ុ.)

- ភារិយំ វត មេ សាហសិកំ អននុច្ចវិកំ កម្មំ

(១/២៤) ។

- ពហ្មសុ ឯកតោ គាមយាតាទីនិ កម្មានិ ករោន្តេសុ

(១/៣២) ។

- សព្វកម្មានិ អត្តនា វ ករោន្តោ មាតំ បជិត្តិ

(១/៦៤) ។

- រាជ អគ្គលោក កាយកម្មាធិនិ ឱលោកេន្តោ (១/៦០) ។
- កម្មន្តា នប្បវត្តន្តិ (១/៦០) ។
- កោ ឯសោ កម្មន្តោ នាម (១/១៩៩) ។

ធុរ (នប្បំ.)

- គន្ថធុរំ វិបស្សនាធុរន្តិ ទ្វេយេវ ធុរានិ (១/៩) ។
- ធុរេ យុត្តស្ស ធុរំ វហតោ ពលិតទ្ធស្ស បទំ ចក្កំ

វិយ (១/៣៤) ។

អក្ខិ (នប្បំ.)

- អក្ខិ មេ អនុសោ វាតា វិជ្ឈន្តិ (១/១៣) ។
- អក្ខិហិ ន បស្សមិ (១/២៩) ។
- យោជនសតេ ឪត្វា ឱលោកេន្តស្ស អក្ខិនិ ភិទ្ធីន-

សមត្តោ (១/១៨៥) ។

ចក្ក (នប្បំ.)

- ចក្កនិ តេ នស្សន្ត វា ភិជ្ជន្ត វា (១/១៥) ។
- ចក្កនិ ហាយន្ត វា មហាយិកានិ (១/១៥) ។
- ឯកំ ចក្កុទ្ធព្វលំ ឥគី ទិស្វា (១/២៩) ។
- សចក្កកាលេ និបជ្ជិត្វា និទ្ធាយន្តោ (១/២៨) ។

វស្ស (នប្បំ.) អាយុ. វស្សា. ផ្កា. វដ្តវត្តៀង

- បញ្ជា វស្សានិ វសិត្វា វុត្តវស្សោ បវាវេត្វា (១/៩) ។

- វស្ស័ នត្តិ (១/៥៤) ។
- វស្សវុទ្ធិ វិនិវិទ្យតិ (១/១៧៨) ។
- យនកវស្ស័ វស្សិ (៣/៣៩) ។
- ទិព្វបុប្ផវស្ស័ វស្សិ (៣/៣៩) ។
- បញ្ចវណ្ណំ បុប្ផវស្ស័ វស្សាបយីសុ (៣/២៤៧) ។

សំវច្ឆរេ (បំ. នបំ.) ឆ្នាំ កាលរៀង

- ឥបស្មី សំវច្ឆរេ សុព្វុទ្ធិកា ភវិស្សតិ (១/៧៥) ។
- និច្ចការំ អទេន្តា សត្ត សំវច្ឆរេនិ ទេថ (១/១៤៥) ។
- សំវច្ឆរេ សំវច្ឆរេ កត្តព្វំ កិច្ចំ សុត្វា (១/២០០) ។

ភូមិ (ឥ.)

- នវតុដ្ឋាយ ភូមិយា ពហុ ឥន្តគោបកា ឧដ្ឋហិសុ (១/២៤) ។
- ថេរោ បត្តបិវរំ ភូមិយំ ឋបេសិ (១/៨៧) ។
- ឧតោ បាទេ ភូមិយំ ឋបេត្វា និសីទិ (១/១២៥) ។
- សេសំ ភូមិយំ និខនិត្វា គច្ឆតិ (១/១១៤) ។
- គហេត្វា ភូមិយំ បោថេស្សាមិ (១/១១៥) ។
- ហនុកណ្ឌិកស្ស ភូមិយំ បតិណ្ឌិតកាលេ (១/២១៥) ។

បថវិ (ត.)

- បថវិ សង្ខិបន្តោ (១/២៦) ។
- អាកាសគោ ឱកសិក្ខា បថវិយំ បតិដ្ឋាសិ (១/១៥៣) ។
- បថវិ កប្បនាការប្បក្កា វិយ អហោសិ (១/២០១) ។
- សោ បថវិ បវិសិក្ខា អវិចិម្ពិ និព្វត្តិ (១/២១៥) ។

បត្តិកា (ត.)

- តត្ថ នំ សីសេ បត្តិកាបិណ្ឌំ កត្វា (១/៦០) ។
- បត្តិកតាជនំ ភិណ្ឌិក្ខា សុវណ្ណតាជនំ គណ្ណន្តោ (១/១៩០) ។
- បត្តិកាយ បណ្ឌិក្ខា ភិក្កិ វិលិម្បិស្សន្តិ (២/១០០) ។

អន្តោចស្ស (នម្ពំ.) វេលា ៣ ខែ ក្នុងវស្សា , ក្រែមាស

តេមាស (ម្ពំ.)

- ឥមំ ឥធវ វសេយ្យំ (១/១១) ។
- ឥទានិ អន្តោចស្សំ តយោ មាសេ ន និបដ្ឋិស្សាមិ (១/១៥) ។
- មយំ ឥមំ អន្តោចស្សំ ទស សីលានិ គហេត្វា (១/១៤៦) ។
- សត្តា តេនេវ និហារេន តេមាសំ អភិធម្មំ ទេសសិ (១/១៣៥) ។

បុណ្យទិវាសេ / បុណ្យទិវាសេ (ប៉ុ.)

- បុណ្យទិវាសេ យក ថ្ងៃសៅរ៍ កន្លះថ្ងៃ ចេញពី ថ្ងៃសៅរ៍ ទិវាសេ កំ ទិវាសេ បណ្ណា ប្រទេស (១/១៩) ។

- បុណ្យទិវាសេ ប្រទេស ច ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/១៣០) ។

- សេ បុណ្យទិវាសេ ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/១៤៩) ។

- បុណ្យទិវាសេ ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/១៧១) ។

ស្រ្តី

- កន្លែង ស្រ្តី ប្រទេស ប្រទេស (១/១១១) ។

- ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/១៤៩) ។

- ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (២/២៣៥) ។

វិហារ (ប៉ុ.) វិហារ វិហារ វិហារ

- ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/៥៣) ។

- ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស (១/១៧២) ។

- ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស ប្រទេស

(អធិប្បវេណី ប្រទេស)

អរាម (ប៉ុ.) ទីនៅអ្នកបួសទូទៅ, ទីមនោរម្យ

- សោ គុដ្ឋំ អរាមំ ទិស្វា (១/១៣៦) ។
- បរិព្វាជកាវាមំ គប្បន្តោ (១/១៣០) ។
- វេទ្យុវណារាមំ បដិគ្គហេត្វា ភត្ត វាសំ កប្បេសិ
(១/១២៦) ។
- សា មេណីយំ បុច្ឆារាមំ កាវេសិ (២/១៧២) ។

អរេញ្ញ (ប៉ុ.)

- អរេញ្ញកោ វិហារោ អត្ថិ (១/២០) ។
- អរេញ្ញ គាយិកា ទារុនិ ឧទ្ធុន្តិយា ឯកិស្សា ឥត្ថិយា
(១/២១) ។
- កុដជជិល អរេញ្ញតោ អោគន្ធា មម ជ័យាសុ អក្កមសិ
(១/៥៨) ។

វន (នប៉ុ)

- ជេតវនមហាវិហារេ វិហារតិ (១/៤) ។
- វេទ្យុវនេ អោតុសោ (១/១៣៣) ។
- វនំ រោទនប្បត្តំ វិយ (១/១២១) ។
- ផលាផលក្កាយ វនំ ន បវិសតិ តំ រុក្ខមូលំ គន្ធា
(២/១៥) ។
- ខទិវនំ គន្ធា អន្តោវស្សេយេវ (៤/១២០) ។

អង្គវិ (ឥ.)

- អមនុស្សបរិក្ខេបិតា អង្គវិ អត្ថិ (១/១៨) ។

- តេ (ចោរ) តស្ស អង្គវិបង្គំ បរិស្ឋិតាចំ ញត្វា (៤/១៨៨) ។

វនសន្ន្នា (ម៉ុ.)

- ពាហា បក្កយ្ហ កន្តុន្តោ វនសន្ន្នា បក្កន្តិត្វា (១/២៤) ។

- ហត្ថិបិ វនសន្ន្នា បរិសិក្វា (១/៩) ។

- ពហិវិហារស្ស វនសន្ន្នាតោ បង្ហាយ សង្ហាយន្តា (២/២៣៨) ។

អេឡាហាន (នម៉ុ.)

- សរិ ឈាបេត្វា អេឡាហានេ រោទនបរាយនោ

(១/៤០) ។

- សត្វា អេឡាហានសមិបេ ឯកំ សាលំ បរិសិក្វា

(៦/២៧៤) ។

សុសាន (នម៉ុ.)

- អេមកសុសាន = សោសានិកប្បតន្តំ កថាបេត្វា...

សុសានំ គន្ធា (១/៩៧) ។

- សុសានំ នេត្វា សុសានគោបិកាយ... ភតិ ទត្វា

(១/១០០) ។

- កាលកតំ ទិស្វា លាមេស្សាមាតិ , សុសានំ ហរិស្ម

(១/១៤២) ។

- ឥទានិ នំ អាមកសុសានំ នេត្វា (២/៣៣) ។

បរិបន្ថ , អន្តរាយ , ឧបទ្គុត (ម៉ុ.)

- មគ្គេ បរិបន្ថោ អត្ថិ (១/២០) ។

- សបត្តិ អន្តរាយំ ករោតិ (១/៦៧) ។

- នត្ថិ តេ ឯតំ (យក្ខនី) និស្សាយ បរិបន្ថោ (១/៧៣) ។

- មនុស្សាចារោសោ សបរិបន្ថោ (១/៩១) ។

- អចោរោ ឯសោតិ ឧបទ្គុតំ និវារេតិ (១/៩៨) ។

- ភរិស្សន្តិ នុ ខោ តស្ស បព្វជ្ជន្តរាយំ (១/១០៤) ។

- កាសាតំ បារុបិក្ខា និសិទ្ធស្ស សន្តិកា បរិបន្ថេន

ភវិតព្វំ (១/១១៥) ។

- ធម្មស្សវនាយ អន្តរាយំ អនិច្ចន្តោ (១/១៩០) ។

- ទិបជាតិកេន ចា ឧបទ្គុតោ ភវិស្សតិ (៦/២៦៩) ។

លជ្វា (ត.)

- លជ្វាយ សីសំ ឧក្ខិបិកុំ អសក្កោន្តោ (១/៩២) ។

- លជ្វិកុំ ន ជាតាតិ (១/១០៣) ។

- ពុទ្ធប្បច្ឆេកពុទ្ធវិណាសវេសុ លជ្វា នាម ភិល្លា

(១/១១៤) ។

ហិរិ (ត.)

- ឯករូបា បន មេ ហិរេត្តប្បសម្បន្តា ធីតា (១/២២២) ។

- ឯករូបា ហិរេត្តប្បវិហិតា អរហន្តោ នាម ន
ហោន្តិ (៣/១០០) ។

- អន្តការល អហិរិក ភ្នំ មយា សន្និ កថេតុំ (៣/២១៤) ។

- ហិរេត្តប្បសម្បន្តា បន ទុក្ខំ ជីវតិ (បុរេតនំ,
បុរិមតនំ) ឥមេ បុរេតនមេត បេសេស្សាមិ (១/១៨) ។

- ឯតញ្ច បន តត្វា ថេរេហិ បុរេតនមេត ឯកបស្សេន
គន្ធា (១/១៦១) ។

- អហំ បុរិមតនំ គន្ធា រញ្ជោ សន្តិកេ ឋស្សាមិ (៥/១៧៥) ។

- បឋមតនំ = ឯកេន ភិក្កុនា បឋមតនំ គន្តំ វដ្តតិ
(១/១០២) ។

- តំ បឋមតនំ បញ្ចថេត្វា បច្ឆា សយំ បព្វជីសុ
(១/២០២) ។

- មម អកថេត្វា សេន្និបុត្តស្ស បឋមតនំ មា កថយិត្ត
(២/៤៣) ។

ដានិក (នប្បំ.)

- តេលតិលតណ្ហាលសប្បិដានិកាទិនិ សមាហរេថ
(១/១១១) ។

- ឧណ្ណោទកេន ផារិកំ អលោឡេត្វា ភគវតោ
បាទាសិ (៨/២៨០) ។

គុឡ្យ (នប្បំ.)

- មច្ឆមំសមិដ្ឋតិលគុឡ្យានិ វេជ្ជេតព្វានិ (១/៩៩) ។

ឧច្ចុយដ្ឋិ (ត.)

- ឧច្ចុក្ខេតំ ក្ខេមាសា... ឧច្ចុយដ្ឋិ អទាសិ (៦/២៥៩) ។

- ទ្វេ មេ ឧច្ចុយដ្ឋិយោ គហិតា (៨/២៣០) ។

បក្ខុ , កោដ្ឋាស (នប្បំ.)

- មាតិបក្ខុតោ អសីតិយា បិតិបក្ខុតោ អសីតិយា (១/៤) ។

- តេសំ មច្ឆុយទាយកា ឧបដ្ឋាកាបិ ទ្វេ កោដ្ឋាសា
(១/៧៧) ។

- សព្វេ បុថុជ្ជនា ទ្វេ បក្ខុ អហេសុំ (១/៧៨) ។

- បក្ខេ វិស្សជ្ជេត្វា ឱតិ (២/១៣) ។

- តេនហិ ខេត្តំ ទ្វេ កោដ្ឋាសេ កត្វា មម កោដ្ឋាសំ
អនាមសិត្វា អត្តលោ ខេត្តកោដ្ឋាសេ យំ ឥច្ចសិ, តំ ករោហិ
(១/១៤០) ។

តាគ (ប្បំ.)

- អបរតាគេ បុត្តំ វិជាយិ (១/៦៩) ។

- វត្តិតាគេ តេវេសង្កំ កត្វា (១/១៤៩) ។

- អនោកាគេន និក្ខមតិ (១/១៨៤) ។
 - អត្តលោ ភាគតតំ ឧបនិដ្ឋបប្ចេកពុទ្ធស្ស ទត្វា (១/១៩៧) ។
 - អយន្តោ អាចរិយតាកោតិ សហស្សំ អនាសិ (២/១៤៧) ។
 - ឯកោ ភាគោ ឱរិមតិរេ បតតុ (៣/៣០៩) ។
- បទេស (ប្តំ .)
- សាមណេរ អយំ បទេសោ កោ នាម (៣/៣០៦) ។
 - តំ បទេសំ បហាយ ឧប្បតិក្វា អកាសេ ភីឡ្យមនា (៤/៩០) ។
 - សោ ភូមិប្បទេសោ រេណីយោ ឯវ (៤/១២៥) ។
- សាយំ, វិការល
- ហិយេរា សាយំ កុម្មការសាលំ អគតា ទេវ (១/៦០) ។
 - សាយំ សព្វេសុ សុត្តេសុ វិហារតោ អគន្តព្វំ (១/៩៩) ។
 - សាយំ នគរំ បវិសន្តោ (១/១២១) ។
 - វិការលេ ឡារេសុ បិទហិតេសុ (៣/៣៣) ។
 - តស្ស តំ បជិជគ្គន្តស្សេវ វិការលោ ជាតោ (៤/១០៨) ។
 - វិការលេ សម្ពហុលា ភិក្ខុ ជេតវនមហាវិហារំ បវិសិត្វា (៨/៤៩) ។

សាយណ្ណសមយ (ប្តី.)

- បឋមី សង្ខិបន្តោ សាយណ្ណសមយេ ជេតវនំ សម្មាបេសិ (១/២៦) ។

- សាយណ្ណសមយេ អមិកា អកិលន្តា កាលបកាសិ (១/១០០) ។

- សាយណ្ណសមយេ សោត្តិយេន ទិណ្ណំ តិណ្ណំ គហេត្វា (១/១២២) ។

ពលវបច្ឆុសសមយ, បច្ឆុសកាល, បច្ឆុស

- តំ ទិវសំ ភកថា ពលវបច្ឆុសសមយេ មហា- ករុណាសមាបត្តិកោ តុដ្ឋាយ (១/៣៧) ។

- បច្ឆុសកាលេ សព្វេសុ អនុដ្ឋិកេសុ (១/៩៩) ។

- សោ បច្ឆុសេមិ កិញ្ញិ នាទ្គុស (៧/១៩) ។

បាតោ, កាល

- ភិក្ខាចារកាលោ ភន្តោ (១/១៧) ។

- អន្តោចាសិកា ថេរស្ស ចន្ទមនដ្ឋានំ សកាលស្សេត (១/២៨) ។

- បាតោ វ អាកត្តា បស្សិស្សាម (១/២៧) ។

- បាតោ ឧទយន្តោ សុរិយេ (១/៥៩) ។

- បាតោ វ បត្តបិវរមាទាយ រាជគហំ មិណ្ណាយ បាវិសិ (១/១៣០) ។

សុរិយុត្តមន :

អរុណុត្តមន :

- សុរិយុត្តមនចេលាយ អេចរិយស្ស បុណ្ណា សក្កិណ
(១/៦០) ។

បុព្វន្ទ្រាសមយេ :

- ឥន្ទិពលេន អរុណុត្តមនំ និវារេសិ (១/៥៩) ។

- អរុណុត្តមនេ ទសពលចតុវេសារជ្វាទិសព្វគុណ
(១/១២៣) ។

- តំទិវសំ សត្តា ។ល។ បុព្វន្ទ្រាសមយេ បិណ្ណាយ
ចរិត្វា (៣/៣៤) ។

- បុព្វន្ទ្រាសមយំ និវារេសត្វា បក្កបិវេហទាយ
(៣/១៤០) ។

- ឯកទិវសំ បុព្វន្ទ្រាសមយេ ធនុំ អេទាយ (៥/៤៥) ។

មជ្ឈន្តិក :

- អរេញ្ញំ បវិសិត្វា មជ្ឈន្តិកកាលេ គោរណំ ទិស្វា
(២/២២៣) ។

- រេញ្ញា បិកមជ្ឈន្តិកេ រុក្ខមូលំ បវិជ្ជស្ស និន្ទាមាយា
សរិវី ធរិ (៣/២៦៥) ។

វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា :

- វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា វេទន្យវេទនា បាតិមេត្តា ឧទ្ទិស (១/១៣៨) ។
- វិភាគ វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា អនាស គម្រោង (២/១០៩) ។
- វិភាគវេទនា និងវិភាគវេទនា វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា បុគ្គលិកវេទនា (៣/១២៤) ។
- ស្ថា វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា គម្រោង សន្តិភាព បាយ (៣/២៤៩) ។
- សា វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា បញ្ជី បញ្ជី វេទនា សន្តិភាព (៤/១៦១) ។
- ស្ថា វឌ្ឍនភាពកម្ពុជា គណនី បាតិមេត្តា- ករណីវេទនា (៦/១១៤) ។

សកល :

- គេសុ ឯកោ សកលស្សេត ឧទ្ទិស អេហិមា (២/១៥៧) ។
- កថា សកលស្សេត ឧទ្ទិស កថា បាតិមេត្តា (៣/១៧៣) ។
- ស្ថាបិ កំ វិវេស សកលស្សេត កុរិមា (៤/៥៦) ។

- សភារណេ សាមី, ឥទ្ធានេវ នោ នេហិ (៦/២៦) ។

អនុបុព្វេន អនុក្កមេន :

- តេមិ អនុបុព្វេន ជេតវនំ គន្ធា (១/១៩) ។
- អនុបុព្វេន វយប្បក្កា អហោសំ (៨/៥) ។
- អនុបុព្វេន តិសេន្តា វិជ្ជា សម្មិកត្វា (៨/១៣១) ។
- អនុក្កមេន កម្រនយោព្វនំ មត្វា (១/១២០) ។
- អនុក្កមេន តេមិជកំ ពុទ្ធចវចនំ ឧគ្គរិក្កិក្កា (១/២២៤) ។

បដិបាដិយា :

- សត្តា សេសមគ្គេសុ បដិបាដិយា បញ្ញំ បុត្តិ (១/២២៨) ។
- សព្វា តា បដិបាដិយា វចារបេត្វា (២/៩៦) ។
- អត្តនោ អត្តនោ បក្កាសនេ បដិបាដិយា អដ្ឋំសុ (១/១៥៥) ។
- បដិបាដិយា ឥមា គាថា វត្វា អត្ថំ បកាសេត្វា (៣/១៨២) ។
- សត្តាមិ , បដិបាដិយា សត្ត ទិវសានិ , យថា សោ ន សរេតិ តថា អកាសិ (៥/១៦៩) ។

ឧទក (នប្បំ .)

- ភ្នំ ឧទកេ និប្បត្តិក្កា (១/៦០) ។

- ខណ្ឌកោះកុង អនុបេតិកភណ្ឌសេស សាជន៍
ប្រឹក្សា (១/៧៦) ។

- ខណ្ឌកំបង់ សម្របសម្រួល បរិស្ថានវេត្រូ អនាមិ (១/១៥៥) ។

- រាជធានីភ្នំពេញ ខណ្ឌ កណ្តាល សណ្ឋាគារ (២/៤៧) ។

បាល , បាលីយ (នប្ប.) “ ទឹកជ្រក ”

- បណ្ណាសិក្សា បណ្ណ តេស្តប្រឹក្សា អន្តរ ប បាលី (១/៥) ។

- វត្ត ចា បាលីយ ចា អប្សិក្សិ (១/៥៥) ។

- អភិបាល ប បាលីយា បិបាមិ (១/៨៣) ។

- អគ្គនាយក បាលីយញ្ជូន នាយករដ្ឋមន្ត្រី លទ្ធិ
(២/១៧២) ។

ធាន (ឥ.) “ ខ្សែទឹក ”

- វិទ្យាស្ថាន ខណ្ឌកណ្តាល វិទ្យា អភិបាល ធាន បណ្ណ
(១/១២) ។

- ឯកោណយោបតេ ខណ្ឌកណ្តាល បណ្ណ (១/១២) ។

អច្ឆរ, បាលី (ឥ.)

- អច្ឆរ បាលី (១/៥៤)

- បាលី បាលីយា បាលី (៤/១៣២) ។

- បាលី បាលីយា បាលីយា បាលី (២/៦៦) ។

- ថេរោ ញត្វា បុន បដិក្ខិបិត្វា អច្ឆរំ បហារិ (៣/១៣៦) ។
- អច្ឆរេក្កហនមត្តំ សិទ្ធិត្តកំ លទ្ធិំ វដ្តតិ (៤/២២៤) ។

អន្តលី (គ.) “ ប្រាមម្មយ ”

- អគតាគតេហិ អន្តលីយា ទស្សិយមាណ (១/៩២) ។
- អន្តលីតោ សតសហស្សក្សនិកំ រាជមុទ្ធិកំ នីហរិត្វា

(២/១៣) ។

- អន្តលីយា កម្ពុលោ លក្ខោ (៣/១៧៥) ។
- សប្បស្ស មុខំ វិវរិត្វា អន្តលី បក្ខិបតិ (៤/២០៣) ។

បព្វជ្ជា (គ.) “ កាវប្បស ”

- នាមសព្ទ ឧទាហរណ៍

- សាធុ បព្វជ្ជាតិ បព្វជ្ជាយ រុបិ ឧប្បានេត្វា (១/១២១) ។
- មម ខោ បព្វជ្ជា តវ បដិពទ្ធា (១/២០០) ។

បព្វជិត “ អ្កកប្បស ”

- នាមសព្ទ ឧទាហរណ៍

- ចតុត្ថវារេ បព្វជិតំ ទិស្វា (១/១២១) ។
- មយា ឯវរុបោ បព្វជិតោ ន ទិដ្ឋបុព្វោ (១/១៣០) ។
- តាត អម្ព្រាភំ កុលា បព្វជិតោ នត្ថិ (១/១៩៥) ។

បញ្ជីត

- ជាតិវិយាសព្ត ឧទាហរណ៍

- កន្តេ អហំ មហាល្អកកាលេ បញ្ជីតោ ន សក្ខិស្សាមិ (១/១០) ។

- បញ្ជីតោមិចាហំ ន សឆាយ បញ្ជីតោ (១/២៣) ។

- ភ្នំ កំ អេបុច្ឆិត្វា បញ្ជីតោសិ (១/១០៣) ។

- កំសិ ភ្នំ អេតុសោ ឧទ្ធិស្ស បញ្ជីតោ (១/១៣០) ។

អលទ្ការ (នប្តំ.)

អករណ (នប្តំ.)

- សន្តិសកជតារាលទ្ការប្បជិមណ្ឌិតំ អច្ឆរសហស្ស-

បរិចារំ (១/៣៨) ។

- ទិព្វាភរណបជិមណ្ឌិតេន អត្តតាថេនាគន្ធា (១/៤៩) ។

- ឥមាទិ អករណាទិ ខេឡុបិណ្ណំ វិយ ឆឡេត្វា

(១/២០១) ។

មិលន្តន (នប្តំ.)

បសាធន :

- អថស្ស មិលន្តនំ កាវេតុកាមោ (១/៣៥) ។

- កស្មី មិលន្តនេ ចតសេស្ស វចិរេនាឡិយោ អមោសំ

(៣/៩០) ។

- សកសហស្សក្សនិកំ យនមជ្ជកំ នាម បសាធនំ

(៣/១១១) ។

សាខា (ត.)

- វត្តំ ឧស្សេត្វា សាខាយ វិជតិ (១/៨៤) ។

- អថស្ស គហិតសាខាមិ អក្កន្តសាខាមិ កញ្ជីសុ

(១/៨៦) ។

- សាមិ មិលាតាយ ជម្ពុសាខាយ អញ្ញំ សាខំ កណ្ណាតិ

(៤/១៦០) ។

ទារុ (នម្មំ.)

កជ្ជ (នម្មំ.)

- អរេញ្ញ កាយិត្វា ទារុនិ ខទ្ធន្តិយា ឯកិស្សា ឥត្តិយា

(១/២១) ។

- ហត្ថេន កជ្ជានិ យំសិត្វា (១/៨៣) ។

- កត្ត ទារុនិ បក្ខិបន្តោ ជាលេត្វា (១/៨៣) ។

- តមេនំ ញាតយោ ទារុតេលាទីហិ សទ្ធិ សុសានំ

នេត្វា (១/១០០) ។

- ឥតោ ច ឥតោ ច ទារុនិ អហានិត្វា តស្ស ឧបរិ

(២/១០៧) ។

ទណ្ឌ (ប៉ុ.)

- រាជ្យនំ អាទិន្នទណ្ឌានំ អាទិន្នសត្តានំ (១/៨០) ។

- និម្មត្តិកំ ទណ្ឌកម្មបុប្ផនំ ទិស្វា ទណ្ឌកំ ភព្វិត្វា
(១/៨៥) ។

- ទណ្ឌកំ អាទាយ បក្ខន្តិ (១/៨៧) ។

មូល (នប៉ុ.)

- តេសំ បាទមូលេ បវដ្តេន្តោ រោទិត្វា (១/១៩) ។

- អេជបាលនិគ្រោធមូលេ និសិន្នោ (១/១២៣) ។

- ចីវរំ សិព្វេតុំ មហាកស្សបត្តេរោ មូលេ និសីទិ
(១/៩៦) ។

- អគ្គដ្ឋានេ មជ្ឈិមដ្ឋានេ មូលេតិ ឯចំ ទន្តេ វិនិច្ឆា

(១/២១៧) ។

សន្តិក សមីប (នប៉ុ.)

- អបរិយុប្បជ្ឈាយានំ សន្តិកេ បញ្ច វស្សានិ វសិត្វា

(១/៩) ។

- បោក្ខរណី សមីបំ អាគតោ ភន្តេ (១/២១៤) ។

- មា មេ សន្តិកេ ហោថ (២/១០២) ។

- មាគន្តិយា សមីបេ ថីតំ តំ សុត្វា (២/១០៤) ។

- តំ សុត្វា សមីបេ ថិតោ ឯកោ បណ្ឌិតមុរិសោ (៤/៣៤) ។

- ឥតិសមីបំ ឧបគន្តំ ន ឥច្ឆតិ (៦/២១៤) ។

អវិទូរ :

- ឧបគន្តា ច បន ថេរេស្សាវិទូរេ បទសទ្ធិំ អកាសិ

(១/២៥) ។

- អេឡាហនស្សាវិទូរេ ពាហា បគយ្ហ (១/៤០) ។

- តស្ស វសនជ្ជានតោ អវិទូរេ ឯកំ បញ្ញារំ អត្ថិ

(៣/២៤៨) ។

សមន្ត សាមន្ត :

- សមន្តា សត្តសុ យរេសុ មនុស្សា និទ្ធិំ ន លកន្តិ

(១/១៨៦) ។

- ឥមស្មី គេហសាមន្តេ សព្វេសំ បហោនកំ កត្វា

បចាមិ (៣/៥២) ។

- ឯវំ សាមន្តា ភិក្ខាចារតាមេសុ ទ្វេ ទ្វេ ទិវសេ

តហនាយ (៧/១០១) ។

- ឯកាយ អេសនសាលាយ សាមន្តា កុក្កជិ អហោសិ

(៨/១២) ។

- កុដុម្ពិកោបិ សមន្តា រក្ខំ បំបេត្វា (៨/២៣៦) ។

បរិច្ឆាហ, សន្តាប (ម៉ុ.)

- អវិចិត្តសន្តាបោ នាម យោជនសតេ ប័ត្រា ឱលោកេ-
ន្តស្ស អក្ខិនិ ភិន្តនសមត្ថោ បរិច្ឆាហោ ហោតិ (១/១៨៥) ។

- សុរិយសន្តាបេ ឧដ្ឋហន្តេ (១/៦១) ។

- ជីវន្តស្សេត អវិចិត្តមហានិយសន្តាបោ ឧបដ្ឋាសិ
(១/១៨៧) ។

- ភាមបរិច្ឆាហេ វឌ្ឍន្តេ (៣/១៧០) ។

- ភកតោ សរិវេ បរិច្ឆាហោ ឧប្បជ្ជិស្សតិ (៤/៨៤) ។

ខាហ (ម៉ុ.)

- កុច្ឆិខាហំ ឧប្បាទេត្រា អតិសារំ ជនេសិ (២/៤៣) ។

- គរហទិន្តស្ស កាយតោ ខាហោ ឧដ្ឋហិ (៣/១៦៣) ។

- ព្រាហ្មណស្ស សកលសរិវេ ខាហោ ឧប្បជ្ជិ (៨/១៥៧) ។

មុហុត្ត :

- មុហុត្តមត្តេនេវ តេ តាបសា វណ្ណុកន្តសម្បន្តានិ

មុច្ឆានិ (១/១៥៦) ។

- អយំ តំមុហុត្តំ ទិដ្ឋិកស្ស ឯវរូបំ សក្ការំ ករោតិ

(៣/១៣៩) ។

តំបន់បុរាណ :

- អថេក កុលដីតា តំបន់បុរាណ សម្បទាន ព្យាបាល

(១/១០០) ។

- អគ្គលេខាធិការ អនុសាវ័ន តំបន់បុរាណ យេន ទេវី វិស្សាមេស៊ី

(៣/២៤៧) ។

តំបន់ :

- សេដ្ឋីមី តំបន់ព្រៃក្រហម កាលបរិច្ឆេទ (២/៤៧) ។

- តំបន់ គង្គិ ឱលោកេន្តោ អេហោកសិណំ និព្វត្តេត្វា

(២/២៣៣) ។

- តំបន់ព្រៃក្រហម មណ្ឌល កាលបរិច្ឆេទ (៣/២២៨) ។

តាវទេវ :

- តេសំ តាវទេវ កេសមស្សនិ អន្តរាយស៊ី

(១/១៥៩) ។

- តាវទេវស្ស តិគាតុតប្បមាណោ អគ្គតាវោ និព្វត្តិ

(១/១៩២) ។

- តាវទេវ ឥទ្ធិពលេន តំ និគមំ គន្ធា (៣/៥៣) ។

- តាវទេវស្ស គិហិលិទ្ធិ អន្តរាយស៊ី (៣/២៥២) ។

បណ្ឌិត, កោតិទ, ព្យត្ត (វិ.)

- តមេកោ បណ្ឌិតបុរិសោ សុត្វា ថេរំ និមន្តេសិ
(១/១១១) ។

- បូឡុកសេដ្ឋី បន បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ នក្ខត្តកោវិទោ
(២/១៥០) ។

- សុធម្មា បន អត្តនោ ព្យត្តតាយ កណ្ឌិកំ កត្វា
(២/១៧២) ។

- សមាទបកេន នាម ព្យន្តេន ភវិត្តំ (៤/៣៥) ។

នេក (វិ.)

- ឃោសកោ ភិរ គុឡុកិឡាយ នេកោ (២/៣៧) ។

- ពជានោ នាម នេកា ហោន្តិ (២/១៤៨) ។

- សោ ភិរ ថេរោ ធម្មកថំ កថេតំ នេកោ (៦/៩) ។

- នេកេន សាកុណិកេន ជានេន ឱត្តិក្វា គយ្ហមនេសុ
វដ្តកេសុ (៦/៦៣) ។

កុសល (វិ.)

- អក្ខរសមយេ កុសលតាយ បណ្ឌិ វាចេត្វា (២/៤២) ។

- ភិបិដកចរោ អត្តានត្តកុសលោ (៣/៧០) ។

- ឯកំ នប្បតិកកុសលំ នាជកិត្តិ ទត្វា (៦/៥០) ។

- ការណាការណេសុ បន កុសលត្តា (៣/៧៦) ។

- សត្តា អត្តលោ ចម្លីស្សតោយ បេវ ទេសនាកុសល-
តោយ ច (៦/៦) ។

វិមតិ, វេមតិ (ឥ.)

- មហាជលោ វេមតិកោ អហោសិ (១/៤៨) ។

- អហំ និព្វេមតិកោ ហុត្វា ភីណិ រតនានិ ឧទ្ទិស្ស
និក្ខន្តោ (៤/២៣) ។

សំសយ (ប៉ុ.)

រោសន្តា (ឥ.)

- កេន នុ ខោ ករោណ ភគវា សម្មហំសេតីតិ
សំសយំ សព្វានេសុំ (៦/១១៥) ។

- អញ្ញមញ្ញំ មុខានិ ឱណោកេត្វា សំសយំ បក្ខន្តេហិ
(៧/១០២) ។

កត្វា (ឥ.)

- មិការសេន្នី ភីសុ រតនេសុ និក្ខន្តោ ហុត្វា (៣/១១០) ។

- សង្ខំ នុ ខោ ឯតំ នោតិ កង្ខំ ឧប្បាទេត្វា (៦/៧០) ។

ពល (នប៉ុ.)

- មយំ យថាសត្តិ យថាពលំ ទេយ្យធម្មំ ទស្សម
(១/១៥៥) ។

- អនុកម្ម បដិច្ច ឥទ្ធិពលនៃ អនុរាជានិវាសន

(១/៥៩) ។

- សន្តិ ពលកាយនៃ បព្វជិ (២/២៣៣) ។

- ហត្ថនិ ពលំ ធានេន្តិ (២/១៤) ។

- អត្តនោ ពលំ សន្តក្ខេត្វា (៤/៣៣) ។

ថាម (ប្តី.)

- បព្វន្តំ ខោ បន ហត្ថនិ ថាមំ ធានេន្តិ (៣/១១៣) ។

- សហស្សត្ថាមធនំ គហេត្វា តំ ថេ អរោមេត្វា

(៣/២៥) ។

- កោលុក្ខវាសិនំ ថាមញ្ញ ពលញ្ញ ទស្សេស្ស្រាម

(៦/១៧៧) ។

តាវ :

- ភាតិក តរុណាបិប តាវត្ត (១/៨) ។

- វទេហិ តាវ អតុសោ បាលិត, តិដ្ឋថ តាវ តន្ត

(១/១៤,២២) ។

- ន តាវាហំ សក្ខិស្ស្រាមិ វិគ្គារេន ធម្មំ ទេសេតុំ

(១/១៣២) ។

បឋមំ :

- កុដជិល បឋមំ មំ ជិសុ អក្កមសិ (១/៥៨) ។

- កសិកម្ម នុ ខោ បឋម ធម្មំ នេសេយ្យំ (១/១២៣) ។
- អគ្គធម្មស្ស បឋមំ បដិវិជ្ឈនត្ថមេវ បត្តនំ

(១/១៤២) ។

- បឋមំ ខេត្តំ កសាបេតព្វំ (១/២០០) ។
- បឋមំ តថាគតេ អយាតំ ពន្លិក្ខា បក្កាមិ (១/២០៥) ។

សព្វបឋមំ :

- អគ្គធម្មំ បន អរហត្តំ សព្វបឋមំ បដិវិជ្ឈិតំ បត្តេត្វា

(១/១៣៩) ។

- សព្វបឋមំ ឧប្បន្តំ បត្តាឡិសវស្សសហស្សយុកំ កកុសន្តំ (១/៤៨) ។

បុព្វេ :

- បុព្វេ អក្ខិណិ ចោកំ រុដិសុ (១/៣០) ។
- បុព្វេ អនាបត្តិភិ វត្តា ឥណានិ អបត្តិភិ វទតិ

(១/៧៧) ។

- បុព្វេបេស មម អនុកិរិយំ កាតុំ វាយមិ (១/២១១) ។

និរន្តរំ :

- ថេរោមិ ឥតរេ សន្និកិក្ខុ និរន្តរំ ឱវទតិ (១/១៨) ។
- សោ និរន្តរំ បីតិយា ផុស្តសរីរោ (៣/៣០០) ។
- ភិក្ខុ សត្តរត្តិវិចារ និរន្តរំ បរិក្ខំ ករណីសុ (៤/១៧១) ។

អភិវឌ្ឍន៍ អភិក្ខណ៍ :

- និរុត្តរណ៍ អភិក្ខណ៍ ឯកសារ ៧៩១ (៣/១៩១) ។
- ថេរោ អភិក្ខណ៍ នៃ ឱវទិ អនុសាសិ (៤/២) ។
- អថ ច បន មំ សត្តា អភិក្ខណ៍ តុច្ចុបោឋិណតិ វទេតិ

(៧/១០៨) ។

- តស្ស អភិវឌ្ឍន៍ គិហិកាវេ រោទិននំ កថេសិ ។
- វេលំ បហាលំ អកត្វា អភិក្ខណ៍ សម្មជ្ឈោ វិចរេតិ

(៦/៥២) ។

- ទ្វេ ទារកា អភិក្ខណ៍ គុឡកិឡំ កិឡន្តិ (៧/១៥៧) ។
- អថ នំ ភិក្ខុ តត្ថ អភិវឌ្ឍន៍ គប្បន្តំ ទិស្វា ។

និច្ចំ, និច្ចកាលំ, សព្វកាល, សទា :

- តេសំ ទ្ធិន្តំ ទ្ធិន្តំ ភិក្ខុសហស្សានំ និច្ចំ បញ្ញត្តា-
នេវាសនានិ (១/៥) ។
- សាមាវតី មេ និច្ចំ ឱតារមេវ គវេសតិ (២/១០៤) ។
- អបរាយនគ្គាយ បនស្ស និច្ចំ សង្កាយំ កយេយ្យសិ

(២/១៤៥) ។

- និច្ចកាលំ អទេន្តា សត្ត សំវច្ឆរានិ ទេថ (១/១៤៥) ។
- អយំ និច្ចកាលំ មយា កតំ វត្តំ អត្តនោ កតំ វិយ

ទស្សេតិ (៣/១៩៤) ។

- និច្ចកាល បសោធនេតុំ ន សក្កា (៣/១១១) ។

- ភិក្ខុនា នាម ន សព្វកាលំ សម្មជន្តេន វិចារិកំ វដ្តតិ
(៦/៥២) ។

- សាយំបាតំ សព្វកាលេ យាគុកត្តខានិយតុម្ពុល-
គន្ធិហ... (៦/១២៨) ។

- សារីបុត្តត្ថេរោ ប នាមេស សទាមិ អេចរិយាប្បជកោ វ
(១/១៣៤) ។

និពន្ធន្តំ :

- តេ និពន្ធន្តំ តមេវ គាមំ បិណ្ណាយ បវិសន្តិ (១/១១) ។

- សោ និពន្ធន្តំ ញាតិក្កាយេយេវ បិណ្ណាយ ចរេតិ
(២/១៩០) ។

- សក្កា និពន្ធន្តំ បញ្ចហិ ភិក្ខុសតេហិ សន្តិ ឥទាគប្បតិ
(២/៩៨) ។

- សាមិ និពន្ធន្តំ អសនសាលំ បជិជគ្គិ (៣/៤៤) ។

- ថេរោ និពន្ធន្តំ គន្ធា កាសំ ខន្តេសំ ខន្តិសតិ (៣/៧២) ។

ទេវសិកំ “រាល់ថ្ងៃ ប្រចាំថ្ងៃ”

- សាវត្តិយំ ហិ ទេវសិកំ អនាថបិណ្ណិកស្ស គេហោ ទ្វេ
(១/២២០) ។

- សោ កិរ ទេវសិក្ខំ ពិម្ពិសារោជានំ បាតោ វ អដ្ឋហិ
សុមន... (៣/២២៣) ។

- ទេវសិក្ខំ សោឡុសកហាបណបរិព្វយេន មិន្ហាបា-
តោ ទិយតិ (៥/១៤៨) ។

- កតិ បន ជនា សាវត្តិយំ ទេវសិក្ខំ កាលំ ករោន្តិ
(៦/២១១) ។

យជ (នម្លំ.) “ ក្កមទីក ”

ឧ. យជំ អាទាយ តិក្កំ គប្បតិ (៣/១៩៥) ។

- សោឡុសហិ គន្លោទកយដេហិ នហារបេត្វា (២/៨៥) ។

- តតោ បដ្ឋាយ សោណ្ណាយ យជំ គហេត្វា បាលីយំ
ឧបដ្ឋបេតិ (១/៨៣) ។

ឧក្ខលិ (ត.)

- អត្តិសាលំ គន្ធា ឧក្ខលិ គោវិត្វា ឧទកំ ទត្វា
(២/២៤៣) ។

- អត្តិ នុ ខោ ឧក្ខលិយា តលេ ឈាមកសិគ្គានិ (៧/៥៣) ។
វេត (នម្លំ.)

- តតថា វេតបដ្ឋបរិក្ខត្តោ វិយ ហុត្វា បាយាសិ
(៣/២២៥) ។

- ឯកអគ្គរដ្ឋទូត ឯកអគ្គបរទេសកិច្ច (៧/៤៥) ។

ហិរញ្ញ (នបំ.)

- តួ បន ហិរញ្ញសុវណ្ណ វិភិទ្យា និងសិទ្ធិស្រាវជ្រាវ (៤/២២៣) ។

- ភារកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល និង (២,១) ។

វិធីប្រើកិរិយាសព្ទ

និស្សាយ អាស្រ័យវត្តមានរូបអាស្រ័យត្រកូលបុគ្គល គ្រឿងឧបកោគបរិកោគ ។

- សាវត្ថី និស្សាយ បញ្ជាវិសតិ វស្សាវាសេ វសិ (១/៥) ។

- ភារកិច្ច កុលានិ និស្សាយ ភវនិស្សយោ កិរិយា (១/១១) ។

- ភារកិច្ច កុលបុគ្គល និស្សាយ ធម្មយាគោ បហា ភវិស្សតិ (១/៣៩) ។

ឧបនិស្សាយ “ចូលទៅអាស្រ័យ , អាស្រ័យទីកន្លែង”

- ថេរេន ឧបនិស្សាយ វុត្តបុព្វភារកិច្ច សម្មាបុណិ (១/២១) ។

- នគរំ ឧបនិស្សាយ វសិតុកាមោ (១/៥៦) ។

- សក្កា សេតព្យនគរំ ឧបនិស្សាយ សីសបាវនេ
វិហារន្តោ (១/៩៥) ។

បដិច្ច “អាស្រ័យហោតុការណំ បុគ្គល”

- ទ្ធិន្នំ កុលានំ គុណមហន្តតំ បដិច្ច (១/៥) ។

- ឥមស្មី អនុកម្យំ បដិច្ច (១/៥៩) ។

- សា អនុទ្ទយំ បដិច្ច តំ គហេត្វា គស្សា អទាសិ
(២/១០៩) ។

- ចិញ្ចុមាណវិកំ បដិច្ច សមណស្ស គោតមស្ស
អវណ្ណំ (៦/៦៨) ។

អន្ធាយ “អាស្រ័យសេចក្តីចំរើន ការនៅរួមគ្នា”

- តេ ឧតោមិ វុឌ្ឍិមន្ធាយ សព្វសិប្បានំ បារំ
(១/១២៦) ។

- ឧតិទ្ធិ វោ សំវាសមន្ធាយ បុត្តាមិ ជាយិស្សន្តិ
(១/១៨៣) ។

- សំវាសមន្ធាយ គស្សា កុច្ឆិស្មី បតិជ្ជាសិ (២/១២៩) ។

អនគម្ម “អាស្រ័យសេចក្តីចំរើន, វត្ថុមិនមានរូប វត្ថុដល់ព្រម”

- អត្តនោ ជាតិកុលបទេសតោគយសវយសម្មត្តិ
អនគម្ម (២/៧៤) ។

- សា គព្ពបទវិបាកមាគម្ម តេន សន្តិ មន្តេសិ (២/១២៩) ។
បាវិសិ “ចូលទៅកាន់ទឹកស្អែង”

- ថេរោ នាសាយ តេលំ អាសិញ្ញុន្តោ និសិទ្ធកោ វ
អាសិញ្ញិត្វា អន្តោគាមំ បាវិសិ (១/១៣) ។

- អរុណុគ្គមនេ គព្ពំ បវិសិត្វា និសីទិ (១/១២) ។

- សោ បឋវី បវិសិត្វា អវីចិម្ពិ និព្វត្តិ (១/២១៥) ។

ឧបាគមិ (គម) “ចូលទៅរក ចូលទៅជិត”

ឧបសទ្ធិមិ (កម)

- ឧបគន្ធា ច បន ថេរស្សវិទូរេ បទសន្តំ អភាសិ
(១/២៥) ។

- ឯត្តកេហិ ភិក្ខុហិ សន្តិ ឧបសទ្ធិមិត្តំ អយុត្តំ (១/៨៧) ។

- យន្តុនាហំ ឥមំ ភិក្ខុំ ឧបសទ្ធិមិត្វា បុច្ឆេយ្យំ (១/១៣០) ។

- ឥត្តិសមិបំ ឧបគន្តំ ន ឥច្ឆតិ (៦/២១៤) ។

- កស្សបិ សម្មវីតាចំ ឧបគន្តំ អសក្កោន្តោ (៧/២៣) ។

សមាបទ្ធិ (បទ) “ចូលឈានសមាបត្តិ”

- និរោធសមាបត្តិ សមាបទ្ធិ (១/១៥៧) ។

- និសិទ្ធា ហោតិ អញ្ញតរំ សមាធិ សមាបទ្ធិត្វា

(៣/១៤១) ។

- កាណ្ណុទាយិត្តេរោ យានំ សមាបជិត្វា (៨/១៥២) ។
- អាមន្តេតិ (មន្ត) “ហោមនុស្សក្នុងទីជិត (ឃើញគ្នា)”
- វស្សុបនាយិកានិវសេ តេ ភិក្ខុ អាមន្តេត្វា (១/១១) ។
- តតោ សវេនតាបសោ អន្តោចាសិកេ អាមន្តេសិ (១/១៥៦) ។
- សត្តា អគ្គសាវកំ និសតត្តេរំ អាមន្តេសិ (១/១៥៨) ។
- បក្កោសតិ (កុស) “ហោក្នុងទីមិនឃើញគ្នា”
- ព្រាហ្មណោ ឯកំ វេជ្ជំ បក្កោសាបេសិ (១/៣៦) ។
- សត្តា... វុត្តេ បក្កោសាហិ នេតិ អាហា (១/៨៨) ។
- (សវេនតាបសោ) សព្វេ អន្តោចាសិកេ បក្កោសិត្វា (១/១៥៥) ។
- នេតិ អនេតិ (នី) “នាំវត្តមានជីវិតទៅ, មកនាំសាកសព”
- អថ នំ (សាមណេរំ) គហេត្វា វិហារំ នេសិ (១/២០) ។
- អត្តនោ រុចិយា កុហារិកំ អនាបេសិ (១/៦៥) ។
- តមេនំ ព្រាតយោ នារុតេហនិហិ សន្តិំ សាយំ សុសានំ នេត្វា (១/១០០) ។
- សបេ មតសរិំ អនេត្វា ឆខ្នេន្តិ (១/៩៩) ។
- ឯវរុមី នាម តេ គវ្រុតិំ អនេស្សរិមិ (១/១៨២) ។

ហេតិ, អេហេតិ (ហេ) “នាំវត្ថុមិនមានជីវិតទៅ, មក នាំរឿង
រ៉ាំរ៉ៃ, នាំសត្វ”

- **អន្តោគាមតោ យាគុកត្តាទីនិ អេហេតិ ថេរិ
ឧបដ្ឋហថ (១/២៨) ។**

- **និពទ្ធិ អម្ព្រាភំ គេហតោ យាគុកត្តាទីនិ ហរិយមាណនិ
(១/៧៥) ។**

- **បញ្ចហិ សកជសតេហិ តណ្ហំ អេហេន្តិ (១/៩៥) ។**

- **អតីតំ អេហរិ (១/១១៣) ។**

- **ឆន្តំ ឧដ្ឋាបេត្វា កណ្ហាភំ អេហារាបេត្វា (១/១២១) ។**

- **សគត្តំ ឥត្តិ កាលកតំ ទិស្វា ឈាបេស្សាហតិ សុសានំ
ហរិសុ (១/១៤២) ។**

វិនេតិ (នី) “នាំទៅវិសេស (ទូន្មាន) នាំទៅរកទីល្អជាង”

- **តីសជនេ កន្តវគ្គិយកុមារេ វិនេសិ (១/១២៤) ។**

- **នន្តោ សត្តារា ទេវច្ឆរហិ អមិសំ កត្វា (វិនីតោ)
(១/១៧៩) ។**

នីហរិ (ហារ) “នាំចេញស្តែង, នាំចេញមកទុកខាងក្រៅ
ឲ្យឃើញ”

- **បុត្តំ នីហរិត្វា ពហិ អេវិន្តេ និបជ្វាបេសិ (១/៣៣) ។**

- បារុបនវត្តំ នីហរាបេត្វា (១/១០០) ។
- ភាសាយានិ នីហរិតុកាមា អេហេសំ (១/១០៩) ។
- តេន នីហរិត្វា ឧស្ស៊ីតំ ភាសាចំ ទិស្វា (១/១១៥) ។

វហតិ (វហ) “នាំរបស់”

- សោ (ពលិពន្តោ) ឯកំមិ ទិវសំ ទ្វេមិ បញ្ញមិ ឧសមិ
អឡ្យមាសំមិ វហន្តោ (១/៣៤) ។

- តស្សេកោ គ្រុតោ កុម្មុតារំ វហតិ (១/១៧៩) ។
- ចារេន នំ (បុត្តំ) វហាម (២/២១) ។
- អេនេហិ តាវ មេ បុត្តំ, វហិស្សមិ នំ (២/២២០) ។

អវហតិ (វហ) “នាំផលវិសេសមកឱ្យ, នាំគុណល្អមក”

- តទំ ហិ មិត្តំ ទន្តំ សុខាវហំ ទន្តំ និព្វិសេចំ កតំ មគ្គ
ផលសុខំ បរមត្ថនិព្វានសុខញ្ញ អវហតិ (២/២១០) ។

- សុតកន្តំ បារេណកន្តំ បដិបត្តិកន្តញ្ញ ន អវហតិ
អវេលំ ហោតិ (៣/៧៤) ។

សម្មជិដ្ឋិ (តស) “ទទួលពាក្យ , ទទួលរ៉ាប់រង”

- សោ សាធូតិ សម្មជិដ្ឋិត្វា (១/៨) ។

បដិសុណិ (សុ)

- សា សាធូតិ បដិសុណិត្វា (១/៦៦) ។

បច្ចុស្សោសិ (សុ)

- សា សាធុតិ បច្ចុស្សោសិ (១/៩៩) ។

អធិវាសេសិ “ទទ្ធុលនិមន្ត ទទ្ធុលអញ្ជើញ ទទ្ធុលវត្ត”

- (វស) តេមិ មយំ ភវិស្សហតិ ន អធិវាសេសំ ។

កោ គោក្កម អធិវាសេហិ មេ អជ្ជតនាយ ភក្កំ (១/៤៧) ។

- ភាវ មេ បក្ការោ បច្ចុយេ អធិវាសេថ (១/១៤៤) ។

- មីតំ ឧប្បន្តសោកំ អធិវាសេតំ អសក្កោន្តោ

(១/២២២) ។

គហេត្វា អនាយ “កាន់យក , ទទ្ធុលទុក , រៀន , ចាប់”

បដិគហេត្វា បរិក្កណ្ឌិ :

- សីលានិ គណ្ណោយ្យម (១/១១) ។

- អថ នំ គហេត្វា វិហារំ នេសិ (១/២០) ។

- សយំ មិណ្ឌុបាតំ គហេត្វា គន្ធា (១/១៧) ។

- វេឡុវនារាមំ បដិគហេត្វា (១/១២៦) ។

- បរិក្កហិតំ អសក្កោន្តិ ។ តំ បរិក្កហិតំ សព្វេ ហតិ

(១/៩៨/១១៥) ។

- ទស សីលានិ សហនាយ ។ ឯចំ សកលឧម្មទិចំ

បរិក្កណ្ឌិត្វា (១/១៤៦/១២៩) ។

- សកលេន វិហារី អោយ ពុទ្ធវចនំ ឧត្តរ្យត្វា
(១/១៨៣) ។

- លោហិតំ ភាជនេន បដិគ្គហេត្វា (១/១៨៤) ។

វិហារេតិ វិហារសិ “ការនៅរបស់ព្រះអរិយ, នៅមានគុណធម៌”

- (ហារ)-មយ្ហំ បន បុត្តោ មហាការោ អសុភានុបស្សី

វិហារេតិ (១/១០៥) ។

- ឯវំ តេសុ ភតិកំ ភត្វា វិហារេន្តេសុ សត្តា... វិហារេតិ

(១/១៣០) ។

- សយំ អភិញ្ញា សត្តិភត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារេតិ

(១/១៧៦) ។

- ឯភស្មី សមយេ សាវត្តី បត្វា លេភវនេ វិហារសិ

(១/៧០) ។

វសិ (វស) “នៅបដិបត្តិធម៌, ការនៅបែបយរាវាស, ការនៅ
ទូទៅ”

- សត្តា... សាវត្តី និស្សាយ បញ្ញាវិសតិ វស្សាវាសេ

វសិ (១/៥) ។

- ភទ្កា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោដិយោ វសន្តិ (១/៦)។

- សត្តារា សហវាសំ វសិស្សាម (១/១៤៦) ។

- តាមសេ អង្គ ហាសេ ហិមវន្តេ វសិត្វា (១/៥៦) ។

បដិវសតិ “នៅប្រចាំទី, តាំងសំណាក់នៅ”

- តេន ខោ បន សមយេន សញ្ញាយោ ពជគហោ

បដិវសតិ (១/១២៨) ។

- សាវត្តិយំ ភិរេកោ អរិយោ នាម កេវន្តោ បដិវសតិ

មន្តល (ភ.១) ។

អច្ឆិ (អោស) “នៅសាបរសល់”

- ពហិគេហំ បរិវាទេត្វា ភ្នេត្តោ អច្ឆតិ (១/១៨៦) ។

- មយា បេសិតកាលេ គមិស្សសិ, អច្ឆ តាវ (៤/៤៤) ។

- អថស្ស ពលនិកាយោ ពហិ ខន្តាវារំ និវាសេត្វា

(២/៦១) ។

- តមិនា ឧបាយេន អឡ្យហសមត្តំ ភូមិយមេវ អច្ឆិសុ

(២/១៣៦) ។

អធិវសតិ “ការនៅរបស់មនុស្ស ឬទេវតា”

- ទ្វារកោដ្ឋាកេ អធិវត្តោ សុមនទេវោ (១/៧១) ។

- តមស្មី នទីបទេសេ អធិវត្តា នាគា សុបន្ត្យា ទេវតា

ច (៣/១៧១) ។

អន្ត្រាសិ “នៅគ្រប់គ្រង , គ្រប់គ្រងជីវិតបែបយរាវាស”

- សក្តា គេហំ អង្គ្រាវសន្តោមោវ បុញ្ញ្រាវិ កាតំ (១/៨) ។

- សាវត្តិយំ កិះ ឯកោ ឧបាសកោ ធម្មេន អគារំ
អង្គ្រាវសតិ (១/៧៤) ។

- សចេ អយំ ទារកោ អគារំ អង្គ្រាវសិស្សតិ
(៤/១៨២) ។

និក្ខមិ , និក្ខម្ហ (កម) “ចេញចាកស្ថានទី”

- នារទោ ភ្លឺ និក្ខមន្តោ តស្ស ជ្វាសុ អក្ខមិ (១/៥៧) ។

- សត្តា បត្តចិវំ គហេត្វា និក្ខមិ (១/៩០) ។

- (ឧទកំ) ករិសំ រោទាយ អទោភាគេន និក្ខមតិ
(១/១៨៤) ។

នេក្ខម្ហ, អភិនិក្ខមន, បហាភិនិក្ខមន “ចេញបួស, ចេញចាក
កាម, ចេញទៅរកគុណដ៏ធំ”

- នេក្ខម្ហេ រោនិសំសំ បកាសេសិ (១/៧) ។

- បហាភិនិក្ខមនំ និក្ខមិត្វា (១/១២២) ។

- បហាភិនិក្ខមនំ និក្ខមន្តោ (៤/១០) ។

- ឆន្តសហាយោ អភិនិក្ខមន្តោ (៦/៩៣) ។

- ពោធិសត្តោមិ បហាភិនិក្ខមនំ និក្ខមន្តោ សម្មា-
សម្ពោធិ បត្វា (៦/១៦៣) ។

វុទ្ធជាយ (ថា) “ចេញចាកឈានសមាបត្តិ”

- សត្តា និរោធតោ វុទ្ធជាយ (១/១៥៨) ។

វុទ្ធជាន “ការចេញចាកគភ៌”

- គព្ពវុទ្ធជានញ្ច ឯកក្ខណេយេវ អមោសិ (២/១៥) ។
- ភគវា មហាកុណាសមាបត្តិគោ វុទ្ធជាយ (១/៣៧) ។
- តត្ថ មេ គព្ពវុទ្ធជានំ ភវិស្សតិ (៤/២១០) ។
- មាតុកុម្មិកតោ និក្ខមនញ្ច អមោសិ (៨/៥) ។

និស្សរណ (នប្បំ) “ចេញចាកទុក្ខ , ចេញចាកការក្រវល់ក្រវាយផ្លូវលោកិយ”

- ឥមានិ កុលានិ និស្សាយ ភវនិស្សរណំ ភវិស្សម (១/១១) ។
- មមត្តស្ស វដ្តតោ និស្សរណំ នត្តិ (២/១១១៣) ។
- អត្តនោ ទុក្ខនិស្សរណំ ភវិស្សមិ (៤/៧៥) ។

អេចក្ខិ (ចិក្ខ) “ប្រាប់រឿងសំខាន់ , ការងារ , ប្រយោជន៍”

- គេហំ គន្ធា ភរិយាយ តមត្ថំ អេចិក្ខិ (១/៣០) ។
- សចេ សុចន្ទ្គាការេន ការាមេស្សមិ (១/៣៥) ។
- អត្តនោ អភិរុចិកំ កុលំ អេចិក្ខិ (១/៦៥) ។
- យក្ខិនី សុពុទ្ធិទុពុទ្ធិភាវំ អេចិក្ខតិ (១/៧៥) ។

- អម្ព័រ អេហារំ លក្ខណៈ អចិន្ត្រៃយ៍ (១/១៤៨) ។

- ជនិលានំ កសិណបរិកម្មំ អចិន្ត្រៃយ៍ (១/១៥១) ។

អរោចេសិ (រុច) “និយាយរឿង , ប្រាប់រឿងរ៉ាវ”

- អនាថបិណ្ឌិកាទីហិ បេសិកំ សាសនំ អរោចេសិ
(១/៨៩) ។

- មហាជារាហិ គហិតកាលេ មយ្ហំ អរោចេសិ
(១/១០០) ។

- យោ បឋមំ អមតំ អចិន្ត្រៃយ៍ , សោ អរោចេសិ
(១/១៣០) ។

- អយស្ថា នន្តោ ឧក្កណ្ឌិត្វា ភិក្ខុនំ ឯតមត្ថំ អរោចេសិ
(១/១៧១) ។

អញ្ញាចិក្ខិ (ចិក្ខិ) “ពោលប្រទូសរាយ , និយាយបង្ហាច់”

- ឯតុបស្សុ នាម មុសាវាទេន អញ្ញាចិក្ខិនកស្ស
ភិក្ខុនោ (៤/១០៤) ។

- គុច្ឆេន បរិ អញ្ញាចិក្ខុន្តោ (៧/១២១) ។

- សគ្គារំ អត្តតេន អញ្ញាចិក្ខុន្តិ មញ្ញោ (៨/៣០) ។

និវាសេស្វា (វស) “ស្លៀក”

- សេតកានិ និវាសេស្វា (១/១០៣) ។

- អគ្គលេ អនុប្បវិកំ និវាសេត្វា (១/១១៣) ។

- ទ្វេ កាសាយានិ និវាសេត្វា (១/១៤៦) ។

បារុបិក្ខា (ប+អ+រុប) “ដណ្តាប់”

- និវាសេត្វា បារុបិក្ខា វិបរតិ (១/១១២) ។

- កាសាវំ បារុបិក្ខា និសិទ្ធស្ស សន្តិកា បរិបន្ថេន ភវិត្តំ (១/១១៥) ។

បរិទហិត្វា (ឆា) “ស្លៀកដណ្តាប់”

- កាសាយានិ អបនេត្វា គិហិនិយាមេន បរិទហិត្វា (១/២៣) ។

- វីតរកាណំ អនុប្បវិកំ វត្តំ បរិទហិត្វា (១/១១៥) ។

ភុញិ បរិភុញិ (ភុជ) “បរិភោគ , ប្រើប្រាស់ , ស៊ី”

- ឧប្បន្តំ លាភសក្ការំ បរិភុញន្តោ (១/៥៣) ។

- មំ ទាសីកោគេន ភុញិស្សតិ (១/៦៦) ។

- បញ្ចកោរសេ បរិភុញិតុំ ន លភតិ (១/២៣០) ។

ខាទតិ (ខាទ) “ទំពារស៊ី , សត្វស៊ីអាហារ”

- មម អណ្ណានិ ខាទិត្វា (១/៦៨) ។

- ឯកំ សាលិកត្តំ ផាលេត្វា ខាទិ (១/១៣៩) ។

- សុភរេ វមិត្វា ខាទន្តោ (១/១៨៣) ។

- អញ្ញំ បុត្រនាម ន ខានិស្សមិ (១/១៩៨) ។

- សយំ មតមច្ចុកេយេវ បរិយេសិត្វា ខានតិ
(២/១៨០) ។

- សក្កា អម្ពេហិ ឥមំ គហេត្វា លោកំ ខានិកំ (៨/២១៤)។

មិចតិ (បា) “ ជីក , ហុត , ក្រែប , បៅ ”

- បុត្តំ បាយមាណ មិតា , បាលីយានិ មិចាមិ

(១/៧១/៨៣) ។

- តេ អមតំ បាយេត្វា (១/២០៩)

- យាគំ មិចិ , ខាននីយំ ខានិ , ភត្តំ ភុញិ (៦/៨៧) ។

អនុយ្ហ , អភិរុហិ (រុហ) “ ឡើងកាន់ទីខ្ពស់ ”

- កណ្ណកំ អនុយ្ហ , ពោមិមណ្ឌំ អនុយ្ហ (១/១២២) ។

- បុត្តាសនំ អភិរុហថ , សយំ គិល្បកូដំ អភិរុហិត្វា

(១/១២៥/២០៥) ។

ឱរុយ្ហ (រុហ) “ ចុះចាកទីខ្ពស់ ”

- វិមាណ ឱរុយ្ហ, ជាតសរំ ឱរុយ្ហ (១/៤៩/១១៤) ។

- ឥមាយ អហិមេខរាយ អកាសតោ ឱរុយ្ហ

(១/២០៤) ។

ឱតិកា (តរ) “ចុះកាន់ទីទាប”

- ចន្ទមនំ ឱតិកា (១/២៨) ។
- ទារកា ឧត្តិដ្ឋានំ ឱតិកានេត្តិ (១/៧៤) ។
- ឱតិកិត្វា ភថាគតស្ស បារទេ វត្តិ (១/១០៩) ។
- ហេត្វរណីយំ នហាយិតំ ឱតិកសុ (១/២១៤) ។

ឧត្តិកា (តរ) “ឡើងចាកទីទាប”

- អញ្ជ្ជេន ថានេន ឧត្តិកិត្វា គច្ឆេយ្យាសិ (១/៦២) ។
- នហាត្វា ឧត្តិកិត្វា បុត្តំ គហេត្វា (១/៧១) ។
- ឱតិកាបន្តស្ស មេ ឧត្តិវន្តស្ស ហត្តិនិយោ កាយំ

ឧបនិយំសន្តិយោ (១/៨៣) ។

បរិច្ឆេទិ (បជ) “លះបង់របស់ថ្លៃច្រើន”

- បារណសមំ បុត្តទារំ បរិច្ឆេទិត្វា (១/៦) ។
- អនេកកោដិសច្យំ ធនំ បរិច្ឆេទិត្វា (១/១១៨) ។
- បរិច្ឆេត្តោ ទានិ អហំ សមណេន គោតមេន (១/២០៥) ។
- អត្តនោ ជីវិតំ បរិច្ឆេទិត្វា (១/២០៥) ។

វិស្សជិ (សជ) “លះបង់ , ដោះប្រស្នា , ចំណាយ”

- អនាថបណ្ឌិតមហាសេដ្ឋីនា បតុប្បញ្ញាសកោដិធនំ

វិស្សជេត្វា (១/៤) ។

- ថែរំ វិស្សជ្រេត្រា វិហារំ គន្ធា , យដ្ឋិកោជី វិស្សជ្រេត្រា
(១/១៤/២២) ។

- ឯកំ រេត្តិ វិស្សជ្រេសិ, ចីវរំ សំហរិត្រា សក្កិ វិស្សជ្រិ
(១/៣៩/១១៥) ។

- គេសំ បញ្ញំ វិស្សជ្រេន្តិ, យាវ កណ្ណស្ស វិស្សជ្រលា
តាវ ក្រុតំ វិចរិតំ វិស្សជ្រេសិ (១/១២៩/១៨០) ។

បហាយ , ឱហាយ , ហិត្រា (ហា) “លះបង់ស្រឡះ”

- សព្វំ ភិរ បហាយ គន្តព្វំ (១/៩៦) ។

- អសារំ បហាយ សារមេវ គន្តិក្ក (១/១៦៥) ។

- ធម្មទេសនំ សុត្រា កាមេ បហាយ (១/២២៥) ។

- តំ អន្តរមគ្គេ ឱហាយ សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា (៣/២១៥) ។

- ចាសី បហាយ ជេសំ គន្តន្តោ ជេសំ ហិត្រា ចាសី
គន្តន្តោ (៤/៣៧) ។

ឱហិយិ (ហា) ក្រាញនៅ

- សយំ វិហារេ ឱហិយិត្រា ទណ្ឌំ គហេត្រា (៣/១៩៧) ។

- ឯកោ បុណ្ណោ នាម ទាសោ ឱហិយិ (៧/៤៧) ។

- គេសុ ឯកោ តត្ថេវ ឱហិយិ (៧/៩៥) ។

វិជហិ, ជហិត្វា (ហារ) “លះបង់រាងកាយ, លះបង់ខ្សែភ្នែក,
លះបង់ភាពចាស់”

- សត្តិ ចក្ខុបទំ វិជហន្តេ (១/៩១) ។
- តេ បេតត្តកាវំ វិជហិត្វា (១/១៥០) ។
- បុរិមបកតី ជហិត្វា ឯវំ កិលិដ្ឋំ ជាតំ (២/១៣៧) ។
- អត្តកាវំ វិជហិត្វា អញ្ញាតកថេសេន តស្ស សន្តិកំ
គន្ធា (២/១០៥) ។

នខ្មេតិ (នខ្ម) “លះបង់វត្តអស់អាល័យ”

- កចចំ នខ្មេតិ ។ សោ តត្ថេថ ឧណ្ណំ នខ្មេត្វា
(១/៧៤/៨៧) ។
- សចេ មតសរិី អានេត្វា នខ្មេតិ ។ ឧណ្ណំ លោហិតំ
នខ្មេសិ (១/៩៩,១៣៦) ។

ឱលោកេតិ (លោក) “មើលដោយភ្នែកធម្មតា (មំសចក្ខុ)
មើលព្រោះមិនឃើញ”

- វិហារំ គន្ធា ថេស្ស វសនដ្ឋានំ ឱលោកេន្តោ
(១/១៤) ។
- រាជា អត្តនោ កាយកម្មាទីនិ ឱលោកេន្តោ (១/៦០) ។
- នាហំ មុខំ ឱលោកេត្វា ឧម្មិ (១/១៤៧) ។

ចោលរោគឆ្មោះ (លោក) “មើលដោយបញ្ញាចក្ក, ដោយ
ញ្ញាណ”

- ពុទ្ធបក្កុនា លោកំ ចោលរោគឆ្មោះ (១/៣៧) ។
- សោ (ពុទ្ធជោ)... លោកំ ចោលរោគឆ្មោះ (១/១៥៣) ។
- ពុទ្ធានញ្ញូ នាម ទ្វេ ចារេ លោកចោលរោគនំ
អវិជហិតំ (២/២៤៣)។

វិលោកេត្វា (លោក)

- បញ្ចូ មហាវិលោកនានិ វិលោកេត្វា (១/២០) ។

អនុវិលោកេត្វា (លោក)

- សីហា កិរេ... វិជម្ពិត្វា ទិសា អនុវិលោកេត្វា (៨/៧៩)។

ឧណ្ណោកេតិ (លោក)

- អដ្ឋាមិ អាកាសមេធិ ឧណ្ណោកេតិ (៧/៤០) ។
- ទ្វារេ និសីទិត្វា ឧទ្ធិ ឧណ្ណោកេសិ (៧/៥៥) ។

ទិស្វា , បស្សិត្វា (ទិស) “ឃើញព្រោះមើលហើយ”

- បទ្កមននិសីទនដ្ឋានមេធិ ទិស្វា សយនដ្ឋានំ អទិស្វា
(១/១៤) ។
- អក្ខិហិ ន បស្សមិ, បិតំ ទដ្ឋកាមា (១/២៩, ២២១) ។
- បស្សន្តស្សេត្វ សរេទតាបសស្ស (១/១៥៣) ។

សម្បស្សមាលោ (សំ + ទិស > បស្ស) ពិចារណាយើញ

- ខយតយំ សម្បស្សមាលោ (១/១០១) ។
- នាហំ ភិក្ខុវេ អញ្ញំ ឯកសទ្ធិម្បិ សមនុបស្សមិ (១/២១) ។

សម្មសន្តោ (មស) “ពិចារណាសង្ខារ , រាងកាយ”

- សច្ចារេ ន សម្មសតិ (២/២៤១) ។
- សុទ្ធិចិត្តេន សច្ចារេ សម្មសន្តោ រក្ខេយ្យំ (២/២៤០) ។
- អក្កកាចំ សម្មសន្តោ និសីទិ (៤/៥៥) ។

បច្ចុវេក្ខន្តោ (បដិ+អវ+ភក្ខ) ពិចារណាអាហារ

- ឥទានិ បន យោនិសោ បច្ចុវេក្ខមាលា (១/៩៤) ។
- បច្ចុវេក្ខន្តោ ចិន្ដាបាតំ បរិភុណ្ឌិត្វា (៣/៦១) ។
- ភក្កបក្ខិបនន្នានំ បច្ចុវេក្ខន្តោ និសីទិត្វា (៤/៥៩) ។

ឧបដារេន្តោ (ធរ) , អោវជ្ជេន្តោ (វជ្ជ)

- អត្ថិ នុ ខោ មយ្ហំ ឯត្ថ គតប្បច្ចយេន អត្តោតិ

ឧបដារេន្តោ (១/៣៧) ។

- កស្ស នុ ខោ ឧបរិ សាបោ បតិស្សតីតិ ឧបដារេន្តោ (១/៥៩) ។

- សមិជ្ឈិស្សតិ នុ ខោ ឥមិស្សា បត្តនាតិ អនាគតំ អោវជ្ជេន្តោ (៣/១២៧) ។

- កត្ត នុ ខោ អតីតពុទ្ធា... វស្សំ ឧបេន្តីតិ អាវជិត្រា
(៦/១២៥) ។

តិរេត្រា (តិរ) ពិចារណា , ក្តី , សេចក្តី

- សោ វិនិច្ឆ័យំ គន្ធា តំ អន្តំ តិរេត្រា (៣/២៩) ។

ឧដ្ឋាយ (ថា) ក្រោកចាកទីអង្គុយ , ចាកអាសនៈ , ធម្មតា

- ឧដ្ឋាយ តេ បច្ចុគមនំ កតំ (១/៥៥) ។

- អនុមោទនំ កត្រា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ

- ឥទានិ អលោកាសោតិ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមីសុ

(១/១៩១) ។

សមុដ្ឋាយ (ថា) ក្រោកឡើងព្រម

- ឧដ្ឋាយ សមុដ្ឋាយ យរាវាសំ ចិន្តេតិ (១/១០០) ។

- តំ ហត្ថី ឧដ្ឋាយ សមុដ្ឋាយ តថាគតស្ស អតិសមា-
ចារិកំ ករោន្តំ ទិស្វា (១/៨៥) ។

បច្ចុដ្ឋាយ (ថា)

- ឥតរោមិ បឋមយាមេ ចន្តមិត្រា មជ្ឈិមយាមេ វិស្ស-
មិត្រា បច្ឆិមយាមេ បច្ចុដ្ឋាយ សមណធម្មំ ករោតិ (២/១៥៨) ។

- ថេរោ បច្ចុសកាលេ បច្ចុដ្ឋាយ "សាមណេរំ..."

(៤/១០៩) ។

វុជ្ជាយ (ថា) “ក្រោកចេញចាកឈានសមាបត្តិ”

- ភគវា មហាករុណាសមាបត្តិគោ វុជ្ជាយ (១/៣៧) ។

- ភាសំ រោការំ សន្តត្តោ សន្តិសិទ្ធាសនា វុជ្ជាយ
(១/១០៩) ។

- បច្ឆុសកាលេ មហាករុណាសមាបត្តិគោ វុជ្ជាយ
(១/១៥៣) ។

និសីទិ (សទ) “អាការអង្គុយទូទៅ”

- បរិសបរិយន្តេ និសីទិ ។ គព្ពំ បរិសិទ្ធា និសីទិ
(១/៧,១៧) ។

សន្តិសីទិ (សទ) “អាការអង្គុយស្ងប់ស្ងាត់”

- ចក្កបុប្ផនំ វិយ សន្តិសិទ្ធា អបោសំ (២/២៣៨) ។

- សោ បនសេន្ធ សុប្បពុទ្ធិ ទិស្វា វ សន្តិសីទតិ
(៥/៦៨) ។

គច្ឆតិ (គម) “ទៅតាមប្រក្រតី”

- ភី ភន្តេ គមនាការោ វោ បញ្ញាយតិ (១/២១) ។

យាតិ(យា) “ទៅតាមបង្គាប់”

- យាហិ រោវុសោ ។ តុម្ពេ បុរេតោ យាថ
(១/២៥, ១៣៣) ។

អេកធូតិ (គម) “មកតាមប្រក្រតី”

- លេតវនំ អេកធូតា ។ អេកធូតំ ន ឥច្ឆិ ឥន្តេ
(១/២៧,១៦៥) ។

ឯតិ (ឥ.) “តាមបង្គាប់”

- ឯថ , ឥច្ឆាម ។ សាមិ វេកេន ឯហិ (១/២៣,៧១) ។

ចរតិ (ចរ) “ត្រាច់ទៅមានកំណត់ទី , ប្រព្រឹត្ត”

- វិហារចារិកំ ចរន្តា ។ ឧបាសកោ នគរវិថិយំ ចរន្តោ
(១/២៧,១១១) ។

- អនតិរកោ អហំ អេតុសោ ព្រហ្មចរិយំ ចរមិ
(១/១៧២) ។

- មិណ្ហាយ ចរន្តេន វិហរិតព្វំ ឯសា បព្វជ្ជា នាម
(១/១៩៨) ។

វិចរិ (ចរ) **អេហិណ្ហតិ (ហិណ្ហ)** “ត្រាច់ទៅជិត, ទៅមិន
កំណត់, ប្រព្រឹត្ត”

- រោទន្តោ អេឡាហានេ វិចរិស្សតិ ។ តុច្ឆេ អសារេ
វិចរេថ (១/៣៧,១៣៤) ។

- ទិសាសុ វិចរិត្វា ។ អនាថសរីរានី បដិជគ្គន្តា វិចរិសុ
(១/៩៧,១៤២) ។

- តេ ចតុបិ ទ្វារេហិ និក្ខមិត្រា ទ្វេ តីណិ យោជនានិ
អហិណ្ឌិត្រា (៤/១៩) ។

- រាជា តេនហិ គប្បថ នគរំ អហិណ្ឌាថាតិ (៧/១៨៤) ។
សំសរន្តិ (សរ) “ត្រាច់ទៅក្នុងភពផ្សេងៗ , ត្រាច់ទៅកើត ក្នុង
ភូមិផ្សេងៗ , អន្ទោលទៅ”

- ទេវលោកា ទេវលោកំ សំសរន្តា (១/៩៣) ។

- ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច សំសរន្តិ (៣/២៣៣) ។
សញ្ញរន្តិ (ចរ) “ត្រាច់ទៅមក”

- ឧទកបរិស្សាវនាទីនិ ករោន្តិ អបរាបរំ សញ្ញរតិ
(៦/១៨៣) ។

ទេសេតិ, ឧទ្ទិសិ (ទិស) “សំដែងនូវវត្ថុមិនមានរូបនាមធម៌”

- ពុទ្ធា ច នាម ធម្មំ ទេសេន្តា ។ ត្រិបិ តិក្កុ ធម្មំ ទេសេហិ
(១/៧,១៥៨) ។

- អគ្គសាវកដ្ឋានំ ទត្រា បាជិមោក្ខំ ឧទ្ទិសិ (១/១៣៨) ។

- ភាសំ ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសតិ (៣/៧២) ។

- បាជិមោក្ខំ ឧទ្ទិសិស្សាមិ (៨/៣) ។

ទស្សេតិ (ទិស) “បង្ហាញរូបធម៌”

- វត្តំ ទស្សេត្រា សាខាយ វិជតិ ។ សគ្គារំ នោ ភន្តេ
ទស្សេថ (១/៨៤,៨៦) ។

- អង្គឌុបនិ បាណិយសមាសនិ ទស្សត្រា
(១/១២៥) ។

ឧប្បជ្ជិ (បទ) ឧប្បន្លោ “ព្រះពុទ្ធច្រង់ឧបត្តិ , កើតសុខទុក្ខ”

- អភិរោគោ ឧប្បជ្ជិ ។ បុគ្គស្ស តេ រោគោ ឧប្បន្លោ
(១/១២,៣៦) ។

- តិក្ខា ខរា វេទនា ឧប្បជ្ជិ ។ យសស្ស ឥត្តាគារេ
សុសានសញ្ញា ឧប្បជ្ជិ (១/៦៨,១៤៣) ។

- ទ្វេ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជិសុ ។ អធិបត្តំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជិ
(១/១៤៤,១៧១) ។

ឧទបាទិ (បទ) “ព្រះពុទ្ធចប្បត្តិ, ញាណកើត, រោគកើត
ឡើង”

- តស្ស សោឡសវស្សិកកាលេ បណ្ណារោគោ ឧទបាទិ
(១/៣៦,១៧៦) ។

- វិបស្សិ ភគវា លោកេ ឧទបាទិ ។ ភគវតោមិ ខោ
ញារណំ ឧទបាទិ (១/១៣៩,១៧៦) ។

ជាតោ (ជន) “កើតហើយ កូនកើតចាកគភី ក្លាយជា...”

- បាបោ ជាតោសិ សាមណេរ ។ ភស្មា អន្លោ ជាតោ
(១/២២,២៩) ។

- (តិសេន្យ) ទុព្វចោមិ សុតចោ ជាតោ (១/៦៤) ។
- លោកេ ឯកសន្និយា អរេហន្តេសុ ជាតេសុ (១/១២៤) ។

វិជាយិ ជាយិ (១១) “កើតហើយ កូនប្រសូតចាកផ្ទៃ”

- សា ទសមាសច្ចយេន បុត្តំ វិជាយិ (១/៤) ។
- បុត្តំ នុ ខោ វិជាកា ខណហុ មីតរំ (១/៦៩) ។
- ខតិទ្គំ ចោ សំវាសមន្ទាយ បុត្តាមិ ជាយិស្សន្តិ (១/១៨៣) ។

- សចេ មេ មីតា ជាយិស្សតិ (២/៣០) ។

បេសេសិ (ប+តស) “បញ្ចនរបស់, មនុស្ស, ញាណ”

- សោ តេលំ បចិត្តា បេសេសិ ។ អនាគតំសញ្ញារណំ

បេសេត្វា (១/១៣.១៦០) ។

- តមេ (ភិក្ខុ) បូរេតរមេវ បេសិស្សាមិ (១/១៨) ។

- អនាថមិណ្ឌិកាទិហិ បេសិតំ សាសនំ អរោចេត្វា

(១/៨៩) ។

បហិណិ (ហិ) “បញ្ចនវត្ថុ, មនុស្ស”

- សោ មយ្ហំ សន្តិកំ កញ្ជិទេវ បហិណិស្សតិ (១/១៩) ។

- មត្តំ រោចិត្តិក្ខា បហិណីសុ ។ អនន្តត្ថេរស្ស សន្តិកំ

បហិណីសុ (១/២០,៨៦) ។

- បហិតេ បហិតេ ឥក្ខត្តំ ឫថេ បហិណិត្វា ចតុត្ថវារេ
... (១/១៩៦) ។

- ថេរេ បុនប្បុនំ សាសនំ បហិណន្តេ (១/២២៦) ។
ឧយ្យោទេសិ (យុជ) “បញ្ចនមនុស្ស, មានជីវិត”

- ឧយ្យោជិតានំ ឯកសន្និយា អរហន្តានំ អន្តរេ
(១/១៣០) ។

- ឥក្ខត្តំ បទក្ខិណំ កត្វា ថេរំ ឧយ្យោទេត្វា (១/១៣៣) ។
បាតុរហោសិ (ហុ) “ប្រាកដរឿងអស្ចារ្យ , អំណាចឫទ្ធិ ,
បាដិហារ្យ”

បាតុកវិ (ត្វ)

- តត្ថ អន្តរហិតោ ទេតវនេយេវ បាតុរហោសិ
(១/១៧៤) ។

- បញ្ចវិសតិយោជនិកំ វិមានំ បាតុរហោសិ
(១/១៩៣) ។

ឧបជ្ជាតិ (ថា) “ប្រាកដអាការមានរូប”

- មុសលំ មុទ្ធិ បហាន្តំ វិយ ឧបជ្ជាតិ (១/៧៤) ។
- ជីវន្តស្សេត្វ អវិចិបហានិយំ ឧបជ្ជាសិ (១/១៨៧) ។
- សា តស្ស ឧទ្ធិហតកសរិវិ វិយ ឧបជ្ជាសិ (២/២២៦) ។

- តំ កម្មំ មច្ចុ វិយ មច្ចុរេសំ វិយ ឥដ្ឋំ កន្តំ មនាមំ
ឧបជ្ជាតិ (៣/២៣៥) ។

បញ្ញាយតិ (ឆ្មារ) “ ប្រាកដរឿង , ឃើញប្រាកដ , ប្រាកដរូប
ធម៌ ”

បាភដោ (កវ)

- ភី ភន្តេ អយ្យានំ គមសាការេ បញ្ញាយតិ (១/១៩) ។

ខាយតិ (ខ្យ)

- តេនស្ស បុត្តោ មជ្ឈកុណ្ណាលិក្ខេវ បញ្ញាយិត្ត (១/៣៥) ។

- តថាគតស្ស តត្ថ ហត្ថិនាគេន ឧបដ្ឋិយមនស្ស
វសនកាចោ សកលជម្ពូទីមេ បាភដោ អហោសិ (១/៨៦) ។

- ទេវទត្តស្សាមិ កម្មំ នេវ បាភជំ តថា រញ្ជោ
មារាមិតត្តា ន វេហានំ បយោជិតត្តា, ន សិលាយ បវិទ្ធកត្តា
បាភជំ អហោសិ (១/២០៦) ។

- មាលាការស្ស គុណោ បាភថោ ន តវេយ្យ
(១/២២៦) ។

- សោ សេដ្ឋិនោ អភិម្មិ កណ្ណកោ វិយ ខាយិ (២/៣៥) ។

- សោ វិសាខាយ មត្តកមជ្ឈេ បព្វតកុដេ វត្វា
នច្ចនមយ្យរោ វិយ ខាយតិ (៣/៩១) ។

- យថា ចន្លោះ គុណបង្ហាញ បីតោ... សព្វសក្តានំ
ខាយតិ (៣/១០៩) ។

កថេតិ (កថ) “និយាយរឿងរ៉ាវ, ជាតក, សន្ទនា”

- ឧតោមិ សារណីយំ កថំ កថេត្វា (១/៥៧) ។

- អនុបុត្រិកថំ កថេសិ ។ មច្ឆុរេម្មកថំ កថេន្តោ
(១/៧) ។

- ទេវទត្តំ អរេត្ត ពហុនិ ជាតកានិ កថេត្វា
(១/២១៣) ។

ឱវទតិ (វទ) “ពោលដាស់តឿន, ទូន្មាន, ប្រៀនប្រដៅ”

- ឥហយ គាថាយ អក្កានំ ឱវទិត្វា (១/១៧) ។

- ថេរោមិ ឥតរេ សន្និកិក្ខុ និរុទ្ធំ ឱវទតិ (១/១៨) ។

- គរុកោ ខោ ទេវទត្ត សច្យតេទោតិអទីហិ

ឱវទិតោមិ (១/២០៨) ។

ភាសតិ (ភាស) “ពោលភាសិត, ដាស់តឿនចិត្ត”

- មិគុច្ឆាមីតាយ ភាសិតំ ឥមំ គាថំ សុត្វា (១/១២១) ។

- ទេវទត្តំ អរេត្ត ភាសិតានិ សព្វានិ ជាតកានិ

វិគ្គារេត្វា (១/១៩៥) ។

វណ្ណតិ (វណ្ណ) “ពណ៌នា , ពេលបែបករី , ពេលដោយ
រោហារ”

- មគ្គវណ្ណំ វណ្ណត្វា ។ អវិចិមហានិរយោ ទេវត្ត-
តសុត្តេន វណ្ណតព្វោ (១/១៦៧,១៨៦) ។

កណតិ (កណ) “ពេលជាបទ , ស្វាធ្យាយ , ស្វធ្យធម៌”

សង្ហាយតិ (ស+អធិ+ត)

- សរេកញ្ញំ កណតិ (៣/២២៥) ។

(ស+អធិ+ឈ)

- ឥទានិ សរេកញ្ញំ កណាហិ (៣/៣០៣) ។

- ឯកំ មេ សុត្តំ សង្ហាយថ (១/១៩០) ។

- ទ្ធក្តិសាការំ សង្ហាយន្តិ (២/៧៨) ។

វាចតិ (វាច) “ប្រាប់អត្ត , ប្រាប់ធម៌ , អានសៀវភៅ ,
បង្រៀន”

- បញ្ចនំ ភិក្ខុសកានំ ធម្មំ វាចេន្តោ វិចរតិ (១/២២៥) ។

- អក្ករនិ វាចេត្វា ។ សោ ភិរ... ធម្មំ វាចេសិ ។

អហ (អហ , ព្រ) “ឆ្លើយតបសំណួរ , និយាយសន្ទនា ,
ពេលបើកលេខក្នុង”

- ឯកមន្ត្រី និងសិល្បា អោយ ។ សោមិ តថេវាហ
(១/៦០,១២៨) ។

- អសុកដ្ឋានល្អ អសុកដ្ឋានល្អ អោយ តន្ត្រី
អោយសុ (១/២១៤) ។

រក្ខតិ (រក្ខ) គោយេតិ (គុប) “ថៃរក្សា , យុំគ្រង”

- អយំ សេដ្ឋី មំ អរក្ខិតព្វដ្ឋានេ រក្ខតិ (១/៦) ។

- ធម្មោ នាមេស អត្តានំ រក្ខតំ រក្ខតិ (១/១៤១) ។

- សត្តារំ រក្ខិត្យាមិ ។ បញ្ច សីលានិ រក្ខិត្យ
(១/៨៤,១៤៣) ។

- តស្មា ត្រិមិ ចិត្តមេវ គោយេហិ (២/២១៧) ។

- ឥទំ ហិ ចិត្តំ គុត្តំ សុខាវហំ មគ្គផលនិព្វានសុខានិ
អោយតិ (២/២១៧) ។

តិកិច្ចតិ (ភិស) “ពេទ្យរក្សាពោគ , កែពោគ”

- បុត្តស្ស តេ រោគោ ឧប្បន្តោ តិកិច្ចាមេហិ នំ (២/៣៦) ។

- និទានំ សល្លក្ខេត្រា រោគតិកិច្ចនំ វិយ (២/១២៧) ។

- វាជា វេជ្ជេហិ តិកិច្ចាមេតិ (៣/១៦) ។

ឧស្សាមេតិ (សិ) , ឧក្ខិមតិ (ខិប) “លើកវត្តឡើង”

- ធនបតាភំ ឧស្សាមេត្រា (១/៣) ។

- សេតច្ចុត្តំ ឧស្សាបយិស្សតិ (២/៦) ។
- សាណិកន្តំ ឧក្ខិមិត្វា (២/៦៤) ។
- សេតច្ចុត្តំ ឧស្សាបយិស្សតិ (២/៦) ។
- ឧតោ ហត្ថេ ឧក្ខិមិត្វា (៤/២១៣) ។

អរោមេតិ (រុប) “លើកឡើងកាន់...”

- សន្តាសុខុមំ តិលក្ខណំ អរោមេត្វា (១/៨) ។
- កម្មលក្ខណៈ អរោមេត្វា (១/៩៩) ។
- ឥមំ ទារកំ កត្តុសុប្បេន អរោមេត្វា (១/២៩) ។

បកាសេសិ (កាស) “ប្រកាសពង្រីកសេចក្តីចំពោះមនុស្ស
ពួកតូច”

- នេក្ខម្មេ អនិសំសំ បកាសេសិ (១/៨) ។
- កថំ បកាសេន្តោ សព្វំ បដ្ឋុកុណ្ណាលិវត្តំ កថេសិ
(១/៤៨) ។
- ឧត្តរិមិ ថេរស្ស គុណំ បកាសេតុំ... ឥបបត្តំ

បកាសេន្តោ (៣/៦២) ។

ឧគ្យោសេតិ (ឃុស) “ប្រកាសចំពោះមនុស្សច្រើន, ឲ្យដឹង
ទូទៅ ”

- ពាក្យសម្រេច បទដ្ឋាន " ឯករាជ្យភាព គណ្តាជាតិ " ឧត្តរសេនា (២/១៨២) ។

- គេហទំព័រ សាមណេរ ទីម័រ ជាលេខ ៣១ ឧត្តរសេនា (៣/៣០១) ។

- អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស វិហារ ឧត្តរសេនា យោសិកា ព្រហ្មណេរ អាហ... (៥/១) ។

បរិយាយ (គស) "ស្វែងរកទាំងល្អអាក្រក់"

- អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស បន ឯករាជ្យ បរិយាយសិទ្ធិ វដ្ត (១/១២៧) ។

- ឯករាជ្យ ភិរ សាវត្តិវាសី កុលបុត្រា នដ្ឋគោរព បរិយាយសេនា (២/២២៣) ។

គេហទំព័រ (គេហ) "ស្វែងរកទោស , រកល្អ , អាក្រក់"

- បរិយាយសិទ្ធិ បន គេហទំព័រ វដ្ត (១/១២៨) ។

- សាមណេរ មេ និង ឱកាសមេគ គេហទំព័រ (២/១០៤) ។

- ព្រឹត្តិ ឱកាស គេហទំព័រ វិចារ (៣/៣២) ។

ឧប្បត្តិ (វដ្ត) "សឹកហើយអាចប្តូរវិញ , ប្តូរសឹកៗ"

- អហំ ភាគីកំ គេហទំព័រ ឧប្បត្តិស្រាមិ (១/៩៧) ។

- សេ គេហទំព័រ ឧប្បត្តិសេ (២/២២៥) ។

**ហីនាយ រាវត្តិស្សមិ (វត្ត) វិព្ពមតិ (ភម) “សីកទៅមិន
ត្រឡប់បួសវិញទេ”**

- **សិក្ខុ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សមិ (១/១៧២) ។**
- **សោ វិព្ពមិត្វា គេហំ បាវិសិ (២/២២៧) ។**
- **បរេណិ មេ នស្សិស្សតិ វិព្ពមិស្សមិ (៤/១៧៥) ។**

រោទតិ (រុទ) “យំ”

- **មនុស្ស ថេរំ ទិស្វា... បាទម្ពលេ បវដ្ឋហនា រោទិត្វា
(១/១៧) ។**

បរិទេវិ (ទេវ) “យំអាណិយ”

- **អនុគន្ធា បរិទេវិត្វា និវត្តិសុ (១/១៩) ។**

កន្តតិ (កន) “កន្តកំកន្តេញ”

- **នាគរា អរុណោ អនុគ្គច្ឆន្តេ... កន្តិសុ (១/៥៩) ។**
- **អថ មយំ មរណស្ស អតាយនកសត្តោ នាម នត្តិភិ
កន្តិម្ហា (១/១៩១) ។**

អលទ្ធករោតិ (ករ) , មណ្ឌាយតិ (មឌ) “ប្រដាប់ខ្លួន , តែង ខ្លួន”

- **បសារេតិ (សារ) វិលទ្ធកិ (មិលទ្ធកិ)**
- **អត្តានំ អលទ្ធករោតិ និសីទិ (២/១០៩) ។**

- គហិ បន ទេវលោកេហិ ទេវតា ឆ រេថ អលទ្ធិត្វា
អនាយ (១/១៩១) ។

- អត្តតាវមេវ បណ្ឌាយហនា វីតិណមេសិ
(២/១៧៣) ។

- កុហរំ បណ្ឌេត្វា បសាធមត្វា ។ សោ... ហនា បិលទ្ធិត្វា
(៤/១១៦,១៣៧) ។

- ឥមំ បុប្ផទាមំ បិលទ្ធិត្វា អស្សបិដ្ឋេ និសិទ្ធលោ
(៥/១១៥) ។

អភិសទ្ធិរោតិ (ករ) “តុបតែងទឹកនៃឯង , ប្រដាប់ផ្ទះ , សាលា,
ថ្នាក់”

- ហនាគន្ធិវិលេបនាទីនិ អភិសទ្ធិរោតិ (៧/១៧០) ។

- បច្ឆន្តនគរំ អភិសទ្ធិរោត្តា (៧/១៩៩) ។

ចទ្កមតិ (កម) “ដើរទៅមក , ចង្រ្កម , ដើរសង្រួម”

- កោ ឥមស្មី (ថានេ) ចទ្កមតិ (១/២៧) ។

- ហិត្តិនោ អន្លោកុច្ឆិយំ សន្និ បុរិសា អបរាបរំ ចទ្កមត្តិ
(២/៦០) ។

ឆាវិ (ឆាវ) សន្ធាវិ ឧបឆាវិសុ “រត់ទៅ , ស្ទុះទៅព្រមគ្នា”

- ភី ឯសា ឥត្តី បុរិសោ វិយ ឆាវតិ (៣/៨៤) ។

- តំ គណ្ឌិត្តំ ឧបធានមាលា បវត្តិត្វា បតិ (៦/២១) ។
- វិវេន្តិ ឥតោ ច ឥតោ ច សន្នាវិ (៧/១៦) ។

បក្ខន្តិ (ខន្ត) “ស្មុះទៅ”

- អន្តោវិហារាភិបុតិ បក្ខន្តិ (១/៧១) ។
- សក្កោហបស្មីតិ នទិត្វា អោកាសេ បក្ខន្តិ (២/១៨៤) ។
- សោ ឯកវចនេនេវ បក្ខន្តិត្វា (២/៦៧) ។

លច្ឆេត្វា (លច្ឆ) , ឧល្លច្ឆេត្វា (ឧ+លច្ឆ) “លោតឡើង,
ផ្តោះឡើងរំលង”

- ពលទ្គុណោ ឧទកំ លច្ឆេត្វា (២/២៥) ។
- អសីតិហត្ថំ អោកាសំ ឧល្លច្ឆិត្វា (៣/៨) ។

ឧប្បតិក្វា (បត) “ទៅដោយប្រព្វិ , ទៅតាមអាកាស , ហោះ
ទៅ”

អព្ពុកត្វា (គម)

- និសិទ្ធាសនា វុដ្ឋាយ ឥទ្ធិយា ឧប្បតិក្វា (១/១០៩) ។

ឧដ្ឋាបេត្វា (ថា)

- សក្កាបិ ឧប្បតិក្វា លេកវនមេវ ឥតោ (៣/៣៥) ។
- សក្កតាលប្បមាណំ វេហាសំ អព្ពុកត្វា ឱរុយ្ហ វត្តិត្វា
(៣/២៥៣) ។

- គុណបិទុ វិយ អាកាសេ ឧដ្ឋាបេត្វា (៦/១០៤) ។
សេតិ, សយតិ (សី) និទ្គំ, ឧបេតី, និទ្គំ ឧបគតោ “ដេក, ដេក
យ៉ាងស្រួល”

- ធម្មចារី សុខំ សេតិ ។ និព្ពយោវ និទ្គំ ឧបគតោ ។

- យថាជាសុកដ្ឋានេ សយិត្វា កិមត្ថំ និទ្គំ ន ឧបេតិ
(៦/១០៤) ។

សុបតិ (សុប), និបជ្ជតិ (បទ), និទ្គាយតិ (និទ្គា) “ដេក ,
ប្រព្រឹត្តលក់”

- សចក្កកាលេ និបជ្ជិត្វា និទ្គាយន្តោ (១/២៨) ។

- អត្តនោ វសនដ្ឋានំ បវិសិត្វា និបជ្ជិត្វា សុបតិ
(២/១៥៨) ។

- តស្មី ខណេ តស្ស ភរិយា និបជ្ជិត្វា និទ្គាយតិ
(២/២២៦) ។

- មតមច្ចុកោ វិយ ហុត្វា ឧត្តានោ និបជ្ជិ (២/១៨០) ។

- និបន្តា និទ្គាយិស្សន្តិ (៦/៨០) ។

និទ្គំ ឱក្កមិ (កម) , សេយ្យំ កប្បេតិ (កប្ប) សីហសេយ្យំ
កប្បេតិ

- តស្សា អទ្កេ សីសំ កត្វា និទ្គំ ឱក្កមិ (៦/២៤៧) ។

- និម្មិតោ សេយ្យំ កប្បេតិ (៦/១២២) ។

- តំ ទិវសំ សក្កា... គន្ធកុជិយំ សីហសេយ្យំ កប្បេត្វា
(៣/៣៤) ។

សយនេ សយនគតា “ទីដេក, ទៅកាន់ទីដេក”

- សយនេ និបន្លោ និទ្ធាយតិ (២/៤១) ។

- ខុទ្ទកមហាល្អកទារកា សយនគតា ទ្វត្តិសាការំ
សង្ហាយន្តិ (២/៧៨) ។

- ចត្តារេ អបាយា សយនយសេទិសា ។

និទ្ធិត្វា (និទ) “កាត់”

- កទលិបត្តំ និទ្ធិត្វា ។ យាវ ឥទំ ពន្ធនំ ន ពន្ធតិ

តាវទេវ និទ្ធិស្សមិ (១/៤៥, ១២១) ។

អម្មិន្តិត្វា “ដណ្តើម , ប្លន់ , រឹបយក”

- ទិយ័តិស្ស កោសលវេញ្ញា វេជ្ជំ អម្មិន្តិត្វា (១/៨០) ។

- ទិន្ទបរិហារំ អម្មិន្តិត្វា ទាសទាសិហិ លទ្ធព្វមត្តមេវ
ទាបេសិ (៣/២៣) ។

បម្មិន្តិត្វា “កាត់ផ្តាច់”

- សេដ្ឋី អោហារំ បម្មិន្តិត្វា មច្ចុបរាយនោ ជាតោ

(២/៤៥) ។

(អ-បច្ច័យសកម្មធាតុ ប្រែថា “កាត់... ផ្តាច់”)

និទ + **យ** “បច្ច័យជាអកម្មធាតុវិញ ជាច់... ផ្តុះ...”

និទ្គតិ , **និទ្គិសុ** , **បរិនិទ្គិសុ** (**និទ**) “បំបែកទម្លាយ (សកម្ម-
ធាតុ)”

អ-បច្ច័យ :

- **ន ភាវិមំ បន្តិទ្ធិ និទ្គិស្សាមិ** (១/១២២) ។
- **នាហំ អត្តនោ កថំ និទ្គិស្សាមិ** (១/១៨២) ។
- **អន្តរេ ឧប្បទ្ធិ និទ្គិស្តិ** (២/១៤៦) ។
- **ថេរានំ បុរេតោ ចានី និទ្គិសុ** (៣/៣១) ។
- **ពលកុលេ បរិនិទ្គិសុ** (៣/២៩) ។
- **គហបតី បរិនិទ្គិស្សាមិ** (៥/១៦) ។

និជ្ជតិ, **និជ្ជិ**, **និរោ**, **និជ្ជិសុ**, **បរិនិជ្ជិសុ**, (**និទ** + **យ**) “បំបែកឆ្លាយ
(អកម្មធាតុ)”

- **សញ្ញាយស្ស បរិនា និជ្ជិ** ។ **និរោ និក្ខុសខ្មោ**
(១/១៣៦,៧៨) ។
- **អថស្ស អនោគេ អដ្ឋិនិ និជ្ជិសុ** (២/២៤៣) ។
- **ឧតោ អគ្គបាទា និជ្ជិសុ** (៦/៧២) ។

- អបុព្វំ អចរិមំ អក្ខិនិ ចេវ កិលេសា ច បទិន្ទីសុ
(១/១៧) ។

- បញ្ជោ ឯតំ និទ្ធិត្វា គតោ ។ កីការណា អង្គិនិ ភិណ្ណានិ
(២/១២៣,២៤៧) ។

- នាវា សមុទ្ធិមជ្ឈេ ភិទ្ធិ ។ ឯកេបត្តំ និទ្ធិត្វា គតំ
(៦/៥,១៤៦) ។

- អសុភវិចីយំ អសុភស្មី នាម គេហេ ឧប្បុទ្ធា ភិណ្ណោ
(២/១៤៦) ។

មុញ្ជតិ (មុច+អ) “ ដោះ , លែង (សកម្មជាតុ) ”

- ភីវតោ មុត្តាហារំ ឱមុញ្ជិត្វា (១/១២១) ។

- មុញ្ជាមហំ ភន្តេ ភគវន្តំ ឯតស្មា បជិស្សតា
(១/១៧៦) ។

មុច្ឆតិ (មុច+យ) “ រួច , រដោះ (អកម្មជាតុ) ”

មុត្តោ (មុច+ត)

- ន មេ មុច្ឆិស្សតិ (១/៧០) ។

- អថាហំ មុត្តោ ឯតស្មា បជិស្សតា (១/១៧៧) ។

- សត្តសុ ថានេសុ ភ្នំ មណោតោ មុត្តោ (២/៥០) ។

មុញ្ជតិ (មុច + អ) “ ដោះ , លែង (សកម្មជាតុ) ”

- វិជ្ជាចេះស្មើគ្នាខំបំពេញ
 អកុសលមាននៅក្នុងលះចេញ
 ដួញបានចំណេញក្នុងខំដួញ ។
- ចង្រៃអ្វីមិនស្មើក្តីល្ងង់
 លង់អ្វីមិនស្មើសង្វាស ។
 អតុចអ្វីមិនស្មើបញ្ញា
 កំព្រាអ្វីមិនស្មើអត់បុណ្យ ។

និយមន័យ

- ភាសាខ្មែរ : ភាសាបាលី
- អង្គុយឈ្លាក់មុខ : អនោមុខោ និងទតិ ។
- អង្គុយធ្មេចភ្នែក : អភ្និនិ និងម្មិលេត្វា និងទតិ ។
- អង្គុយបើកភ្នែក : អភ្និនិ ឧម្មិលេត្វា និងសិទិ ។
- អង្គុយព័ទ្ធរង់ : បរិវារេត្វា និងសិទិ ។
- អង្គុយគិតរកឧបាយ : ចាយំ ចិន្តោនោ និងសិទិ ។
- អង្គុយបំបៅដោះកូន : មុត្តំ ចាយមាសា និងសិទិ ។
- ធ្វើដំណើរ : មត្តំ បជិបទ្ធាតិ , មត្តំ គណ្ហិ ។
- ដើរឈ្លាក់ ឬឱនមុខ : អនោមុខោ គច្ឆតិ ។
- ដើរត្អូញត្អែរ, ដើរថ្ងូរ : និត្តុននោ គច្ឆតិ ។
- ឈរហារមាត់ : មុខំ វិវរិត្វា តិដ្ឋតិ ។
- ឈររង់ចាំពេល : វេលំ អនគមយមាសោ

តិដ្ឋាមិ ។

ឈរលើកដើងម្ខាង : **ឯកំ បាទំ ឧត្តិមិត្វា**

អដ្ឋាសិ ។

ឈរអានសំបុត្រ : **បន្ទំ វាចេត្វា អដ្ឋាសិ ។**

អង្គុយសរសេរសំបុត្រ : **បន្ទំ លិខិត្វា និសីទិ ។**

ដេកគិតធម៌ : **ធម្មំ ចិន្តេន្តោ និបត្ថិ ។**

ដេកស្ងួកស្ងីង (ឱបគ្រែ) : **បញ្ចំ ឧបគុយ្ហិត្វា និបត្ថិ ។**

ដេកទទូរក្បាល : **សសីសំ បារុមិត្វា និបត្ថិ ។**

ដេកគិតរកឧបាយ : **ឧបាយំ ចិន្តេន្តោ និបត្ថិ ។**

បើកទ្វារ : **ទ្វារំ វិចរេតិ ។**

បិទបង្អួច : **វាតបាទំ មិទបាតិ ។**

ពាក់ស្បែកជើង : **ឧបាហានំ អរុយ្ហ ,**
បាទុកំ អរុយ្ហ ។

ដោះស្បែកជើង : **ឧបាហានំ អបនេតិ,**
ឧបាហានំ បច្ឆោរោហិ ។

អើតកក្រលេកមើល : **គីវំ ឧត្តិមិត្វា ឱរោរេតិ ។**

- ឈ្មោះទាស់ទែងគ្នា : កលហំ ករោតិ , កចំ
វឌ្ឍេតិ , វិវទតិ
- ដុតភ្លើង : អគ្គី ទេតិ , អគ្គី ករោតិ ។
- អុជភ្លើង : អគ្គី ជាលេតិ , ទិបំ
ជាលេតិ ។
- ចាក់សោ ដាក់គន្លឹះ : យន្តកំ ទេតិ , កុញ្ជិកំ
ទេតិ ។
- ធ្វើសម្លេងខ្លាំង : មហាសទ្ធិ ករោតិ ។
- ស្រែកខ្លាំង ឡូឡា : មហាវិរេ វេតិ ។
- សើចអស់សំណើច : មហាហសិតំ ហសិ ។
- ទទួលព្រមថា ល្អ : សាធុតិ សម្បជិច្ឆិ ។
- ទទួលនិមន្ត : អធិវាសេតិ , និមន្តនំ
អធិវាសេតិ ។
- ចិញ្ចឹមជីវិត : ជីវតិ , ជីវិតំ កប្បេតិ ។
- មនុស្សជុះ : ឧទ្ធារំ ករោតិ ។
- មាន់ជុះ : វច្ឆំ ករោតិ , វច្ឆំ

បារតេតិ ។

- ជំរីជុះ : លន្ទ្រំ បារតេតិ ។
- តម្លើងថ្លៃ : មូលំ វខ្សៀតិ ។
- ជួសបាយ : តត្តំ វខ្សៀតិ , ឱទនំ វខ្សៀតិ ។
- ស្លាប់ខ្លួនឯង : មរេតិ , កាលំ ករោតិ , មរណំ តន្ត្រាតិ , ជីវិតក្ខយំ បាបុណាតិ ។
- សម្លាប់គេឱ្យស្លាប់ : មរេតិ , ជីវិតក្ខយំ បារមេតិ ។
- ត្រូវដាច់ក្បាល : សីសឆ្លេទំ បាបុណាតិ ។
- ក្រោកព្រមគ្នា : ឯកប្បហារេន ខន្ធហីសុ ។
- ញាក់ចិញ្ចឹម : តមុកំ ខក្ខិបតិ ។
- ផ្ទះអញ្ជូលី ប្រណាម្យដៃ : អញ្ជូលី បគ្គន្ត្រាតិ , អញ្ជូលី ករោតិ ។
- សោយរាជ្យ : រន្ទំ ករេសិ ។
- លូកដៃចុះ : ហត្ថំ ឱតារេតិ ។

- ដីកដៃទៅ : ហត្ថំ គហេត្វា គប្បតិ ។
 ពយកទៅ : អន្តេនាយ គប្បតិ ។
 ខ្ញុំមានទ្រព្យ : ធនំ មេ អតិ, អហំ
 ធនវា, សធនោម្ហិ ។
 ស្ងាត់, ដេកស្ងៀម : កតំ បច្ឆិន្តតិ , តុណ្ហិ
 ហោតិ , និស្សន្តោ និបជ្ជិ។
 ព្រះ, ខាំជាយសំពត់ស្លៀក : តុស្សតិ , តុក្ករោតិ ,
 និវាសកន្តោ ខំសតិ ។
 ព្យាយាម, ប្រឹងប្រែង : ឃដេន្តោ, វាយមន្តោ,
 ឧស្សហឃ្យតោ ។
 ឡើង ពាក់ ជិះ : យានំ រោតុយ្ហ , បាទុកា
 រោតុយ្ហ ។
 ចុះចាកភ្នំ : បព្វតា ឱរុយ្ហ ,
 បច្ឆោរោហតិ ។
 ខ្ញុំសើច : សិកំ បាត្រាកាសី , ហសី,
 ហសាមិ ។
 ខ្ញុំយំ : រោទាមិ , បរិទេវាមិ ,

កន្លាមិ ។

សោយសោកីតក៏ស្លុត

**: ឧបន្តសោកោ ,
ឧប្បន្តពលវសោកោ ,
ឧប្បន្តសំវេគោ,
សមុប្បន្តសំវេគោ ,
សព្វាតសំវេគោ,
ជាតសំវេគោ , ទុម្ពនោ,
ទោមនស្សប្បុត្តោ,
សំវិគ្គហនសោ,
សំវេគ្គប្បុត្តោ,
សំវេគជាតោ,
សំវេគំ អបជ្ជតិ ។**

ចប់និយមន័យដោយសង្ខេប

វិធីរៀនភាសាបាលី

គោលសំខាន់ នៃវិធីរៀនរៀងភាសាបាលីមាន ៧

យ៉ាងគឺ :

១. លិង្គ
២. វចនៈ
៣. វិភត្តិ
៤. កាល
៥. វាចកៈ
៦. បច្ច័យ
៧. សម្ពន្ធ

១. លិង្គ

គោលសំខាន់ទាំង ៧ យ៉ាងនេះ យើងបានរៀនរួចសព្វគ្រប់តាមបែបរៀនភាសាបាលីភាគទី ១ ភាគទី ២ ភាគទី ៣ មកហើយតែសូមពិនិត្យជាថ្មីឡើងវិញ បើយើងចាំសព្វ

ហើយមិនស្គាល់ថាជាលិង្គអ្វីទេ មុខជារៀងបទវិសេសនៈ
និងអព្ពន្ធរកិរិយារបស់បទទាំងនោះ ពុំបានត្រឹមត្រូវឡើយ
ដូចជា :

ភាសាខ្មែរថា : ទេវតាទាំងនោះកាលត្រាច់ទៅក្នុងសួន
នន្ទវ័ននោះ បានជួបព្រះថេរៈមួយអង្គហើយ ។ ភាសាបាលី
ថា : **តេ ទេវតា តស្មី នន្ទវនេ វិចរន្តោ ឯកំ ថេរំ អបស្សីសុ** ។

កែវមណីដែលគេទុកលើគ្រែនោះ រមៀលធ្លាក់ចុះលើ
ផ្ទៃ (ក្តារក្រាល) ហើយ ។

តស្មី មញ្ជោ ឌីមិតំ មណិ មវិវត្តេត្វា តលេ បតិ ។
យើងដឹងហើយថា ទេវតា ជាប៉ុ. ពហុ. ព្រោះប្រើបទវិសេស-
នៈ ជា **តេ**, អព្ពន្ធរកិរិយាជា **វិចរន្តោ** ។ **មណិ** ជានប៉ុ. ឯក.
ព្រោះប្រើបទវិសេសនៈ ដូចជា **ឌីមិតំ** ។

ត្រូវកែ : **តេ** ជា **តា**, **វិចរន្តោ** ជា **វិចរន្តិយោ**, **ឌីមិតំ**
ជា **ឌីមិតោ** ។

សូមសង្កេតមើលប្រយោគខាងក្រោមនេះ :

១. ព្រះថេរៈឃើញស្រីម្នាក់ កំពុងធ្វើការងាររបស់ខ្លួន ហើយមិនចូលទៅរកឡើយ ។

ថេរោ ឯកំ ឥត្តិ អត្តនោ កម្មំ ករោនំ ទិស្វា ន ឧបសទ្ធិមិ ។

២. គោញីទាំងឡាយ បានឈររ៉ះទង្គិចគ្នាក្នុងទីប្រមាណ មួយឧសភៈ ។

ឧសភមត្តេ ឋានេ គាវិយោ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិឃំសន្តា អន្នំសុ ។

៣. បពិត្រព្រះនាងម្ចាស់ សូមព្រះនាង មានសេចក្តីសុខ មានអាយុវែង ។

អម្ព សុខី ហោហិ ទិបាយុកា ។

៤. ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាឧបាសិកាទាំងឡាយ ជាសោតាបន្តក៏មាន ជាសកទាគាមីក៏មាន ជាអនាគាមី ក៏មាន ។

សន្តេត្ត ភិក្ខុថេ ឧបាសិកាយោ សោតាបន្តា , សន្តិ សកទាគាមី , សន្តិ អនាគាមី ។

ទាំង ៤ ប្រយោគនេះ ប្រើអព្ពន្ធរកិរិយា និងវិកតិកត្តា ខុសលិង្គទាំងអស់ ត្រូវកែដូច្នោះវិញ ។

ប្រយោគទី ១ ត្រូវកែ **ករោន្តំ** ជា **ករោន្តី** ប្រយោគទី ២ ត្រូវកែ **ឧបនិឃំសន្តា** ជា **ឧបនិឃំសន្តិយោ** ។

ប្រយោគទី ៣ ត្រូវកែ **សុខី** ជា **សុខិនី**

ប្រយោគទី ៤ ត្រូវកែ **សកទាគាមី** ជា **សកទាគាមិនិយោ** ។

អនាគាមី ជា **អនាគាមិនិយោ**

ក្រៅពីនេះ សូមសង្កេតមើលការប្រើលិង្គតទៅទៀតគឺ:

១. សព្វណាប្រព្រឹត្តទៅបាន ២ លិង្គត្រូវយកលិង្គ ដែល លោកប្រើច្រើនជាង ដូចជា **សំវច្ឆរោ សំវច្ឆរំ** លោក ប្រើ **សំវច្ឆរំ** ច្រើនជាង, **អគារោ អគារំ** លោកប្រើ **អគារំ** ច្រើនជាង, **ទិវសោ ទិវសំ** លោកប្រើ **ទិវសោ** ច្រើនជាង ជាដើម ។

២. វិសេសនៈ វិសាមញ្ញ គឺបទវិសេសនៈជាអសាធារណនាម បើសព្វដើមជាលិង្គណា ត្រូវទុកឱ្យគង់រូបជាលិង្គនោះដដែលដូចជា :

សត្តិ អនុបិយំ នាម បណ្ណានំ និគមោ , តំ និស្សាយ... បុត្តិមាយ ទិសាយ កជទ្ធានំ នាម និគមោ... (មង្គល ភាគទី ១) ។

៣. ប្រយោគសួរ ដែលអ្នកសួរមើលមិនឃើញ ឬមិនប្រាកដក្នុងចិត្ត បើសួរចំពោះមនុស្ស ប្រើបំណងដូចជា :

កោ ឯសោ (នរណានេះ) **អហំ មន្ទិ** (ខ្ញុំម្ចាស់ឈ្មោះមន្ទិ) ។ បើសួរចំពោះវត្ថុ ប្រើ នបុសកលិង្គ គឺ **កី** ដូចជា :

បុត្តិមាយ ទិសាយ កី និមិត្តំ ? បាសារោរា ភន្តោ ។
កី បន ឥមស្មី គព្ពេ ហោតិ ? មញ្ញា ភន្តោ, ឯត្តេតេសាមរោរោហិ ហិយេរា ឋមិសា ។

២. វចនៈ

រឿងវចនៈក៏មានបញ្ហា កាលបើប្រើវចនៈខុសហើយ ក៏ធ្វើឱ្យខូចសេចក្តីនៃរឿងបានដែរ ដូចជា ភាសាខ្មែរថា : អនាថបណ្ឌិតសេដ្ឋីក្តី វិសាខាមហាឧបាសិកាក្តី កាលនឹង

ទៅ (វត្ត) មិនធ្លាប់មានដៃទទេទៅ ដោយគិតថា “ភិក្ខុកំឡោះ
និងសាមណេរទាំងឡាយ នឹងក្រឡេកមើលដៃយើង” ។

អនាថបណ្ឌិតសេដ្ឋីមិ វិសាខាមិ មហាឧបាសិកា
(វិហារំ) **គប្បន្តា “ឧបាសាមណេរា មយ្ហំ ហត្ថំ ឱលោកេស្ស**
ន្តីតិ” (មិទ្តនេន) គុច្ឆហត្ថា ន គតមុច្ឆា (ហោន្តិ) ។ ខុសវចនៈ
ពីរ គឺដែរបស់អ្នកណាខ្លះ ? ដៃប៉ុន្មាន ? ត្រូវកែថា **នោ ហត្ថេ** ។

ពួកមនុស្ស ឃើញភិក្ខុដែលបរិបូណ៌ដោយវត្តមានចិត្ត
ជ្រះថ្លា ក្រាលអាសនៈ ហើយនិមន្តឱ្យគង់ (ពាក្យខ្មែរគ្មាន
វចនៈទេ) ។

មនុស្សា ចត្តសម្បន្តេ ភិក្ខុ ទិស្វា បសន្តិមិត្តា រោសនំ
បញ្ញាមេត្វា និសីទាមេសិ ។

សុមពិនិត្យមើលខុសត្រង់ណា

បទវិសេសនៈក្តី បទអព្ពន្ធកិរិយាក្តី បទកិរិយាធំគ្រប់
គ្រងប្រយោគក្តី ត្រូវមានវចនៈស្មើគ្នានឹងបទប្រធាន តែបើ
បទប្រធានជាឯកវចនៈច្រើនបទ រួមដោយនិបាតសព្វមាន **ច**
ជាដើម ទើបអាចប្រើកិរិយាជា ពហុវចនៈបានដូចជា :

ភិក្ខុ ច សាមណេរោ ច សក្ការំ ឧបសទ្ធិមីសុ ។

បើសម្តែងសេចក្តីគោរព ចំពោះបុគ្គលជាធំតែម្នាក់
អាចប្រើបទប្រធាន និងប្រើកិរិយាជាពហុវចនៈ បានដូចជា :

អនុថេរ សូរមហាថេរថា : **បស្ស័យ កន្ថេ តា អេបត្តិ-
យោ ?**

ពេទ្យនិយាយនឹងព្រះចក្ខុបាលថា : **មា កន្ថេ ឯវម-
កត្ត ។**

តាមការនិយមរបស់ភាសាបាលី បទខ្លះប្រើជាឯកវនៈ
ម្យ៉ាងដូចជា :

**ធម្មវិនិយោ បុត្តទារោ ចតុប្បារោ ភិក្ខុសង្ឃោ
នាមរូបំ កុសលាកុសលំ សមថវិបស្សនំ ហិរោត្តម្យំ** ជាដើម ។

សូមលើកទុកវចនៈវិបល្លាស អ្នកសិក្សាគួរសង្កេត ឱ្យ
បានច្រើន ដើម្បីការចេះក្រៃលែងតទៅទៀត ។

៣. វិភត្តិ

វិភត្តិមាននាទីបំបែក នាមសព្ទនិងកិរិយាសព្ទឱ្យមាន
ទីបំផុតខាងចុងផ្សេងគ្នា នឹងមានពាក្យប្រែផ្សេងគ្នាដែរ ពាក្យ

ប្រែវិភក្តិនាម ហៅថា : អាយតនិបាត ពាក្យប្រែវិភក្តិ អាឡាត
ហៅថា : កិរិយានុគ្រោះ ។

កាលបើប្រកបវិភក្តិខុស នឹងធ្វើឱ្យខូចអត្ថន័យ បើប្រើ
ខុសចាកការនិយមនឹងធ្វើឱ្យខូចអត្ថសភាសាដូចជា :

ភិក្ខុ អោយបាត្ររបស់ខ្លួនទៅ សាមណេរ

ភិក្ខុ អត្តនោ បត្តំ សាមណេរំ អនាសិ ។

ព្រះថេរៈហាមលោកថា : “ចូរលោកកុំធ្វើយ៉ាងនេះ”

ថេរោ នំ “មា ឯទំ ករោសីតិ” និទានេសិ ។

ការសន្សំបុណ្យ នាំសុខមកឱ្យ ។

មុញ្ញំ ឧច្ឆយោ សុខោ ។ សូមកែតម្រូវ ។

គប្បីសង្កេតមើលក្បួនច្បាប់ផ្សេងៗ តើលោកប្រើវិភក្តិ
អ្វី ? ក្នុងទីណា ? ដើម្បីឱ្យត្រូវតាមគោលវេយ្យាករណ៍ និងវិធី
សម្បន្ធ ទាំងវិភក្តិនាម ទាំងវិភក្តិអាឡាត ។

វិភក្តិនាម

វិភក្តិនាម បំបែកនាមសព្វនិងកិរិយាកិតកៈ វេលា ប្រើ
ត្រូវប្រើប្រកបឱ្យមានលិង្គ , វចនៈ , វិភក្តិ ស្មើគ្នានឹងនាម-

នាម ជាម្ចាស់របស់ (គឺនាមនាមដែលប្រែចេញពាក្យអាយត-
និបាត) ឧ. **ទារកោ ទុទន្តោ** ឬ **ទុំ** , **ទារិកា ទុទន្តិ** ជាដើម ។

ឯភាសាខ្មែរ មិនមានអាយតនិបាត លិង្គ វចនៈ វិភក្តិ
ទេ ដូចជា គេធ្វើការ, ខ្ញុំហូបបាយ , ស្វាមីឱ្យគ្រឿងប្រដាប់
ទៅភរិយា , សាមណេរអង្គុយលើគ្រែជាដើម ។

អ្នកសិក្សាត្រូវប្រើសព្ទប្រកបនឹងវិភក្តិ ដោយខ្លួនឯង
បែបណាត្រឹមត្រូវ :

- **សោ កម្មស្ស ករោតិ** ឬ **សោ កម្មំ ករោតិ** ។
- **អហំ ភត្តស្ស ភុព្វាសិ** ឬ **អហំ ភត្តំ ភុព្វាមិ** ។
- **សាមិកោ អភរណំ ភរិយំ ទេតិ** ឬ **សាមិកោ
អភរណំ ភរិយាយ ទេតិ** ។
- **សាមណេរោ មញ្ញំ និសីទតិ** ឬ **សាមណេរោ មញ្ញោ
និសីទតិ** ។

លោកខ្លាចចោរ : **ចោរំ ភាយសិ** ឬ **ចោរស្នា
ភាយសិ** ។

ខ្ញុំអត់ទោសឱ្យលោក : **តំ ខមាមិ** ឬ **ខមាមិ តេ** ។

ម្យ៉ាងទៀត ភាសាខ្មែរមិនមានពិធីកាច់វិភក្តិទេ ឯភាសា-
បាលី មានវិធីកាច់វិភក្តិ ដូចជា **បុរេ-ធាតុនិយម**ប្រើឆដ្ឋីវិភក្តិចុះ
ក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភក្តិ, ធាតុប្រកបដោយ **ណ្វា, តុ, យុ-**បច្ច័យ
ជាដើម និយមកាច់ឆដ្ឋីវិភក្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃទុតិយាវិភក្តិ ដូចជា :

ភាជន៍នេះពេញដោយទឹក : **ឥទំ ភាជនំ ឧទកេន**
បូរេតិ (ខុស), **ឥទំ ភាជនំ ឧទកស្ស បូរេតិ** (ត្រូវ) ។

អ្នកធ្វើបាណាតិបាតកម្ម : **បាណាតិបាតកម្មំ ការកោ**
(ខុស), **បាណាតិបាតកម្មស្ស ការកោ** (ត្រូវ) ។

អ្នកឱ្យនូវសេចក្តីសុខ : **សុខំ ទាតា** (ខុស), **សុខស្ស**
ទាតា (ត្រូវ) ។

សព្វបាបស្ស អករណំ , សុខោ បុញ្ញស្ស ឧច្ចយោ
ប៉ុណ្ណោះជាដើម ។

វិភក្តិអាឡាត

សព្វដែលប្រកបដោយវិភក្តិអាឡាត ធ្វើនាទីជាកិរិយា
ធំគ្រប់គ្រងប្រយោគ បើប្រកបវិភក្តិខុសហើយនឹងធ្វើឲ្យខូច
សេចក្តី និងខុសពេលវេលា ព្រមទាំងវិធីសម្ពន្ធទៀតដូចជា :

មនុស្សជាបណ្ឌិតទាំងឡាយដឹងថា : “លោកដ៏ចម្រើន
ទាំងឡាយ កំពុងស្វែងរក សេនាសនៈចាំវស្សា” : **បណ្ឌិត-
មនុស្ស “វស្សាវាសំ សេនាសនំ បរិយេសីសុ កនន្តាតិ
ញត្វា” ។** មេ។

សូមកុំធ្វើយ៉ាងនេះ : **មា ៦៩ ករោសិ** ។

១. កាលក្នុងកិរិយាអាខ្យាត គេអាចដឹងបានដោយសារ
វិភត្តិដែលប្រកបនឹងធាតុជាកិរិយាធំគ្រប់គ្រងប្រយោគ ។

២. កាលក្នុងកិរិយាកិតក : គេអាចដឹងបានដោយសារ
បច្ច័យដែលប្រកបនឹងធាតុ ជាកិរិយាតូចឬជាកិរិយាធំ ។

កាលក្នុងអាខ្យាត

កាលក្នុងអាខ្យាតមានពិស្តារក្នុងអាខ្យាតនិទ្ទេសរួចមក
ហើយក្នុងទីនេះ សូមរំលឹកឡើងវិញដោយសង្ខេបដូចតទៅ :

វត្តមានវិភត្តិ ប្រើក្នុងរឿងដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅដូចជា :

តទា សាវត្តិយំ សត្ត មនុស្សកោដិយោ វសន្តិ ។ (ក្នុង
ខណៈដែលរឿងហេតុនោះកើតឡើងមនុស្ស ៧ កោដិ កំពុង
នៅក្នុងក្រុងសាវត្តិ) ។

អយំ មហាជនោ ភុហី គច្ឆតិ (ខណៈសួរនោះមហា
ជនកំពុងដើរទៅ) ។

**តស្មី សមយេ សត្តា ។មេ។ លេតវនមហាវិហារេ
វិហារតិ** (ក្នុងសម័យនោះ ព្រះបរមគ្រូកំពុងគង់នៅក្នុងជេត-
វនមហាវិហារ) ។

យោ យំ គច្ឆតិ , តស្ស តំ យចិច្ឆិតមេវ សម្មជ្ជតិ
(ពេលនោះ ភិក្ខុអង្គណាប្រាថ្នាអ្វី ក៏សម្រេចតាមប្រាថ្នា
ភ្លាមៗ) ។

**ពុទ្ធា ច នាម ធម្មំ ទេសេន្តា សរណសីលប្បព្វជ្ជានំ
ឧបនិស្សយំ ឱរោកេត្វា អជ្ឈាសយវសេន ធម្មំ ទេសេន្តិ**
(ព្រះពុទ្ធគ្រប់ៗ អង្គទ្រង់ធ្វើយ៉ាងនេះ គ្រប់ពេលគ្រប់សម័យ) ។

ការសម្តែងឧទាហរណ៍មកនេះ ដើម្បីឲ្យសិក្ខាកាម
សង្កេតមើលវិធីប្រើវត្តមានារិភត្តិប្រាប់បច្ចុប្បន្នកាល ក្នុងរឿង
កំពុងប្រព្រឹត្តទៅកំពុងរស់នៅ និងសភាវៈធម្មតាប្រចាំលោក ។

បញ្ជី. សត្តមីវិភក្តិសង្គ្រោះចូល បច្ចុប្បន្នកាលដែរ ។
អដ្ឋត្តនីវិភក្តិ ក្នុងរឿងដែលកន្លងហួសទៅហើយប្រែថា :
“ហើយ, បាន...ហើយ” ។

សាវត្ថីយំ កិរ មហាសុវណ្ណានាម កុដុម្ពិកោ អហោសិ
(លោកមហាសុវណ្ណជាអ្នកមានទ្រព្យរួចស្រេចហើយ) ។

- **អថស្ស ភរិយាយ កុដ្ឋិយំ គព្ពោ បតិដ្ឋាសិ ។**
- **សោ តស្ស គព្ពបរិហារំ អទាសិ ។**
- **សា ទសមាសច្ចយេន បុត្តំ វិជាយិ ។**
- **សេដ្ឋី អត្តនា ។បេ។ តស្ស បាលោតិ នាមំ អកាសិ ។**

ដោយច្រើន អដ្ឋត្តនីវិភក្តិ សំរាប់ប្រើក្នុងផ្ទៃរឿង និទាន ឬសេចក្តីផ្សេងៗ ដែលជាអតីតៈ ។ បរោក្ខា, ហើយត្តនីវិភក្តិ ប្រាប់អតីតកាលដែរ ប៉ុន្តែមានតិចតួច ។

ភរិស្សន្តិវិភក្តិ ប្រើក្នុងរឿងដែលមិនទាន់កើតឡើងក្នុង ខណៈនោះដូចជាគំនិត ឬ សន្និដ្ឋានថានឹងកើតមានក្នុង អនាគត ។

គុដ្ឋន្តា ច “ទហរសាមណោ នោ បាតេ ឱលោកេស្សន្តិកិ” គុដ្ឋហត្ថា ន គតបុព្វា ។

អហំ សត្តុ សន្តិកេ បព្វជិស្សមីតិ អាហា ។

កាលាតិបត្តិវិភត្តិ ប្រើក្នុងការលើកយករឿងចាស់មក
ពណ៌នាសាជាថ្មី ត្រូវមានប្រយោគ ២ , ប្រយោគទី ១ មាន
និបាតបរិកប្ប គឺ **យទិ ចេ** ឬ **សចេ** ដូចភាសាខ្មែរថា :

បើគេខំប្រឹងរៀនពីក្មេង គេនឹងសប្បាយពុំខាន ។

សោ ចេ យានំ លភិស្សា , **សោ អគច្ឆិស្សា** (សេចក្តី
ស្មានជារឿងមិនពិតប្រាកដទេ) ។ **ស្សា** ច្រើនរស្សៈជា **ស្ស** ។

សចេ ហិ តុម្ភេ ហទិសស្ស ពុទ្ធស្ស សម្មុខីកាវំ
នាគមិស្សថ អហិនកុលានំ វិយ វេរំ , **អច្ឆដន្តនានំ វិយ** ,
កាកោលុកានំ វិយ ច , **កប្បដ្ឋិតិកំ វោ វេរំ អភវិស្ស** ។

កាលក្នុងកិតកៈ

កាលក្នុងកិតកៈ មាន ២ យ៉ាងគឺបច្ចុប្បន្នកាល និង
អតីតកាល បែងចែកតាមបច្ច័យដែលប្រកបនឹងធាតុដូច្នោះ :

អន្ត , **ហន** បច្ច័យប្រាប់បច្ចុប្បន្នកាល ។

ត , **ត្វាទិ** បច្ច័យ ប្រាប់អតីតកាល ។

សព្វដែលប្រកបដោយបច្ច័យទាំងនោះ មានសេចក្តីសម្គាល់
ដូច្នោះ :

១. **អន្ត, ហន**-បច្ច័យប្រាប់អាការៈ ដែលកំពុងធ្វើ , កំពុង
ប្រព្រឹត្តទៅ ឬនឹងធ្វើក្នុងពេលខាងមុខដ៏ខ្លីប្រែថា “កាល...
កាលនឹង...” ។

- **អហំ ធម្មំ សុណន្តោ មីតិ លតាមិ ។**
- **អនុសន្តិ យជេត្វា ធម្មំ ទេសេន្តោ ឥមំ គាថមាហ ។**

២. **ត**-បច្ច័យប្រាប់អាការៈដែលធ្វើយូរហើយ ដេកយូរ
ហើយ នៅយូរហើយ ជាដើម ដូចជា :

**ហណរោ “ភី ឱតាសោ នាមេសោតិ បរិវត្តេត្វា
និបន្តោវ” ។**

៣. **ត្វាទិ**-បច្ច័យ ប្រាប់អាការៈដែលធ្វើហើយក្លាមៗ
បន្តបន្ទាប់គ្នាតាមលំដាប់ ដូចជា :

**អថេកទិវសំ មហាបាលោ អរិយសាវកេ គន្ធិហរា-
ទិហត្តេ វិហារំ គច្ឆន្តេ ទិស្វា “អយំ មហាជនោ គុហី
គច្ឆតីតិ” បុច្ឆិត្វា “ធម្មស្សនាយាតិ” សុត្វា “អហំមិ
គមិស្សមីតិ” គន្ធា សន្តារំ វន្តិត្វា បរិសបរិយន្តេ និសីទិ ។**

កាលពិសេស

កាលពិសេស បានដល់កាលដោយឡែកចាកកាល ដែលពោលរួចហើយ ដែលប្រើជាគូៗ គ្នាដូចជាសមានកាល កិរិយា ដូច្នោះ **អន្ត**, **មាន**-បច្ច័យជាគូនឹង **ត្វាទិ**-បច្ច័យ, **ត**-បច្ច័យជាគូនឹងកិរិយាអាខ្យាតជាដើម ។ កាលពិសេសនេះ មានអត្ថន័យយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចាត់ជាអត្ថរសរបស់ភាសាជាន់ ខ្ពស់ គួរព្យាយាមធ្វើការចូលចិត្តឱ្យដល់ជម្រៅ បើមិនដូច្នោះ ទេ អាចធ្វើឱ្យខូចសេចក្តី ខូចអត្ថរសរបស់ភាសាបាន ។

១. **អន្ត**, **មាន**-បច្ច័យជាគូនឹង **ត្វាទិ**-បច្ច័យ (**អន្ត**, **មាន** + **ត្វាទិ**...)កាលបើគូប្រធានកំពុងធ្វើកិរិយាណាមួយ ស្រាប់តែកិរិយាដទៃទៀត កើតឡើងក្នុងខណៈ នោះដែរ, កិរិយាកំពុងធ្វើលោកឱ្យប្រើ **អន្ត**, **មាន**-បច្ច័យ , ឯកិរិយា មួយទៀតដែលកើតឡើងបន្ទាប់នោះ លោកឱ្យប្រើ **ត្វាទិ**-បច្ច័យ ដូចជា :

**សោ ឯកទិវសំ នហានតិភំ គន្ធា នហាត្វា
អគច្ឆេន្តោ អន្តរាមគ្គេ សម្បន្តសាខំ ឯកំ វនប្បតី ទិស្វា...**

។បេ។ **អេកធូន្លោ** ជាកិរិយាកំពុងធ្វើគឺកំពុងដើរមក ស្រាប់តែ
ខណៈនោះ មានទិស្វាកើតឡើង, **ទិស្វា** ជា **ត្វាទិ**-បច្ច័យ
ឃើញហើយក៏ធ្វើកិរិយាដទៃទៅ បានសេចក្តីថា : ក្នុងខណៈ
កំពុងដើរមកបានឃើញ ។ ប្រើកាលខុសដូចជា ។បេ។
នហាត្វា អេកធូន្លោ... វេនប្បតី ទិស្វា... ក៏នឹងក្លាយ ទៅជា...
ងូតទឹកហើយ ដើរមករួចស្រេចហើយទើបបាន ឃើញ... ដូច្នោះ
វិញ គឺមកដល់ផ្ទះហើយបានឃើញដើមឈើ ដុះកណ្តាលផ្លូវ
ជាក្រោយ ។

រាជា បសេនទិកោសលោ ធម្មំ សុណន្លោ តំ សង្កំ
សុត្វា “បុច្ឆថ នំ, ភី ភិរ តេន ជិតន្តិ” អេហ (ខណៈព្រះរាជា
កំពុងស្តាប់ធម៌ក៏បានឮសំឡេងនោះរួច ហើយទើបត្រាស់សួរ)
បើរៀងថា... **ធម្មំ សុណិត្វា តំ សង្កំ សុត្វា...** បានសេចក្តីថា :
ទ្រង់ស្តាប់ធម៌រួចស្រេចហើយទើប បានឮសម្លេងនោះ ។

២. **អន្ត, ហន**-បច្ច័យមកជាគូនឹងកិរិយាធំ (**អន្ត** , **ហន** +
កិរិយាធំ) បើតួប្រធានរបស់ប្រយោគដែលមាន កិរិយា ២ ធ្វើ

រួមគ្នាកើតឡើងព្រមគ្នាឱ្យប្រកបកិរិយាតូចដោយ **អន្ត, មាន-**
បច្ច័យ កិរិយាធំគ្រប់គ្រងប្រយោគជាបទអាខ្យាត ឬ **ត-**
បច្ច័យ ដូចជា :

- **តស្មី សមយេ សត្តា បវត្តិតប្បវេធម្មចក្កោ**
លេតវនមហាវិហារេ វិហារេតិ មហាជនំ សក្កមក្កេ ច
មោក្ខមក្កេ ច បតិជ្ឈាបិយមាលោ ។

- **វិសខា សសុរំ វិជមនា បិកា តំ ថេរំ ទិស្វា អបកន្ធា**
អជ្ឈាសិ ។

៣. **ត្វាទិ-បច្ច័យ** មកជាកូនីង **អន្ត, មាន** ឬកិរិយា
អាខ្យាតក្នុងករណីតូចប្រធានមានកិរិយា ២ ធ្វើព្រមគ្នាកិរិយា
មួយធ្វើស្រេចហើយប្រកប **ត្វា-បច្ច័យ** រៀងទុកខាងដើមកិរិយា
មួយទៀត ធ្វើមិនទាន់ស្រេច ឬស្រេចហើយដូចគ្នា ប្រកប
អន្ត, មាន, ឬកិរិយាអាខ្យាតហៅតាមសម្ពន្ធថា សមានកាល
កិរិយា ដូចជា :

ឯកោ បច្ឆេកពុទ្ធា ឈានំ សមាបជិត្វា និសិទិ (អង្គុយ
ចូលឈាន) មិនមែនចូលឈានហើយ ទើបអង្គុយទេ ។

**អម្ព តថ សស្សសសុសោមិកានំ អគុណំ ទិស្វា ពហិ
តស្មី តស្មី គេហេ ឋត្វា មា កថេសិ** (កុំឈរ និយាយ) ។

**អថ មំ ញ្ញោ ទិន្ទបរិហារេន តថេវ ឧគ្សោសាបេត្វា
វិបន្តំ បុនមិ រាជា បក្កោសាបេត្វា ។បេ។** (ការយោសនា
ជាមួយកាលក្រេចទៅ ធ្វើព្រមគ្នាជា សមានកាល) ។

៤. **ត**-បច្ច័យ មកជាគូនឹងវត្តមានាវិភក្តិ (**តិ**-វត្តមានា **ត**-
បច្ច័យ ប្រាប់រឿងអតីត: វត្តមានាប្រាប់រឿងបច្ចុប្បន្នទាំងពីរ
មកជាគូគ្នា) ។ បានសេក្តីថា : ជារឿងពិតយ៉ាងនេះបានកើត
ស្រេចហើយនឹងកំពុងធ្វើកិច្ចរឿងអតីត: វត្តមានាប្រាប់រឿង
បច្ចុប្បន្នទាំងពីរមកជាគូគ្នា ។ បានសេចក្តីថា : ជារឿងពិត
យ៉ាងនេះបានកើតស្រេចហើយ នឹងកំពុងប្រព្រឹត្តទៅក្នុង ខណៈ
នោះផង ដូចជា ភាសាខ្មែរថា ខណៈនេះអន្តរាយកើតឡើង
ហើយ ក្នុងស្រុកនោះ = **ឥទានិ អន្តរាយោ តស្មី គាមេ
ឧប្បន្នោ ហោតិ** (អ្នកនិយាយបំណងថា វេលា និយាយនោះ
អន្តរាយកើតយូរហើយ នឹងកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ មិនទាន់អស់) ។

តន្តេ អហំ បុព្វេ សាមណេរោ , ឥទានិ បនម្ហិ គិហិ

ជាតោ, បព្វជន្តោមិចារីហំ ន សន្ទាយ បព្វជិតោ
បគ្គបរិបន្តតយេន បព្វជិតោ ។មេ។ (ការសឹកជាគ្រហស្ថ
កើតមានរួចហើយ អម្បិ ប្រាប់ថាការត្រឡប់ជាគ្រហស្ថ កំពុង
តាំងនៅ, បព្វជិតោ លោកមិនដាក់ អម្បិ ចូលមកទេ ព្រោះ
ការបួសកន្លងផុតទៅហើយ មិនបានគង់នៅក្នុងពេលនោះ
ទេ) ។

កុតោ អាគតោសិ ។ ពុទ្ធិំ សរណំ គតោស្មិ ។

៥. **ត-បច្ច័យ** រួមជាគូនឹងភវិស្សន្តិវិភត្តិ (**ត + តវិស្សន្តិ**)

ត-បច្ច័យ ប្រាប់ដល់រឿងដែលមានមកយូរហើយ, **តវិស្សន្តិ**
ប្រាប់ដល់អនាគត ដែលមិនពិត ដូចជា :

អយំ បហេសក្ខាយ ទេវកាយ បរិគ្គហិតោ តវិស្សន្តិ
(**បរិគ្គហិតោ** ប្រាប់ថាចូលនៅយូរហើយ, **តវិស្សន្តិ** ប្រាប់
ដល់ការគ្រេងគ្មានថា មិនប្រាកដក្នុងចិត្ត) បើរឿងថា **តយាមិ**
កោមិ និទ្ទោសោ បុរិមតថេ អកុដ្ឋោ តវិស្សន្តិ បហេដោ
តវិស្សន្តិ ។

អជ្ជ អម្ពាភំ វាជតារោ តុម្ពេហិ ញារតោ តវិស្សន្តិ ។

៥. វាចកៈ

វាចកៈជាគោលសំខាន់ ក្នុងការរៀបរៀងប្រយោគ ឲ្យ មានអត្ថន័យត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់ បើប្រកបសព្វខុស វាចកៈ ឬ ប្រើវាចកៈខុសហើយ នឹងធ្វើអត្ថន័យខុសវត្ថុបំណង ដូចជា ភាសាខ្មែរថា គេធ្វើការ រៀងជាបាលីថា **សោ កម្មន្តំ ករោតិ** តែបើប្រកបសព្វខុសទៅជា **សោ កម្មន្តំ កតោ** ឬ **តំ កម្មន្តោ កតោ** ឬក៏ **តំ កម្មន្តោ ករោតិ** ប្រើខុសវាចកៈ ស្តាប់មិនបាន ។ **សោ** ជាប្រធានក្នុងកត្តាវាចកៈ **កតោ** ជាកិរិយាកម្មវាចកៈ ព្រោះជាសកម្មធាតុ បទប្រធានគួរតែ **កម្មន្តោ** អ្នកធ្វើត្រូវតែ តតិយាវិភក្តិត្រូវរៀងជា **តេន កម្មន្តោ កតោ** ទើបជាប្រយោគ កម្មវាចកៈ ឬជា **សោ កម្មំ ករោយ្យ** ប្រយោគកត្តាវាចកៈក៏បាន ។

បើយើងបានជួបភាសាខ្មែរហើយ សូមពិចារណាថា :

“ឯវំ សុណី ឬ ឯវម្មេ សុតំ” “បុណ្យដែលខ្ញុំធ្វើហើយ គួរតែលោកម្ចាស់អនុមោទនា = **មយា កតំ មុញ្ញំ សាមិណ អនុមោទិតព្វំ**” ជាវាចកៈអ្វី ? គួរនិយាយ ចំពោះព្រះពុទ្ធឬទេ ? ហេតុអ្វីក៏ឲ្យព្រះពុទ្ធអនុមោទនាយក បុណ្យរបស់យើង ។

មានគោលកំណត់ឲ្យប្រើវាចកៈ ដូចតទៅ :

១. **កត្តាវាចកៈ** : “កិរិយាសព្វប្រាប់ដល់កត្តា” ក្នុងប្រយោគ ដែលមានកិរិយាសម្តែងអាការៈ របស់អ្នកធ្វើជាគោលសំខាន់ ដូចជា **សូនោ ឱទនំ បបតិ** (កិរិយាបញ្ជាក់ដល់អ្នកធ្វើ គឺ **សូនោ**) ។ **ពុទ្ធិ សរណំ គន្ធាមិ** (កិរិយាប្រាប់ដល់អ្នកធ្វើ គឺ **អហំ**) ជាដើមឲ្យធ្វើជាប្រធានរបស់កិរិយា ។

២. **កម្មវាចកៈ** : “កិរិយាសព្វប្រាប់ដល់អំពើដែលគេត្រូវធ្វើក្នុងប្រយោគនេះ កិរិយាជាសកម្មធាតុបញ្ជាក់ប្រាប់ដល់តួកម្ម (វត្ថុដែលគេត្រូវធ្វើ) ឲ្យឡើងជាប្រធានដូចជា :

- **អយំ ធម្មទេសនា កត្ត ភាសិតា** ។
- **ភាត មយា សត្ត ធម្មទេសនា សុតា** ។
- **ឥទានេវេកោ គីតសន្តោ សុយិត្ត** ។

ប្រយោគទាំងបីនេះបញ្ជាក់ដល់ **ទេសនា** និង **សន្តោ** ឲ្យឡើងជាប្រធានរបស់កិរិយា តែបើត្រឡប់ជាកត្តាវាចកៈ ថា :

- **ឥមំ ធម្មទេសនំ កត្ត ភាសតិ** ។
- **ភាត អហំ សត្ត ធម្មទេសនំ សុណី** ។
- **ឥទានេវេកំ គីតសន្តំ អសុណិម្ហា** ។

ប្រយោគទាំងបីនេះប្រាប់ដល់កត្តាគឺ អ្នកសម្តែងអ្នកស្តាប់ឲ្យឡើងជាប្រធានវិញ ។

ម៉្យាងទៀតមានប្រយោគ ដែលបញ្ជាក់ដល់វត្ថុដែលគេត្រូវធ្វើជាកម្មវាចកៈ តែត្រឡប់តែងជាកត្តាវាចកៈទៅវិញហៅថា ប្រយោគកត្តាក្រៅកម្មក្នុង, ព្រោះត្រូវការបញ្ជាក់ ដល់វត្ថុដែលបានកើតឡើងហើយ មិនទាន់សាបសូន្យទៅទេកំពុងតាំងនៅឡើយដូចជា :

- រាជានាគមេហិ មាណិតោ ហោតិ ។
- ឥទំ សិក្ខាបទំ ភគវតា ភិក្ខុនំ បញ្ញត្តំ ហោតិ ។

៣. **ភាវាចកៈ** (កិរិយាសព្ទប្រាប់ភាវៈមាន , ជា) មិនបានប្រាប់ដល់កត្តា ឬកម្មឡើយ ជាកិរិយាអកម្មធាតុសម្តែងអាការៈរបស់អនភិហិតកត្តា បើជាអាឡាតប្រកបវត្តមានវិភត្តិ **តេ-អត្តនោបទ** ប៉ុណ្ណោះ ។

បើជាកិតកៈ ប្រើសុំសកលិង្គ បឋមាវិភត្តិ ឯកវចនៈ តែម៉្យាងដូចជា :

- តេន ភូយតេ ។
- (អយ្យេន) ទិវា ន និទ្ធាយិតព្វំ ។

- (អយ្យន) អកុសិកេន ភវិតតំ អនន្តវិរិយេន ។
- យេ ន ទេន្តិ, តេសំ ន ទាតតំ ។
- សុខំ ភុណិតតំ ។

៤. **ហេតុកត្តាវាចកៈ** (កិរិយាសព្ទប្រាប់អ្នកធ្វើឲ្យជាហេតុ) ប្រយោគនេះកិរិយាសព្ទប្រាប់អ្នកប្រើគេអោយឡើងជាប្រធាន, មិនបានដាក់បញ្ចូលតួកម្ម ឬការិតកម្មក្នុង ប្រយោគក៏មានខ្លះដូចជា :

- សោ សត្ត ទានំ ទត្វា តុម្ពានំ បាមេស្សតិ ។

៥. **ហេតុកម្មវាចកៈ** កិរិយាសព្ទប្រាប់តួកម្មដែលត្រូវគេប្រើឲ្យអ្នកដទៃធ្វើ ជាបទប្រធានដូចជា :

- អយំ ឡុហោ បតិជ្ជាមិតោ ។
- សុនន្ទាយ ហោក្ខរណី ភារិតា ។
- មយា តស្ស បន្ត្រសាលា ឈាមិតា ។

មុននឹងតែងប្រយោគជាវាចកៈណា ត្រូវគិតសេចក្តីជាភាសាខ្មែរ ឲ្យចូលចិត្តជាក់ច្បាស់ថា ប្រយោគនោះគេបញ្ជាក់អ្នកធ្វើ ឬតួកម្មជាដើម ហើយតែងប្រយោគជាវាចកៈ នោះៗទៅ ឲ្យត្រឹមត្រូវតាមវេយ្យករណ៍ ដូចបានពោលមករួចហើយ ។

៦. បច្ច័យ

បច្ច័យអាឡាត ជាគ្រឿងសំគាល់វាចកៈទាំង ៥ ដូច្នោះ

បច្ច័យ ១៥ ប្រចាំពួកធាតុ និង **ខ, ឆ, ស, អេយ, ឡ័យ,**

អេល, អេ, អេល សម្រាប់សំគាល់កត្តាវាចកៈ ។

យ-បច្ច័យ សម្រាប់សម្គាល់កម្មវាចកៈ និងភាវវាចកៈ ។

ណេ, ណាយ, ណាមេ, ណាមយ-បច្ច័យ សំគាល់ ហេតុ
កត្តាវាចកៈ ។

ណាមេ + ត + យ-បច្ច័យសំគាល់ហេតុកម្មវាចកៈ ។

បច្ច័យកិរិយាកិច្ចកៈ សម្រាប់សំគាល់វាចកៈផង ប្រាប់
កាលផង មានវិធីបំបែកតាមវិភក្តិនាម ត្រូវមានលិង្គ រចនៈ
ដូចនាមនាមផងទៀត ។

អន្ត , តវន្ត , តាវី សំគាល់កត្តាវាចកៈ និងហេតុកត្តា-
វាចកៈ ។

តព្វ , អនិយ សំគាល់កម្មវាចកៈ ភាវវាចកៈ ហេតុកម្ម-
វាចកៈ ។

មាន , ត , ត្វាទិ-បច្ច័យសំគាល់បាន ៥ វាចកៈ ។

ហេតុកត្តាវាចកៈ និងហេតុកម្មវាចកៈ អាចចុះបច្ច័យ
ប្រចាំ ពួកធាតុផង ការិតបច្ច័យផង ដូចជា : **ឧគ្គណ្ណារមេន្តោ ,**
ឧគ្គណ្ណារមិយមាសោ , ភារិតោ , ភារមិតោ ។

សូមចាំទុកថាបើប្រើបច្ច័យខុសធ្វើឱ្យខូចវាចកៈ បើ
វាចកៈខុសហើយក៏ធ្វើឱ្យប្រយោគខុសដែរ ។

ដូចជា **ករោតិ , ភារេតិ , ភរិយតេ , ភារមិយតេ** ជា
ដើម យើងចាំបាន ថា **ឱ-ណេ-យ-ណារមេ + ត + យ-បច្ច័យ**
ចុះក្នុងវាចកៈអ្វី ? សព្វអ្វីជាប្រធាន ? វត្តមានារិកត្តិ ប្រាប់
កាលអ្វី ? បើស្គាល់វាចកៈហើយនឹងបំពេញឱ្យជា ប្រយោគ
កត្ត.កម្ម. គ្រប់បរិបូណ៌បានត្រូវមានបទអ្វីទៀត, ត្រឹមត្រូវតាម
ផ្លូវសម្ពន្ធឬទេ ។

៧. សម្ពន្ធ

ក្នុងការរៀងសព្វចូលក្នុងប្រយោគ គេមិនសូវនឹកដល់
គោលសម្ពន្ធទេ ដោយគិតថាមិនជាការសំខាន់ ។ ដើម្បីរៀប
រៀងប្រយោគភាសាបាលីឱ្យបានល្អ គួរចៀសវាងកំហុស ៣
យ៉ាងគឺ កំហុសសព្វ ១ កំហុសសម្ពន្ធ ១ កំហុសប្រយោគ ១ ។

កំហុសសព្វ : សរសេរខុសដូចជា **ត្វា** ជា **តវំ** ,
សុបរិត ជា **សុប្បរិត** , **ទុគ្គត** ជា **ទុគត** , **វិរិយ** ជា **វិរិយ** ,
សេដ្ឋិបុត្ត ជា **សេដ្ឋិបុត្ត** , ជាដើមក្តី ប្រើលិង្គខុសដូចជា **សា**
កម្មន្តំ ករោន្តា , **សោ ភត្តំ តុញ្ញត្តិ** ជាដើមក្តី, ប្រើវចនៈខុស
ដូចជា **បុរិសោ គាមំ គច្ឆន្តិ** ជាដើមក្តី , ប្រើសព្វខុសអត្ថន័យ
ដូចជាភាសាខ្មែរថា “ដឹកទឹក, គោ ស៊ីស្មៅ, គ្រែនៅក្នុងបន្ទប់”
តែងថា “**ខទកំ តុញ្ញតិ** , **គោណោ តិណំ តុញ្ញតិ** , **មញ្ជោ គព្ពេ**
វសតិ” ជាដើមក្តី ហៅថា ខុសសព្វ ។ **ខទកំ មិវតិ** , **តិណំ**
ខាទតិ , **គព្ពេ អតិ** ។

កំហុសសម្ពន្ធដូចជាភាសាខ្មែរថា “សត្វស្លាបនៅលើ
ដើមឈើ, ខ្ញុំទៅវត្ត” “**សកុណោ រុក្ខស្ស ហោតិ**, **អហំ វិហារេ**
គមិស្សាមិ” ក្តី រៀងសព្វខុសទឹកនៃឯ “ព្រះថេរនាំភិក្ខុទាំងឡាយ
ទៅក្នុងទីនោះហើយគិតថា...” តែងថា “**ថេរោ ភិក្ខុ អាទាយ**
គន្ធា តត្ថ ចិន្តេសិ ។ បេ។ ក្តី, កូនសេដ្ឋិបួននាក់ = **ចតុន្តំ**
សេដ្ឋិនោ បុត្តោ (ខុសត្រង់ណា សូមកែតម្រូវ) កូនបួននាក់ ឬ
សេដ្ឋិបួននាក់, “បួន” ជាវិសេសនៈរបស់បទណា ត្រូវមាន

លិង្គ វចនៈ វិភក្តិ ស្មើគ្នានឹងបទនោះ ហេតុនេះទើបឈ្មោះថា ខុសវិធីសម្ពន្ធ ។

កំហុសប្រយោគៈ គឺប្រយោគដែលមានកំហុសសព្ទ និងកំហុសសម្ពន្ធក្តី ប្រើវាចកៈខុស ដូចជា **រោគសោ, ឥច្ចតិ, បព្វជិតព្វោ** មិនមានប្រធានដូច្នោះក្តីរៀងសេចក្តីលេខក្រៅ, លេខក្នុងច្របូកច្របល់គ្នាក្តី ហៅថា ខុសប្រយោគ ។

រោគសោ និង **ឥច្ចតិ** ជាកត្តាវាចកៈ តែមិនមានប្រធាន ត្រូវសម្ពន្ធដូចម្តេច ? **បព្វជិតព្វោ** ជាអកម្មធាតុមិនអាច ប្រើ កម្មវាចកៈបានទេ , **តព្វ**-បច្ច័យប្រើជាកត្តាវាចកៈមិនបាន ដូច្នោះ **បព្វជិតព្វោ** ឈ្មោះវាចកៈអ្វីទៅ ។

សូមសង្កេតប្រយោគដូចតទៅនេះ :

- **តន្តេ អហំ បុព្វេ សាមណេរោ** ។ ខ្វះកិរិយា ។
- **តន្តេ បុព្វេ សាមណេរោ អហោសិ** ។ ខ្វះប្រធាន ។
- **ឥទានិ បនម្ហិ គិហី ជាតោ** ។ ខ្វះប្រធាន ។
- **ឥទានិ បន គិហី ជាតោម្ហិ** ។ ខ្វះប្រធាន ។
- **ឥមិនា ការណេនាហំ ឥមិនា អភិសមិតោ** ។

- **ឥមិនា ការណេន ឥមិនា អភិសមិទោម្ហិ** ។ ខ្លះ

ប្រធាន ។

ប្រយោគទាំងនេះ ត្រឹមត្រូវតាមវិធីសម្ពន្ធ និងអត្ថន័យ ព្រោះកិរិយាអាឡាតបង្គាប់ប្រធានបានគ្រប់គ្រាន់ហើយ ។

ជាដំបូង យើងត្រូវពិចារណា អត្ថន័យរបស់ប្រយោគ ដូចជា “កូនសេដ្ឋីបួននាក់” តើសេដ្ឋីបួននាក់មានកូនមួយ ឬ កូនបួននាក់របស់សេដ្ឋីម្នាក់ ? **ចតុន្តំ** ជា ច. ឆ. ពហុ. **សេដ្ឋី នោ** ជា ច. ឆ. ឯក. ឬ ប. ទុ. អា. ពហុ. **បុត្តោ** ប. ឯក. ។ បើកូន របស់សេដ្ឋីទាំងឡាយបួននាក់ = **ចតុន្តំ សេដ្ឋីនំ បុត្តោ** ។ កូន ទាំងឡាយបួននាក់របស់សេដ្ឋី = **ចត្តារោ សេដ្ឋីនោ បុត្តា** ។ ប្រយោគទាំងពីរនេះជាលិង្គត្ថៈ ដូចគ្នា តើប្រយោគណាមួយ ត្រឹមត្រូវ ? ។

១. សម្ពន្ធ **ចតុន្តំ** វិសេសនៈរបស់ **សេដ្ឋីនំ**។ សាមិ- សម្ពន្ធក្នុង **បុត្តោ**។ លិង្គត្ថៈ ។ ត្រូវតាមផ្លូវសម្ពន្ធ តែខុស អត្ថន័យ ។

២. សម្ពន្ធ **ចត្តារោ** វិសេសនៈរបស់ **បុត្តា** , **សេដ្ឋីនោ**

សាមិសម្ពន្ធក្នុង **បុត្តា**។ លិង្គត្តៈ ត្រូវទាំងសម្ពន្ធទាំងអត្តន័យ ។

មុននឹងតែងប្រយោគបាលី ត្រូវគិតសេចក្តីខ្មែរឲ្យបាន ច្បាស់លាស់សិនទើបរិះរកសព្ទបាលី វិភត្តិ កាល ជាដើម រៀបរៀងជាប្រយោគ រួចហើយសម្ពន្ធមើល តើត្រឹមត្រូវតាម វេយ្យករណ៍ និងវិធីសម្ពន្ធ ឬទេ ។

លំហាត់

សូមរៀបរៀងប្រយោគកត្តាចកៈ ១ កម្មវាចកៈ ១ ហេតុកត្តាចកៈ ១, ហេតុកម្មវាចកៈ ១ ដោយសព្ទ : **មិត្ត, បុត្ត, អក្សរ, លិខ**, ហើយសម្ពន្ធ ។

ភាសាខ្មែរ

- ១. កត្ត. កូនរបស់បិតាសរសេរនូវអក្សរទ. ។
- ២. កម្ម. អក្សរទ. គឺកូនរបស់បិតាតែងតែសរសេរ ។
- ៣. ហេតុកត្ត. បិតាញ៉ាំងកូនឲ្យសរសេរនូវ អក្សរទ. ។
- ៤. ហេតុកម្ម. អក្សរទ. គឺបិតាញ៉ាំងកូនឲ្យសរសេរ ។

ភាសាបាលី

- ១. កត្ត. ។

- ២. កម្ម. ។
- ៣. ហេតុកត្តិ. ។
- ៤. ហេតុកម្ម. ។

សម្ពន្ធ

- ១. កត្តិ. ។
- ២. កម្ម. ។
- ៣. ហេតុកត្តិ. ។
- ៤. ហេតុកម្ម. ។

លំហាត់

១. ខេមរេរិចគ្គន៍

សត្តស្ស នាថោ ពុទ្ធា ។

សត្តស្ស សាមិសម្ពន្ធក្នុង នាថោ វិសេសនៈរបស់

ពុទ្ធា លិង្គត្តិ ។

- សត្តានំ នាថស្ស ពុទ្ធស្ស អនុតារោ ។

សត្តានំ សាមិសម្ពន្ធក្នុង នាថស្ស វិសេសនៈរបស់

ពុទ្ធស្ស សាមិសម្ពន្ធក្នុង អនុតារោ លិង្គត្តិ ។

- លោកេ អគ្គេ ធម្មេ បសាទោ ។

- លោកេ អាធារក្នុង អគ្គេ។ វិសេសនៈរបស់ ធម្មេ។
ភិក្ខុធារក្នុង បសាទោ។ លិង្គត្តៈ ។

- តចា អទិច្ចស្ស អតា ។

តចា វិសេសនៈរបស់ អតា, អទិច្ចស្ស សាមិសម្ពន្ធ
ក្នុង អតា។ លិង្គត្តៈ ។

- កណ្ណានំ គោណានំ តចោ ។

កណ្ណានំ វិសេសនៈរបស់ គោណានំ។ សាមិសម្ពន្ធ
ក្នុង តចោ។ លិង្គត្តៈ ។

- ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ ។

ពុទ្ធោ សយកត្តាក្នុង ឧប្បន្នោ, លោកេ វេសយិកា-ធារ
ក្នុង ឧប្បន្នោ។ កិតបទ-កត្តវាចកៈ ។

- ធម្មោ សប្បុរិសានំ សន្តានេ ធិតោ ។

ធម្មោ សយកត្តាក្នុង ធិតោ , សប្បុរិសានំ សាមិសម្ពន្ធ
ក្នុង សន្តានេ។ ព្យាបិកាធារក្នុង ធិតោ។ កិតបទ-កត្តវាចកៈ ។

- តគតា អនុបុព្វេន រាជគហំ បក្កោ ។

ភគវា សយកត្តាក្នុង **បត្តោ** , **អនុបុព្វេន** តតិយា-
វិសេសនៈក្នុង **បត្តោ**, **រាជគហំ** សម្មាបុណិយកម្មក្នុង **បត្តោ**។
កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **រាជា មហាន្តេន បរិវារេន នគរ និក្ខន្តោ** ។

រាជា សយកត្តាក្នុង **និក្ខន្តោ**, **មហាន្តេន** វិសេសនៈ
របស់ **បរិវារេន**។ ករណៈក្នុង **និក្ខន្តោ** , **នគរ** អបាទានក្នុង
និក្ខន្តោ។ កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **ព្រាហ្មណា នគរំ មិណ្ណាយ បទិដ្ឋា** ។

ព្រាហ្មណា សយកត្តាក្នុង **បទិដ្ឋា** , **នគរំ** សម្មាបុ-
ណិយកម្មក្នុង **បទិដ្ឋា**, **មិណ្ណាយ** សម្បទានៈក្នុង **បទិដ្ឋា**។
កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

២. បាលិបរិវត្តន៍

សឡោ វិញ្ញក **សាវកានំ** នៃសាវ័កទ. **មហាន្តោ** ធំ ។

មហាន្តោ វិសេសនៈរបស់ **សឡោ** , **សាវកានំ**
សមូហសម្ពន្ធក្នុង **សឡោ**។ លិង្គត្តៈ ។

វិបាកោ វិជល **ធម្មស្ស** នៃធម៌ **សុន្តរស្ស** ល្អ ។

សុន្ទរស្ស វិសេសនៈរបស់ **ធម្មស្ស**។ សាមិសម្ពុន្ធក្នុង
វិបាកោ។ លិង្គត្តៈ ។

មតិ វិសេចក្តីដឹង **រោចវិយស្ស**។ របស់អាចារ្យ **កុសល-**
ស្ស ប៉ុនប្រសប់ ។

កុសលស្ស វិសេសនៈរបស់ **រោចវិយស្ស**។ សាមិ-
សម្ពុន្ធក្នុង **មតិ**។ លិង្គត្តៈ ។

មុត្តោ រឺកូន **កុលស្ស** នៃត្រកូល **អឌ្ឍស្ស** ស្តុកស្តម្ភ ។
អឌ្ឍស្ស វិសេសនៈរបស់ **កុលស្ស**។ សាមិសម្ពុន្ធក្នុង
មុត្តោ។ លិង្គត្តៈ ។

ជនា រឺជនទ. **សាលាយំ** ក្នុងសាលា **មហានិយំ** ធំ ។
មហានិយំ វិសេសនៈរបស់ **សាលាយំ**។ ភិក្ខុវិទ្យាក្នុង
ជនា។ លិង្គត្តៈ ។

ភិក្ខុ រឺភិក្ខុទ. **មចិដ្ឋា** ចូលទៅហើយ **គាមំ** កាន់ស្រុក
មិណ្ឌាយ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។

ភិក្ខុ សយកត្តាក្នុង **មចិដ្ឋា**។ កិតបទ-កត្តាវិចារៈ **គាមំ**
សម្បាបុណិយកម្មក្នុង **មចិដ្ឋា** , **មិណ្ឌាយ** សម្បទានៈក្នុង

បរិដ្ឋា ។

ហត្ថី រឺជំរី **ឱតោ** ឈរនៅហើយ **សាលយំ** ក្នុងរោង
ជិន្ធាយ គ្រាំគ្រា ។

ហត្ថី សយកត្តាក្នុង **ឱតោ**ៗ កិតិបទ-កត្តវាចកៈ
ជិន្ធាយ វិសេសនៈរបស់ **សាលយំ**ៗ វេសយិកាធារក្នុង
ឱតោ ។

មុទិសោ រឺបុរស **ចន្ទោ** កាច **និទ្ទោ** បែកហើយ **ញាតិហិ**
ចាកញាតិទ. **អត្តនោ** របស់ខ្លួន ។

មុទិសោ សយកត្តាក្នុង **និទ្ទោ**ៗ កិតិបទ-កត្តវាចកៈ
ចន្ទោ វិសេសនៈរបស់ **មុទិសោ**, **អត្តនោ** សាមិសម្ពន្ធក្នុង
ញាតិហិៗ អបាទានៈក្នុង **និទ្ទោ** ។

តាបសោ រឺតាបស **គតោ** ទៅហើយ **វនំ** កាន់ព្រៃ
អត្តាយ ដើម្បីប្រយោជន៍ **វនានំ** ដល់ផ្ទៃឈើទ. ។

តាបសោ សយកត្តាក្នុង **គតោ**ៗ កិតិបទ-កត្តវាចកៈ
វនានំ សម្បទានៈក្នុង **អត្តាយ**ៗ សម្បទានៈក្នុង **គតោ**, **វនំ**
សម្បាបុណិយកម្មក្នុង **គតោ** ។

រាជិនី វិព្រះរាជិនី **មិតា** ប្រថាប់នៅហើយ **មឿង** ក្នុង
កណ្តាល **នារីនំ** នៃនារីទេ. ។

រាជិនី សយកត្តាក្នុង **មិតា** កិតបទ-កត្តាចកៈ, **នារីនំ**
សាមិសម្ពន្ធក្នុង **មឿង** អាធារក្នុង **មិតា** ។

៣. ខេមបេរិវត្តន៍

- **សុក្ខា សាខា រុក្ខា មតិតា** ។

សុក្ខា វិសេសនៈរបស់ **សាខា** សយកត្តាក្នុង **មតិតា** ,
រុក្ខា អាបាទានក្នុង **មតិតា** កិតបទកត្តាចកៈ ។

- **នីលំ ឧប្បលំ ឧទកេ ជាតំ** ។

នីលំ វិសេសនៈរបស់ **ឧប្បលំ** សយកត្តាក្នុង **ជាតំ** ,
ឧទកេ វេសយិកាធារៈក្នុង **ជាតំ** កិតបទ-កត្តាចកៈ ។

- **កញ្ញា មតិលោ កុលំ គតា** ។

កញ្ញា សយកត្តាក្នុង **គតា** , **មតិលោ** សាមិសម្ពន្ធក្នុង
កុលំ សម្បាបុណិយកម្មក្នុង **គតា** កិតបទ-កត្តាចកៈ ។

- **ភិក្ខុ មហន្តេ វិហារេ និសិន្ធា** ។

ភិក្ខុ សយកត្តាក្នុង **និសិន្ធា** , **មហន្តេ** វិសេសនៈរបស់

វិហារ វេសយិការៈក្នុង **និសិទ្ធា** កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **ជនោ គាមេ ឧទ្ទាយ សាលាយំ និបន្លោ** ។

ជនោ សយកត្តាក្នុង **និបន្លោ** , **គាមេ** សមីបាធារៈ ក្នុង **សាលាយំ** , **ឧទ្ទាយ** វិសេសនៈរបស់ **សាលាយំ** វេសយិការៈ ធារៈក្នុង **និបន្លោ** កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **ឯក្កនសន្និ អរហន្តោ លោកេ ឧប្បន្លា** ។

ឯក្កនសន្និ វិសេសនៈរបស់ **អរហន្តោ** សយកត្តាក្នុង **ឧប្បន្លា** , **លោកេ** វេសយិការៈក្នុង **ឧប្បន្លា** កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **ចតស្សេន សាខា រុក្ខា ភក្កា** ។

ចតស្សេន វិសេសនៈរបស់ **សាខា** សយកត្តាក្នុង **ភក្កា** , **រុក្ខា** អបាទានៈ ក្នុង **ភក្កា** កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

- **ចុទ្ធស បុរិសា ឯកវិសតិយា ឥត្តិហិ នទិយំ គតា** ។

ចុទ្ធស វិសេសនៈរបស់ **បុរិសា** សយកកត្តាក្នុង **គតា** , **នទិយំ** អាធារក្នុង **គតា** កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ **ឯកវិសតិយា** វិសេសនៈរបស់ **ឥត្តិហិ** ករណៈក្នុង **គតា** ។

- បតុត្តាឡីសាយ ព្រាហ្មណានំ ភត្តំ ទារកស្ស មិត្តា
ទិន្នំ ។

បតុត្តាឡីសាយ វិសេសនៈរបស់ ព្រាហ្មណានំ។
សម្បទានក្នុង ទិន្នំ , ភត្តំ វុត្តកម្មក្នុង ទិន្នំ , ទារកស្ស
សាមិសម្ពន្ធក្នុង មិត្តា។ អនភិហិតកត្តាក្នុង ទិន្នំ។ កិត្តបទ-
កម្មវាចកៈ ។

- ឋានំ ញ្ញោ អដ្ឋត្តីសាយ ជនានំ ទិន្នំ ។

ឋានំ វុត្តកម្មក្នុង ទិន្នំ , ញ្ញោ អនភិហិតកត្តាក្នុង ទិន្នំ ,
អដ្ឋត្តីសាយ វិសេសនៈរបស់ ជនានំ។ សម្បទានក្នុង ទិន្នំ។
កិត្តបទ-កម្មវាចកៈ ។

៤. បាលិបរិចគ្គនំ

ភិក្ខុ វីភិក្ខុទ។ បត្តារោ បួនអង្គ បរិច្ឆា ចូលទៅហើយ
គានំ កាន់ស្រុក មិណ្ឌាយ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។

បត្តារោ វិសេសនៈរបស់ ភិក្ខុ។ សយកត្តាក្នុង បរិច្ឆា,
គានំ សម្បាបុណិកម្មក្នុង បរិច្ឆា , មិណ្ឌាយ សម្បទានក្នុង
បរិច្ឆា។ កិត្តបទ-កត្តវាចកៈ ។

ហសា វីខេទ. **តយោ** បី **អតិក្កន្តា** កន្លងទៅហើយ។

តយោ វិសេសនៈរបស់ **ហសា**។ សយកត្តាក្នុង
អតិក្កន្តា។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ ។

នារិយោ វីនាងទ. **ឯក្កនវិសតិ** ១៩ នាក់ **គតា** ទៅ
ហើយ **នទី** កាន់ស្ទឹង **នហានាយ** ដើម្បីដូត ។

ឯក្កនវិសតិ វិសេសនៈរបស់ **នារិយោ**។ សយកត្តា
ក្នុង **គតា** , **នហានាយ** សម្បទានក្នុង **គតា** , **នទី** សម្បាបុ-
ណិយកម្មក្នុង **គតា**។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ ។

ចិវរាទិ វីថេរទ. **នាយកេហិ** គឺទាយកទ. **ទិន្ធានិ**
ប្រគេនហើយ **និក្ខនំ** ដល់ភិក្ខុទ. **ចតុប្បញ្ញាសាយ** ៥៤ អង្គ ។

ចតុប្បញ្ញាសាយ វិសេសនៈរបស់ **និក្ខនំ**។ សម្បទាន
ក្នុង **ទិន្ធានិ** , **ចិវរាទិ** វុត្តកម្មក្នុង **ទិន្ធានិ**, **នាយកេហិ**
អនភិហិតកត្តាក្នុង **ទិន្ធានិ**។ កិតបទ-កម្មវាចកៈ ។

អេចរិយោ វីអាចារ្យ **កុមារានំ** នៃកុមារទ. **តេវិសតិយា**
២៣ នាក់ **បទិដ្ឋោ** ចូលទៅហើយ **គាមំ** កាន់ស្រុក ។

តេវីសតិយា វិសេសនៈរបស់ **គុហារាជំ**។ សាមិ-
សម្ពុទ្ធក្នុង **អាចរិយោ**។ សយកត្តាក្នុង **បរិដ្ឋោ** , **គាមំ** សម្មា-
បុណិយកម្មក្នុង **បរិដ្ឋោ**។ កិតបទ-កត្តវាចកៈ ។

ធនំ វិទ្រព្យ **រញ្ជោ** របស់ព្រះរាជ **ពហំ** ច្រើន **សុទ្ធា** វិ-
ស្វយទ. **នាគរេហិ** គឺអ្នកនគរទ. **ទិន្លា** ថ្វាយហើយ **តស្ស**
(**រញ្ជោ**) ដល់ព្រះរាជាអង្គនោះ ។

ពហំ វិសេសនៈរបស់ **ធនំ** , **រញ្ជោ** សាមិសម្ពុទ្ធក្នុង
ធនំ។ លិង្គត្តៈ **តស្ស** វិសេសនៈរបស់ (**រញ្ជោ**)។ សម្បទាន
ក្នុង **ទិន្លា**, **នាគរេហិ** អនភិហិតកត្តាក្នុង **ទិន្លា** , **សុទ្ធា** វុត្តកម្ម
ក្នុង **ទិន្លា**។ កិតបទ-កម្មវាចកៈ ។

មាតា វិមាតា **សេដ្ឋិនោ** របស់សេដ្ឋី **បសន្តា** ជ្រះថ្លា
ហើយ **សាសនេ** ក្នុងព្រះសាសនា **ទានំ** វិទាន **តាយ** (**មាតុ**
យា) គឺមាតានោះ **ទិន្នំ** ថ្វាយហើយ **សឡស្ស** ដល់សង្ឃ ។

សេដ្ឋិនោ សាមិសម្ពុទ្ធក្នុង **មាតា**។ សយកត្តាក្នុង
បសន្តា, **សាសនេ** ព្យាបិកាធារក្នុង **បសន្តា**។ កិតបទ-កត្តវាចកៈ
តាយ វិសេសនៈរបស់ (**មាតុយា**)។ អនភិហិតកត្តាក្នុង **ទិន្នំ**,

សឡស្ស សម្បទានក្នុង **ទិន្នំ** , **នានំ** វុត្តកម្មក្នុង **ទិន្នំ**។
កិត្តបទ-កម្មវាចកៈ ។

ចិវរាទិ វិថីវទ. **ពហុនិ** ច្រើន **ឧប្បន្ទានិ** កើតឡើង
ហើយ **សឡស្ស** ដល់សង្ឃ , **តានិ** (**ចិវរាទិ**) វិថីវទ. នោះ
(**សឡេន** គឺសង្ឃ) **វិភត្តានិ** ចែកហើយ **និក្ខនំ** ដល់ភិក្ខុទ. ។

ពហុនិ វិសេសនៈរបស់ **ចិវរាទិ**។ សយកត្តាក្នុង
ឧប្បន្ទានិ **សឡស្ស** សម្បទានក្នុង **ឧប្បន្ទានិ**។ កិត្តបទ-
កត្តវាចកៈ **តានិ** វិសេសនៈរបស់ (**ចិវរាទិ**)។ វុត្តកម្មក្នុង
វិភត្តានិ, (**សឡេន**) អនភិហិតកត្តាក្នុង **វិភត្តានិ** , **និក្ខនំ**
សម្បទានក្នុង **វិភត្តានិ**។ កិត្តបទ-កម្មវាចកៈ ។

កុលំ វីត្រកូល **ខត្តិយស្ស** របស់ក្សត្រិយ៍ **ខត្តមំ** ខ្ពស់, **តំ**
(**កុលំ**) វីត្រកូលនោះ **ជនេហិ** គឺជនទ. **ហានិកំ** បូជាហើយ ។

ខត្តមំ វិសេសនៈរបស់ (**កុលំ**), **ខត្តិយស្ស** សាមិ-
សម្ពន្ធក្នុង **កុលំ**។ លិង្គត្ថៈ , **តំ** វិសេសនៈរបស់ (**កុលំ**)។
វុត្តកម្មក្នុង **ហានិកំ**, **ជនេហិ** អនភិហិតកត្តាក្នុង **ហានិកំ**។
កិត្តបទ-កម្មវាចកៈ ។

និគ្រោធនោ រឺដើមជ្រៃ **មហន្តោ** ធំ **ជាតោ** កើតហើយ
អរញ្ញោ ក្នុងជ្រៃ។ **សកុណា** រឺសត្វស្លាបទ. **និលីនា** ពួនហើយ
តស្មី (និគ្រោធនោ) លើដើមជ្រៃនោះ ។

មហន្តោ រឺសេសនៈរបស់ **និគ្រោធនោ**ៗ សយកត្តាក្នុង
ជាតោ, **អរញ្ញោ** វេសយិការណារក្នុង **ជាតោ**ៗ កិតបទ-កត្តវាចកៈ
, **សកុណា** សយកត្តាក្នុង**និលីនា** , **តស្មី** រឺសេសនៈរបស់
(**និគ្រោធនោ**)ៗ ឧបសិលេសិកាណារក្នុង **និលីនា**ៗ កិតបទ-
កត្តវាចកៈ ។

៥. ខេមរបរិវត្តន៍

- **ចន្ទោ នតេ ឧគ្គតោ** , **សោ មេយេន បជិច្ឆន្ទោ** ។

ចន្ទោ សយកត្តាក្នុង **ឧគ្គតោ** , **នតេ** ឧបសិលេសិកា-
ណារក្នុង **ឧគ្គតោ**ៗ កិតបទ-កត្តវាចកៈ, **សោ** រឺសេសនៈរបស់
(**ចន្ទោ**)ៗ វុត្តកម្មក្នុង **បជិច្ឆន្ទោ**ៗ កិតបទ-កម្មវាចកៈ
មេយេន អនភិហិតកត្តាក្នុង **បជិច្ឆន្ទោ** ។

- **ឧបាសិកាយោ អាវាសំ គតា** , **ធម្មោ តាហិ**
សុណិតោ ។

ឧបាសិកាយោ សយកត្តាក្នុង **គតា** , **អេវាសំ** សម្មា-
បុណិយកម្មក្នុង **គតា**។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ **ធម្មោ** វុត្តកម្មក្នុង
សុណិតោ, **តាហិ** អនភិហិតកត្តាក្នុង **សុណិតោ**។ កិតបទ-
កម្មវាចកៈ ។

- **ទេវោ វុដ្ឋោ , តស្ស ពិន្ទុនិ ចាជិយំ បរិបុណ្ណានិ** ។

ទេវោ សយកត្តាក្នុង **វុដ្ឋោ**។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ
តស្ស សាមិសម្ពន្ធក្នុង **ពិន្ទុនិ**។ សយកត្តាក្នុង **បរិបុណ្ណានិ**
ចាជិយំ បដិច្ចន្តាធារក្នុង **បរិបុណ្ណានិ**។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ ។

សិស្សា អេចរិយំ ឧបគតា , ឱវាទោ តេន តេសំ
ទិស្លោ ។

សិស្សា សយកត្តាក្នុង **ឧបគតា** , **អេចរិយំ** អវុត្តកម្មក្នុង
ឧបគតា។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ **ឱវាទោ** វុត្តកម្មក្នុង **ទិស្លោ**,
តេន អនភិហិតកត្តាក្នុង **ទិស្លោ** , **តេសំ** វិសេសនៈរបស់
(**សិស្សានំ**)។ សម្មាទានក្នុង **ទិស្លោ**។ កិតបទ-កម្មវាចកៈ ។

- **អម្ពស្ស ផលំ សាខាយ បតិភំ, ភំ ទារកេន គហិតំ** ។

អម្ពស្ស សាមិសម្ពន្ធក្នុង **ផលំ**។ សយកត្តាក្នុង **បតិភំ**,
សាខាយ អប្បាទានក្នុង **បតិភំ**។ កិតបទ-កត្តាវាចកៈ **ភំ** វុត្តកម្ម

ក្នុង **គហិតំ** , **ទារកេន** អនភិហិតកត្តាក្នុង **គហិតំ**។ កិតបទ-
កម្មវាចកៈ ។

- **តថ បុត្តោ មម បុត្តេន វនំ គតោ** ។

បុត្តោ សយកត្តាក្នុង **គតោ**។ កិតបទ-កត្តវាចកៈ **តថ**
សាមិសម្ពន្ធក្នុង **បុត្តោ** , **មម** សាមិសម្ពន្ធក្នុង **បុត្តេន**។
សហត្ថតតិយាក្នុង **គតោ** , **វនំ** សម្មាបុណិកម្មក្នុង **គតោ** ។

- **ឥហានិ បុច្ឆានិ តថ រោចរិយស្ស មេ ហតរា ទិន្ធានិ** ។

បុច្ឆានិ វុត្តកម្មក្នុង **ទិន្ធានិ**។ កិតបទ-កម្មវាចកៈ **ឥហានិ**
វិសេសនៈរបស់ **បុច្ឆានិ** , **តថ** សាមិសម្ពន្ធក្នុង **រោចរិយស្ស**។
សម្បទានក្នុង **ទិន្ធានិ** , **មេ** សាមិសម្ពន្ធក្នុង **ហតរា** អនភិ-
ហិតកត្តាក្នុង **ទិន្ធានិ** ។

៦. បាលិបរិវត្តនំ

អាចារ្យតែងឲ្យនូវឱវាទដល់សិស្សទេ. របស់ខ្លួន ។
សិស្សទេ. នោះរមែងស្តាប់ ។

រោចរិយោ សយកត្តាក្នុង **ទេតិ**។ អាឡាតបទ-កត្តវាចកៈ
អត្តនោ សាមិសម្ពន្ធក្នុង **សិស្សានំ** , **ឱវាទំ** អវុត្តកម្មក្នុង **ទេតិ**,

តេ វិសេសនៈរបស់ (សិស្ស)ៗ សយ-កត្តាក្នុង សុណន្តិៗ
អាឡាតបទ-កត្តាចកៈ។

ទារកទ. តែងសិក្សានូវសិល្បៈរាល់ថ្ងៃ ។ ទារកទ.
នោះរមែងដល់នូវ សេចក្តីចំរើនតាមលំដាប់ ។

ទារកា សយកត្តាក្នុង **សិក្ខន្តិៗ** អាឡាតបទ-កត្តាចកៈ
ទិវសេ ទិវសេ កាលត្ថសត្តមីក្នុង **សិក្ខន្តិ** , **សិប្បំ** អវុត្តកម្ម
ក្នុង **សិក្ខន្តិ**, **តេ** វិសេសនៈរបស់ (**ទារកា**)ៗ សយកត្តាក្នុង
បាបុណន្តិៗ អាឡាតបទ-កត្តាចកៈ **អនុក្កមេន** តតិយា
វិសេសនៈក្នុង **បាបុណន្តិ**, **វុឌ្ឍិ** អវុត្តកម្មក្នុង **បាបុណន្តិ** ។

ពន្លឺនៃបញ្ញា រុងរឿងជាងពន្លឺទាំងឡាយទាំងពួង ។

បញ្ញាយ សាមី... **បតា**ៗ សយ... **វិរោចតិ**ៗ អាឡា...
កត្ត... **សព្វាហិ** វិសេ... **បតាហិ**ៗ អាបា... **វិរោចតិ** ។

បុគ្គលណាសេពគប់នូវជនពាលទ. បុគ្គលនោះ តែង
ដល់នូវ សេចក្តីវិនាស ។

យោ វិសេ... (**បុគ្គលោ**)ៗ សយ... **សេវតិ**ៗ អាឡា...
កត្ត... **ពាលេ** អវុត្ត... **សេវតិ** , **សោ** វិសេ... (**បុគ្គលោ**)ៗ

សយ... **បាបុណាតិ**។ អាឡា... កក្ក... **វិនាសំ** អវុត្ត...

បាបុណាតិ ។

សប្បុរសទ. តែងធ្វើនូវមេត្តា ក្នុងសត្វទ. ទាំងពួង ។

សម្បុរិសា សយ... **ករោន្តិ**។ អាឡា... កក្ក... **សព្វេសុ**

វិសេ... **សត្តេសុ**។ ព្យាបិកា... **មេត្តំ**។ អវុត្ត... **ករោន្តិ** ។

យើងទាំងឡាយ តែងប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយៈក្នុង

ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។

មយំ សយ... **ចរាម**។ អាឡា... កក្ក... **តស្មី** វិសេ.....

កកវតិ។ ឧបសិលេ... **ចរាម** , **ព្រហ្មចរិយំ**។ អវុត្ត... **ចរាម** ។

មាតាតែងប្រៀនប្រដៅកូនរបស់ខ្លួន ។ កូននោះរមែង

តាំងនៅក្នុងឱវាទរបស់មាតានោះ ។

មាតា សយ... **អនុសាសតិ**។ អាឡា... កក្ក... **អត្តនោ**

សាមិ... **បុត្តំ**។ អវុត្ត... **អនុសាសតិ** ។

នោ វិសេ... (បុត្តោ)។ សយ... **តិដ្ឋតិ**។ អាឡា... កក្ក...

តស្សា វិសេ... (**មាតុយា**)។ សាមិ... **ឱវាទេ**។ ឧបសិលេ...

តិដ្ឋតិ ។

លោកទៅកាន់និវេសន៍នៃព្រះរាជាតាមផ្លូវណា ។

ភ្នំ សយ... **គប្បសិ**។ អាឡា... កក្ក... **កតអេន** វិសេ...
មគ្គេន។ តតិយាវិ... **គប្បសិ** , **ព្រឿន** សាមិ... **និវេសន៍**។
សម្បាបុ... **គប្បសិ** ។

លោកទ. តែងនៅក្នុងស្រុកណា ? (យើងទ.) តែងនៅ
ក្នុងទីជិតនៃនគរ ។

តុម្លេ សយ... **វសថ**។ អាឡា... កក្ក... **កតអេន** វិសេ...
គាមេ វេសយិ... **វសថ** , (**មយ**) សយ... **វសាម**។ អាឡា...
កក្ក... **នគរស្ស** សាមិ... **សមីបេ**។ សមីបា... **វសាម** ។

ផ្លែទ. នៃស្វាយជ្រុះចុះចាកមែក ។ ទារកទ. ដណ្តើម
នូវផ្លែស្វាយទ.នោះ ។

អម្ពស្ស សាមិ... **ផលានិ**។ សយ... **មតន្តិ**។ អាឡា...
កក្ក... **សខាយ** អបា... **មតន្តិ** , **ទារកា** សយ... **វិលុប្បន្តិ**។
អាឡា... កក្ក... **តានិ** វិសេ... (**អម្ពផលានិ**)។ អវុត្ត... **វិលុប្បន្តិ** ។

៧. ខេមបេរិវត្តន៍

- **ពុទ្ធា ជនានំ ហិតាយ សុខាយ ធម្មំ ទេសេតិ** ។

ពុទ្ធនោ សយ... ទេសេតិ ។ អាឡា... កក្ក... ជនានំ
សម្មាសា... ហិតាយ និឯ សុខាយ ។ សម្មាសា... ទេសេតិ , ធម្មំ
អវុត្តំ... ទេសេតិ ។

- យេ ជនា សក្កម្ហំ បដិបទ្ធនិ , តេ ទុក្ខា បមុញ្ញនិ ។

យេ វិសេ... ជនា ។ សយ... បដិបទ្ធនិ ។ អាឡា...
កក្ក... សក្កម្ហំ កិរិយាវិសេ... បដិបទ្ធនិ , តេ វិសេ... (ជនា) ។
សយ... បមុញ្ញនិ ។ អាឡា... កក្ក... ទុក្ខា អបា... បមុញ្ញនិ ។

- យោ អត្តានំ សញ្ញមតិ , សោ បាបា វិមតិ ។

យោ វិសេ... (បុគ្គលោ) សយ... សញ្ញមតិ ។ អាឡា...
កក្ក... អត្តានំ អវុត្តំ... សញ្ញមតិ , សោ វិសេ... (បុគ្គលោ) ។
សយ... វិមតិ , បាបា អបា... វិមតិ ។ អាឡា... កក្ក... ។

- យស្ស ធម្មេ បសាទោ អត្ថិ , សោ តំ ធម្មំ បរតិ ។

យស្ស វិសេ... (បុគ្គលស្ស) ។ សាមិ... បសាទោ , ធម្មេ
ព្យាបិកា... បសាទោ ។ សយ... អត្ថិ ។ អាឡា... កក្ក..., សោ
វិសេ... (បុគ្គលោ) ។ សយ... បរតិ , តំ វិសេ... ធម្មំ ។ អវុត្តំ...
បរតិ ។ អាឡា... កក្ក... ។

- ចត្តារោ សេដ្ឋិនោ បុត្តា ហោន្តិ តេសុ ឯកោ មរតិ ។

ចត្តារោ វិសេ... បុត្តា , សេដ្ឋិនោ សាមិ... បុត្តាៗ
សយ... ហោន្តិៗ អាខ្យា... កក្ក... , តេសុ វិសេ... បុត្តេសុៗ
និទ្ធារណ... ឯកោ វិសេ... បុត្តោៗ និទ្ធារណ័យ និងជា
សយ... មរតិៗ អាខ្យា... កក្ក... ។

- យោ បាមំ ករោតិ, តំ បាមំ តស្ស វិបាកំ ទេតិ ។

យោ វិសេ... (បុគ្គលោ)ៗ សយ... ករោតិ , បាមំ
អវុត្ត... ករោតិៗ អាខ្យា... កក្ក... , តំ វិសេ... បាមំៗ សយ...
ទេតិ , តស្ស វិសេ... (បុគ្គលស្ស)ៗ សម្ប... ទេតិៗ អាខ្យា...
កក្ក... វិបាកំ អវុត្ត... ទេតិ ។

- ភិក្ខុ វិហារេ ធម្មំ សង្ហាយន្តិ ។

ភិក្ខុ សយ... សង្ហាយន្តិ , វិហារេ វេសយិ...
សង្ហាយន្តិ , ធម្មំ អវុត្ត... សង្ហាយន្តិៗ អាខ្យា... កក្ក... ។

- គិលានោ សយនេ និបជ្ជតិ វេជ្ជោ តស្ស តេសជំ ទេតិ ។

គិលានោ សយ... និបជ្ជតិ , សយនេ ឧបសិលេ...
និបជ្ជតិៗ អាខ្យា... កក្ក... , វេជ្ជោ សយ... ទេតិ , តស្ស

សម្ប... ទេតិ , តេសជ្ជំ អវុត្ត... ទេតិ ។ អាខ្យា... កត្ត... ។

- ព្រាហ្មណា លាតាយ អគ្គិនោ ពសី បូជេន្តិ ។

ព្រាហ្មណា សយ... បូជេន្តិ , លាតាយ សម្ប... បូជេន្តិ
, អគ្គិនោ សាមិ... ពសី ។ អវុត្ត... បូជេន្តិ ។ អាខ្យា... កត្ត... ។

- សប្បុរិសា បសានេន តីណិ តេនានិ បូជេន្តិ ។

សប្បុរិសា សយ... បូជេន្តិ , បសានេន ករណ...
បូជេន្តិ , តីណិ វិសេ... តេនានិ ។ អវុត្ត... បូជេន្តិ ។ អាខ្យា...
កត្ត... ។

៨. បាលិបរិចគ្គនំ

ព្រះរាជារមែងជាតិស្សរៈ នៃជនទាំងឡាយក្នុងរដ្ឋ
របស់ខ្លួន។

រាជា បកតិកត្តាក្នុង ហោតិ ។ អាខ្យា...កត្ត... អគ្គនោ
សាមិ... រដ្ឋេ ។ វេសយិ... ជនានំ ។ សាមិ... ឥស្សរោ ។ វិកតិ...
ហោតិ ។

ទារកនេះជាចៅរបស់សេដ្ឋី ។

អយំ វិសេ... ទារកោ ។ បកតិ... ហោតិ ។ អាខ្យា...

កក្ក... **សេដ្ឋិនោ** សាមិ... **នត្តា**ៗ វិកតិ... **ហោតិ** ។

ព្រះពុទ្ធតែងជាទីពឹងរបស់សត្វទាំងឡាយ ។

ពុទ្ធា បកតិ... **ហោតិ**ៗ អាឡា... កក្ក... **សត្តានំ**
សាមិ... **នាថោ**ៗ វិកតិ... **ហោតិ** ។

ព្រះធម៌រមែងជាទីពឹង ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់យើងទាំង
ឡាយ ។

ធម្មោ បកតិ... **ហោតិ**ៗ អាឡា... កក្ក... **នោ** ភាវាទិ...
សរណំ , **ឧត្តមំ** វិសេ... **សរណំ**ៗ វិកតិ... **ហោតិ** ។

សង្ខារទ. ទាំងពួងជាធម៌មិនទៀង។ សង្ខារទ. ណា
តែងកើតឡើង សង្ខារទ. នោះរមែងរលត់ទៅ ។

សព្វេ វិសេ... **សច្ចារា**ៗ បកតិ... **ហោតិ**ៗ អាឡា...
កក្ក.. **អនិច្ចា** វិកតិ... **ហោតិ** , **យេ** វិសេ... (**សច្ចារា**)ៗ
សយ... **ឧប្បជ្ឈតិ**ៗ អាឡា... កក្ក... , **តេ** វិសេ... (**សច្ចារា**)ៗ
សយ... **និរុដ្ឋតិ**ៗ អាឡា... កក្ក... ។

សេចក្តីស្លាប់របស់សត្វទាំងឡាយទាំងពួងជាធម្មជាតិ
ទៀង ។

**សព្វេសំ វិសេ... សក្កានំ ភាវទិ... មរណំ បកតិ...
 ហោតិ អាឡា... កក្ក... និយតំ (ធុនំ) វិកតិ... ហោតិ ។
 សេចក្តីប្រមាទជាផ្លូវនៃសេចក្តីស្តាប់ ។
 មហានោ បកតិ... (ហោតិ) អាឡា... កក្ក... មច្ចុសោ
 ភាវទិ... មនំ វិកតិ... (ហោតិ) ។
 វ្តែទាំងឡាយរបស់សេដ្ឋីជាសត្វកាច ។
 សេន្និនោ សាមិ... សុនខា បកតិ... ហោតិ អាឡា...
 កក្ក... ចណ្ណា វិកតិ... ហោតិ ។
 នាងខ្ញុំជាស្រ្តីដល់ហើយ នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ។
 អហំ បកតិ... អស្មិ អាឡា... កក្ក... ពុទ្ធិ បកតិអវុត្ត...
 គតា , សរណំ វិកតិអវុត្ត... គតា វិកតិ... អស្មិ ។**

៩. ខេមបេរិវត្តនំ

**- មិតា អម្ពានំ មិយោ ហោតិ ។
 មិតា បកតិ... ហោតិ អាឡា... កក្ក... អម្ពានំ សាមិ...
 មិយោ វិកតិ... ហោតិ ។
 - អហំ មម មាតុយា មិយោ ហោមិ ។**

**អេង បកតិ... ហោមិៗ អាឡា... កត្ត... មម សាមិ...
ហតុយាៗ សាមិ... មិយាៗ វិកតិ... ហោមិ ។**

- មធីសី សព្វេសំ សកុណានំ មតិជ្ជា ហោតិ ។

**មធីសី បកតិ... ហោតិៗ អាឡា... កត្ត... សព្វេសំ
វិសេ... សកុណានំៗ ភាវាទិ... មតិជ្ជាៗ វិកតិ... ហោតិ ។**

**- អយំ មហន្តោ និគ្រោធា ទេវតាយ អធិតុត្តោ
ហោតិ ។**

**និគ្រោធា បតកិ... ហោតិៗ អាឡា... កត្ត... អយំ ក្តី
មហន្តោ ក្តី វិសេ... និគ្រោធា , ទេវតាយ អនភិហិ... អធិ
តុត្តោៗ វិកតិ... ហោតិ ។**

- ឥទំ វចនំ តវ ឧបជ្ឈាយេន កថិតំ ហោតិ ។

**វចនំ បកតិ... ហោតិៗ អាឡា... កត្ត... ឥទំ វិសេ...
វចនំ , តវ សាមិ... ឧបជ្ឈាយេន អនភិហិ... កថិតំៗ
វិកតិ... ហោតិ ។**

- ឥហានិ វត្តានិ សច្ចស្ស ទាយកេន ទិន្ទានិ ហោតិ ។

វត្តានិ បកតិ... ហោតិៗ អាឡា... កត្ត... ឥហានិ វិសេ...

វត្តានិ , សឡស្ស សម្មទា... ទិញានិ , ទាយកេន អនភិហិ...

ទិញានិ ៗ វិកតិ... ហោត្តិ ។

- ទលិទ្កស្ស ធនំ ចោរេន គហិតំ ហោតិ ។

**ធនំ បកតិ... ហោតិ ៗ អាខ្យា... កត្ត... ទលិទ្កស្ស
សាមិ... ធនំ , ចោរេន អនភិហិ... គហិតំ ៗ វិកតិ... ហោតិ ។**

- តុយ្ហំ បុត្តោ ពាលេន បហដោ ហោតិ ។

**បុត្តោ បកតិ... ហោតិ ៗ អាខ្យា... កត្ត... តុយ្ហំ សាមិ...
បុត្តោ , ពាលេន អនភិហិ... បហដោ ៗ វិកតិ... ហោតិ ។**

- សព្វេ ភិលេសា អរហន្តេហិ បហិនា ហោតិ ។

**ភិលេសា បកតិ... ហោតិ ៗ អាខ្យា... កត្ត... សព្វេ
វិសេ... ភិលេសា , អរហន្តេហិ អនភិហិ... បហិនា ៗ វិកតិ...
ហោតិ ។**

- អយំ ធម្មោ មុនីហិ អធិគតោ ហោតិ ។

**ធម្មោ បកតិ... ហោតិ អាខ្យា... កត្ត... អយំ វិសេ...
ធម្មោ , មុនីហិ អនភិហិ... អធិគតោ ៗ វិកតិ... ហោតិ ។**

១០. បាលីបរិវត្តន៍

ស្រីនេះកាលបើស្វាមីរបស់ខ្លួន ស្លាប់ហើយ បានហើយ
នូវស្វាមីដទៃទៀត ។

ឥត្ថី សយ... **លតិ**។ អាខ្យា... កក្ក... **អយំ** វិសេ... **ឥត្ថី**,
អត្តនោ សាមិ... **សាមិកេ**។ លក្ខណៈក្នុង **មតេ**។ លក្ខណៈ-
កិរិយា **អញ្ញំ** វិសេ... **សាមិកំ**។ អវុត្ត... **លតិ** ។

អ្នកគ្រួសារអង្គរហើយ ដាក់ក្នុងឆ្នាំងហើយ អោយទឹក
រួចហើយលើកឡើងកាន់ចង្រ្កាន កាលបើភត្តដ្ឋិនហើយដាក់
ចុះហើយ ។

សុទោ សយ... **ឱតារេសិ**។ អាខ្យា... កក្ក... **តុណ្ហលំ**
អវុត្ត... **ឆោវិត្វា**។ បុព្វកាល... **បភ្វិមិត្វា** , **ឧក្ខុលិយំ** បដិច្ចន្តា.
.. **បភ្វិមិត្វា**។ បុព្វកាល... **ទត្វា** , **ឧទកំ** , អវុត្ត... **ទត្វា**។
បុព្វកាល **ឱតារេសិ**, **តត្តេ** លក្ខណៈ... **បក្កេ**។ លក្ខណៈកិរិយា ។

លោកអាចារ្យកាលវេលាដល់ព្រមហើយអោយឱវាទ
ដល់សិស្សទ. របស់ខ្លួនហើយ ទើបចូលទៅកាន់បន្ទប់ ។

អចរិយោ សយ... **បរិសតិ**។ អាឡា... កត្ត... **វេនាយ**
លក្ខណ... **សម្បត្តាយ**។ លក្ខណកិរិយា, **អត្តនោ** សាមិ...
សិស្សានំ សម្ប... **ទត្វា**, **ឱវាទំ** អវុត្ត... **ទត្វា**។ បុព្វកាល...
បរិសតិ, **គត្តំ** សម្បាបុ... **បរិសតិ** ។

ចោរទ. ត្រាច់ទៅហើយក្នុងរាត្រី កាលបើអរុណរះ
ឡើងហើយ រមែងចូលទៅកាន់ទីណាមួយហើយដេក ។

ចោរា សយ... **សយន្តិ**។ អាឡា... កត្ត... **ត្រិយំ**
កាលត្ថស... **វិចរិត្វា**។ បុព្វកាល... **បរិសិត្វា**, **អរុណោ**
លក្ខណ... **ខត្តតេ**។ លក្ខណកិរិយា, **អញ្ញតរំ** វិសេ... **ឋានំ**។
សម្បាបុ... **បរិសិត្វា**។ បុព្វកាល... **សយន្តិ** ។

ឧបាសកទ. ទៅកាន់អាវាសហើយថ្វាយនូវទានរួច
ហើយសមាទានសីលរួចស្តាប់ធម៌ ។

ឧបាសកា សយ... **សុណន្តិ**។ អាឡា... កត្ត... **អវាសំ**
សម្បាបុ... **គន្ធា**។ បុព្វកាល... **ទត្វា**, **ទានំ** អវុត្ត... **ទត្វា**។
បុព្វកាល... **សមាទយិត្វា**, **សីលំ** អវុត្ត... **សមាទយិត្វា**។
បុព្វកាល... **សុណន្តិ**, **ធម៌** អវុត្ត... **សុណន្តិ** ។

ព្រះរាជា ស្តេចចេញចាកខាងក្នុងបុរីហើយ គង់នៅក្នុង
សមាគមនៃអាមាត្យទេ. ហើយទ្រង់ពិចារណាកិច្ចការដែល
កើតឡើងហើយក្នុងដែនរបស់ខ្លួនរាល់ៗ ថ្ងៃ ។

រាជា សយ... **វិចារេតិ**។ អាឡា... កក្ក... **ទិវសេ**
ទិវសេ កាលត្ត... **វិចារេតិ**, **អន្តេបុរា** អបាទា... **និក្ខមិត្រា**។
បុព្វកាល... **និសិទិត្រា** , **អបច្ឆានំ** សាមិ... **សហគមេ**។
អាធារ... **និសិទិត្រា**។ បុព្វកាល... **វិចារេតិ** , **អត្តនោ** សាមិ...
រដ្ឋេ។ អាធារ... **ឧប្បនំ**។ វិសេ... **កិច្ចំ**។ អវុត្ត... **វិចារេតិ** ។

ភិក្ខុមួយរូប ចូលទៅរកព្រះឧបជ្ឈាយ័របស់ខ្លួនហើយ
ថ្វាយបង្គំរួច អង្គុយលើអាសនៈដ៏សមគួរហើយសាកសួរ
នូវប្រស្នា ។

ភិក្ខុ សយ... **បុច្ឆិ**។ អាឡា... កក្ក... **អញ្ញារោ** វិសេ...
ភិក្ខុ , **អត្តនោ**សាមិ... **ឧបជ្ឈាយំ**។ អវុត្ត... **ឧបសទ្ធិមិត្រា**។
បុព្វកាល... **វត្តិត្រា**។ បុព្វកាល... **និសិទិត្រា** , **បដិរូមេ** វិសេ...
អសនេ។ ឧបសិលេ... **និសិទិត្រា**។ បុព្វកាល... **បុច្ឆិ**, **បញ្ចំ**
អវុត្ត... **បុច្ឆិ** ។

១១. ខេមបេរិចគ្គន៍

- មឃ្នំ តាត អាពាធា គរុកោ ហោតិ, អវស្សំ
មរិស្សាមិ មម មតស្ស តវ មាតរំ បោសេហិ ។

តាត អាព... អាពាធា បកតិ... ហោតិៗ អាខ្យា...
កត្ត... មឃ្នំ សាមិ... អាពាធា , គរុកោ វិកតិ... ហោតិ
(អហំ សយ...) មរិស្សាមិៗ អាខ្យា... កត្ត... អវស្សំ កិ.វិ...
មរិស្សាមិ , មម អនាទរៈ មតស្សៗ អនាទរកិ... (ត្រំ សយ...)
បោសេហិៗ អាខ្យា... កត្ត... តវ សាមិ... មាតរំៗ អវុត្ត...
បោសេហិ ។

- ឥធម សាសនេ អាតុសោ ទ្វេ បុរាណិ យោជេហិ ,
សចេ មម វចនេន ករោសិ ឥធម តុឡ្ហិ បាបុណិស្សសិ ។

អាតុសោ អាព... (ត្រំ សយ...) យោជេហិៗ អាខ្យា...
កត្ត... ឥធម វិសេ... សាសនេៗ ភិណ្ឌា... បុរាណិ , ទ្វេ វិសេ... បុរា
ណិៗ អវុត្ត... យោជេហិ , សចេ-សព្វ បរិកប្បត្ត... (ត្រំ សយ...)
ករោសិ អាខ្យា... កត្ត... មម សាមិ... វចនេនៗ តតិយាវិសេ...
ករោសិ , (ត្រំ សយ...) បាបុណិស្សសិៗ អាខ្យា... កត្ត... ឥធម
វិសេ... (សាសនេ)ៗ ភិណ្ឌា... តុឡ្ហិៗ អវុត្ត... បាបុណិស្សសិ ។

- កង់ កន្ត ឥមស្ស វចនស្ស អន្តោ ។

កន្ត អាណ... កង់-សព្វ បុព្វនត្ត ឥមស្ស វិសេ...
វចនស្សៗ សាមិ... អន្តោៗ លិង្គត្តៈ ។

- កស្មា ត្វំ កន្ត ងំ ករោសិ ។

កន្ត អាណ... ត្វំ សយ... ករោសិៗ អាឡា... កត្ត...
កស្មា ហេតុ... ករោសិ , ងំ កិរិយាវិ... ករោសិ ។

- អន្តិមេ និក្ខវេ ធម្មា លោកំ អនុវត្តន្តិ, លោកោ ច
អន្តិមេ ធម្មេ អនុវត្តតិ ។

និក្ខវេ អាណ... ធម្មា សយ... អនុវត្តន្តិៗ អាឡា...
កត្ត... អន្ត ក្តី ឥមេ ក្តី វិសេ... ធម្មា , លោកំ អវុត្ត... អនុវត្តន្តិ,
ច-សព្វ សម្មិណ្ណានត្តិ, លោកោ សយ... អនុវត្តតិៗ អាឡា...
កត្ត... អន្ត ក្តី ឥមេ ក្តី វិសេ... ធម្មេៗ អវុត្ត... អនុវត្តតិ ។

- កោ នាម កន្ត អយំ ធម្មោ ? អទិក្កបរិយាយោ នាម
អនុសោ ។

កោ ក្តី អយំ ក្តី វិសេ... ធម្មោ, នាម-សព្វ សញ្ញាជោតិកៈ
កោ , កន្ត សគារវា... ធម្មោ លិង្គត្តៈ អទិក្កបរិយាយោ
លិង្គត្តៈ នាម-សព្វ សញ្ញាជោតិកៈ អទិក្កបរិយាយោ ,

អេតុសោ អគារវាលបនៈ ។

- មា ត្រំ ឥតោ បដ្ឋាយ បុន ឥនាគន្ធាហិ ។

ត្រំ សយ... អេគន្ធាហិៗ អាខ្យា... កក្ក... មា-សព្វ
បដិសេធ... អេគន្ធាហិ... ឥតោ អបាទាន... បដ្ឋាយៗ
កិរិយាវិ... អេគន្ធាហិ , បុន-សព្វ កិរិយាវិ... អេគន្ធាហិ...
ឥច វិសេ... ថានេៗ ឧបសិលេ... អេគន្ធាហិ ។

- មា អេយស្មា សមគ្គស្ស សឿស្ស តេនាយ បរេក្កមិ ។

អេយស្មា សយ... បរេក្កមិៗ អាខ្យា... កក្ក... មា-សព្វ
បដិសេធ... បរេក្កមិ, សមគ្គស្សវិសេ... សឿស្សៗ ឆដ្ឋិកម្ម...
តេនាយៗ សម្ប... បរេក្កមិ ។

- ភី មយា សន្និ នទិយា ចារំ គច្ឆិស្សសិ ។

(ត្រំ សយ...) គច្ឆិស្សសិៗ អាខ្យា... កក្ក... ភី-សព្វ
បុច្ឆនត្ត, មយា សហត្តត... សន្និៗ កិរិយាសមវាយ...
គច្ឆិស្សសិ , នទិយា សាមិ... ចារិៗ សម្បាបុ... គច្ឆិស្សសិ ។

- មា ភិលេសា អត្តនោ វសេ វោ វត្តាបេន្ត ។

ភិលេសា ហេតុកក្កា... វត្តាបេន្ត អាខ្យា... ហេតុកក្ក...

មា-សព្វ បដិសេធ... វត្តាបេន្តុ , អត្តលោ សាមិ... វសេ
ឧបសិលេ... វត្តាបេន្តុ , វោ ការិត... វត្តាបេន្តុ ។

១២. បាលីបរិវត្តន៍

ម្នាលភិក្ខុទ. តថាគតនឹងសំដែងធម៌ដល់លោកទ. ចូរ
លោកទ. ស្តាប់នូវធម៌ទ.នោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃ
តថាគតនឹងសំដែង ។

**ភិក្ខុវេ អាណ... អហំ សយ... ទេសេស្សមិៗ អាឡា...
កត្តិ... ធម្មេ អវុត្តិ... ទេសេស្សមិ , វោ សម្ម... ទេសេស្សមិ,
តុម្ពេ សយ... សុណាវេ និង ករោវេៗ អាឡា... កត្តិ... តេ
វិសេ... ធម្មេៗ អវុត្តិ... សុណាវេ , សាធុកំ កិរិយាវិសេ...
ករោវេ , មនសិ អាធារ... ករោវេ , អហំ សយ...
កាសិស្សមិៗ អាឡា... កត្តិ... ។**

បុគ្គលណាធ្វើបុណ្យយីតយូរ បុគ្គលនោះ រមែងបាននូវ
ផលយីតយូរ ។

**បុគ្គលោ សយ... ករោតិៗ អាឡា... កត្តិ... យោ
វិសេ... បុគ្គលោ , ទន្ធិំ កិរិយាវិសេ... ករោតិ , បុញ្ញំ អវុត្តិ...**

ករោតិ បុគ្គលោ សយ... លតតិ។ អាខ្យា.. កត្តិ... **សោ** វិសេ...
បុគ្គលោ, ទន្ធិ កិរិយាវិសេ... **លតតិ** , **វិបាកំ** អវុត្តិ... **លតតិ** ។

ដុំបាយក្នុងរោងទានមួយដង គឺភិក្ខុមិនឈឺគប្បីឆាន់,
ប្រសិនបើភិក្ខុអង្គណា គប្បីឆាន់លើសជាងនោះ, អាបត្តិ-បា
ចិត្តិយ (គប្បីមានដល់ ភិក្ខុអង្គនោះ) ។

អេវសថបិណ្ណោ វុត្តកម្ម... **តុញ្ជិតព្វោ**។ កិត... កម្ម...
អគិលានេន វិសេ... **និក្ខុលា**។ អនភិហិ... **តុញ្ជិតព្វោ**, **យោ**
វិសេ... **និក្ខុ** , **តតោ** អបាទា... **តុញ្ជោយ្យ** , **ចេ-សព្វ** បរិកប្បត្ត
ខត្តរិ កិរិយាវិសេ... **តុញ្ជោយ្យ**។ ។

សា វិសេ... **តតិ**។ សយ... **វទតិ**។ អាខ្យា... កត្តិ...
សម្មំ កិរិយាវិសេ... **វទតិ** , **តស្សា** សាមិ... **វចនំ**។ វុត្តកម្ម...
កាតព្វំ។ កិត... កម្ម... **មយា** អនភិហិ... **កាតព្វំ** ។

សមណកាលដើរទៅសន្សឹមៗ តាមប្រក្រតី ទើបសម ។

សមណោ សយ... **សោតតិ**។ អាខ្យា... កត្តិ... **បកតិយា**
តតិយាវិសេ... **គច្ឆន្តោ**។ អព្ពន្ធកិរិយា... **សមណោ**, **សណិកំ**
កិរិយាវិសេ... **គច្ឆន្តោ** ។

បុរសមានបុណ្យរមែងចេះដឹងនូវធម៌ ដែលព្រះមាន-
ព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយយ៉ាងឆាប់ ។

បុរិសោ សយ... ជានាតិ។ អាឡា... កក្ក... **បុញ្ញវា**
វិសេ... **បុរិសោ, ភគវតា** អនភិហិ... **ទេសិតំ**។ វិសេ... **ធម្មំ**។
អវុត្ត... **ជានាតិ** ។

កិរិយាប្រព្រឹត្តដេកហើយលក់ អស់ថ្ងៃទាំងមូលប្រសើ
ជាង, ការត្រិះរិះនូវអកុសល ពុំប្រសើរសោះឡើយ ។

វរោ កិរិយាវិសេ... **និទ្ធាយនំ** , **សកលំ** វិសេ...
ទិវសំ។ អច្ចន្តសំយោគក្នុង **និបជិត្វា**។ បុព្វកាល... **និទ្ធាយនំ**។
លិង្គត្ថៈ, **ន-សព្វ** បដិសេធក្នុង **វរំ** , **អកុសលស្ស** ឆដ្ឋីកម្មក្នុង
វិតក្កនំ។ លិង្គត្ថៈ ។

ចប់បែបរៀនភាសាធម៌

ភាគទី ៤